

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA
KATEDRA SOCIOLOGIE, ANDRAGOGIKY A KULTURNÍ
ANTROPOLOGIE

Zájmové vzdělávání dospělých v období střední dospělosti

Magisterská diplomová práce

Obor studia: Andragogika

Autor: Bc. Nikola Štěpánková

Vedoucí práce: Mgr. Pavel Veselský, PhDr.

Olomouc 2019

Prohlašuji, že jsem magisterskou diplomovou prací na téma „*Zájmové vzdělávání dospělých v období střední dospělosti*“ vypracovala samostatně a uvedla v ní veškerou literaturu a ostatní zdroje, které jsem použila.

V Olomouci dne .....

Podpis .....

Tímto bych ráda poděkovala všem, kteří mi pomohli při zpracování této diplomové práce. Především vedoucímu této práce Mgr. Pavlovi Veselskému, PhDr. za jeho odborné rady a vstřícný přístup. Dále také děkuji všem osloveným respondentům, kteří se podíleli na vyplnění dotazníkového šetření. V neposlední řadě děkuji mému příteli, rodině a přátelům za jejich velkou podporu během mého studia.

Anotace

Jméno a příjmení:	<i>Bc. Nikola Štěpánková</i>
Katedra:	<i>Katedra sociologie, andragogiky a kulturní antropologie</i>
Obor studia:	<i>Andragogika</i>
Obor obhajoby práce:	<i>Andragogika</i>
Vedoucí práce:	<i>Mgr. Pavel Veselský, PhDr.</i>
Rok obhajoby:	<i>2019</i>

Název práce:	Zájmové vzdělávání dospělých v období střední dospělosti
Anotace práce:	Tato diplomová práce se zabývá zájmovým vzděláváním dospělých v období střední dospělosti. Cílem této diplomové práce je popsat, jaký má zájmové vzdělávání přínos pro dospělé v období střední dospělosti a jak dospělí v tomto období subjektivně hodnotí jeho vliv na kvalitu života. Teoretická část se zabývá poznatky ohledně zájmového vzdělávání dospělých na základě dostupných literárních zdrojů, a poskytuje tak podklad pro empirickou část. V empirické části je ke splnění stanoveného cíle použito kvantitativní výzkumné šetření formou dotazníku.
Klíčová slova:	Zájmové vzdělávání, zájmové aktivity, zájem, celoživotní vzdělávání, vzdělávání dospělých, dospělý, období střední dospělosti, kvalita života
Title of Thesis:	Interest adult education in the middle-age adulthood
Annotation:	This diploma thesis deals with interest education of adults in the middle-age adulthood. The aim of this thesis is to describe the benefit of interest education for adults in the middle-age adulthood and how adults in this period subjectively evaluate its impact on quality of life. The theoretical part deals with knowledge of interest education of adults based on available literary sources and provides a substrate for

	the empirical part. In the empirical part is used a quantitative research in the form of a questionnaire to meet the set aim.
Keywords:	Interest education, hobbies, interest, lifelong learning, adult education, adult, middle-age adulthood, quality of life
Názvy příloh vázaných v práci:	Dotazník
Počet literatury a zdrojů:	55
Rozsah práce:	120 s. (124 167 znaků s mezerami)

OBSAH

ÚVOD	7
I. TEORETICKÁ ČÁST.....	9
1. VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH V KONTEXTU CELOŽIVOTNÍHO UČENÍ	9
1.1. Vzdělávání dospělých.....	10
1.1.1. Členění a umístění vzdělávání dospělých.....	11
1.2. Od celoživotního vzdělávání k celoživotnímu učení.....	13
1.2.1. Situace v ČR.....	16
2. ZÁJMOVÉ VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH.....	19
2.1. Definice a charakteristika zájmového vzdělávání	20
2.2. Volný čas.....	21
2.3. Typy zájmového vzdělávání.....	23
2.4. Funkce a cíle zájmového vzdělávání	26
2.5. Institucionální zajištění zájmového vzdělávání a jeho formy.....	28
3. DOSPĚLÝ ÚČASTNÍK VZDĚLÁVÁNÍ A UČENÍ.....	30
3.1. Dospělost a její vymezení	30
3.2. Období střední dospělosti	31
3.3. Účastník ve vzdělávání dospělých	34
3.4. Kvalita života	36
3.4.1 Vliv vzdělávání na kvalitu života.....	38
II. EMPIRICKÁ ČÁST.....	43
4. METODOLOGIE VÝZKUMU.....	43
4.1. Výzkumné otázky a stanovené hypotézy	43
4.2. Metoda výzkumného šetření	45
4.3. Výzkumný vzorek.....	46
4.4. Získaná data	46
4.5. Verifikace hypotéz.....	85
5. ZHODNOCENÍ VÝSLEDKŮ A DISKUZE.....	94
ZÁVĚR.....	100
Seznam použité literatury.....	102
Seznam grafů.....	109
Seznam tabulek	110
Seznam příloh	111

ÚVOD

Současná doba je ve znamení rychlosti a změn. Potřeby společnosti se neustále mění a vzdělávání nám pomáhá se v těchto potřebách orientovat a naučit se na ně reagovat. Vzdělávání v tomto kontextu obnáší spíše učení se novým věcem, které většinou nevychází z potřeb a zájmů daného jedince. Na toto dynamické prostředí je ale důležité reagovat nejen z hlediska získání nových znalostí a dovedností, ale také je třeba ho nějakým způsobem kompenzovat. A právě v tomto případě může být významným prostředkem zájmové vzdělávání.

Zájmové vzdělávání neposkytuje určitý stupeň vzdělání, ale zejména umožňuje seberozvoj, relaxaci a je prostředkem pro efektivní využití volného času. V období střední dospělosti, kdy mají jedinci povětšinou své školní, profesní a rodinné oblasti naplněné, je takovéto vzdělávání žádoucí a může pozitivně přispět k udržení si tělesné i duševní aktivity.

Hlavním přínosem zájmových aktivit nemusí být pouze nově nabyté znalosti a dovednosti, ale zejména možnost zlepšit si kvalitu života. Napomáhají totiž ke kultivaci osobnosti a rozvíjí individuální zájmy, což má pozitivní vliv nejen na kvalitu života každého jedince, ale potažmo také na kvalitu života celé společnosti (Dvořáková a Šerák, 2009, str. 36).

Jak tedy z výše uvedených slov vyplývá, dnešní doba je přehlcená informacemi, které jedinci musí znát a ovládat, aniž by to vyplývalo z jejich vlastní potřeby. Chybí zde prostor pro nabývání těch znalostí a dovedností, kterým by se sami rádi věnovali. Tento prostor zájmové vzdělávání dokáže vyplnit tím, že nabízí dobrovolnost. A právě proto jsem si toto téma zvolila. Dobrovolnost a možnost seberealizace na základě vlastního rozhodnutí jsou v životě velmi důležité. Téma je zaměřené na skupinu střední dospělosti. Na tuto skupinu dospělých jsem se zaměřila proto, že mnoho studií se touto fází dospělosti nezabývá, ačkoli je to období dospělosti, které má v životě velmi

významné místo. Člověk se ohlíží za tím, co prožil, již má zkušenosti, a pokud by rád něco ve svém životě změnil, má k dispozici ještě mnoho let.

Cílem této diplomové práce je popsat, jaký má zájmové vzdělávání přínos pro dospělé v období střední dospělosti a jak dospělí v tomto období subjektivně hodnotí jeho vliv na kvalitu života. Výzkumná otázka této práce zní tedy následovně. Jaký má zájmové vzdělávání přínos pro dospělé v období střední dospělosti a jak dospělí v tomto období subjektivně hodnotí jeho vliv na kvalitu života?

Struktura práce je rozdělena do dvou částí. První část se zabývá teoretickými poznatky ohledně zájmového vzdělávání dospělých na základě dostupných literárních zdrojů, a poskytuje tak podklad pro druhou empirickou část. Empirická část je rozdělena na metodologii výzkumu, interpretaci získaných dat, verifikaci hypotéz a je zakončena zhodnocením výsledků a diskuzí.

I. TEORETICKÁ ČÁST

Teoretická část této diplomové práce se zabývá problematikou zájmového vzdělávání dospělých. Nejprve vymezením pojmu vzdělávání dospělých a koncepcí celoživotního učení, jež jsou pro zájmové vzdělávání stěžejním teoretickým konceptem. Zájmovému vzdělávání dospělých je poté věnována samostatná kapitola, která se věnuje zejména jeho charakteristice a funkcím. V posledních kapitolách této teoretické části se vyskytuje popis dospělých jedinců v procesu učení a vzdělávání a vliv tohoto procesu na kvalitu života.

1. VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH V KONTEXTU CELOŽIVOTNÍHO UČENÍ

Každý jedinec, a to i ten dospělý, se už od nepaměti učil. Vznik vzdělávání dospělých je reakcí na historické i společenské změny v moderních společnostech. Lidé se učí především proto, aby dokázali na tyto vývojové a společenské změny reagovat (Beneš, 2014, str. 19).

Také Palán a Langer (2008, str. 16) uvádí, že vzdělávání dospělých je disciplínou stejně starou, jako lidstvo samotné. Kdyby se lidstvo nevzdělávalo, nemohlo by dojít k žádné změně ani pokroku, protože právě poznání je prostředkem pro pohyb.

Vzdělávání dospělých má rostoucí charakter, který je vyvolán zejména požadavky hospodářství, jakožto neustálé inovace výrobků a služeb, nová technologie, snaha o zvyšování produktivity, kvality a efektivity a s tím související snaha být co nejvíce konkurenceschopný. Zejména získává na významu vzdělávání dospělých zaměřené na rozvoj osobnosti, tedy zájmové vzdělávání (MŠMT ČR, 2001, str. 79). Beneš uvádí (2014, str. 35), že stále více lidí má potřebu absolvovat další vzdělávání. Vzdělávání dospělých se stalo součástí personální politiky v organizacích a učení je nyní součástí

spotřebního způsobu života a kultivace vlastního životního stylu. Stále více se rozmáhají vzdělávací aktivity zaměřené spíše na vnitřní stránku osobnosti, které se týkají tělesnosti, emocí a duchovního světa. Může tím být například jóga, meditace, sebepoznání, magie či různé terapie.

V současné době je vzdělávání přirovnáváno k nikdy nekončícímu procesu, na kterém se musí podílet celý vzdělávací systém a veškeré vzdělávací organizace. Řešením vzdělávání na mezinárodní úrovni vznikají nové koncepce celoživotního učení, které mimo jiné prosazují principy jako sociální soudržnost, demokracie, rozvoj osobnosti a rovnost šancí. Vzdělávání je vymezeno jako součást celého života každého člověka, jako činitel stavu kultury a civilizace dané země (Zormanová, 2017, str. 27).

1.1. Vzdělávání dospělých

Vzdělávání dospělých je oblast, kterou zastřešuje Andragogika jakožto vědní obor v systému věd o výchově, vzdělávání a vyučování. Ačkoli pojem Andragogika vznikl daleko dříve než první formy vzdělávání dospělých, používání tohoto termínu není tolik rozšířené jako výraz vzdělávání dospělých (Beneš, 2014, str. 11-12).

Jednotlivé systémy vzdělávání dospělých jsou ve vyspělých evropských zemích značně odlišné. Jedno ale zůstává u všech stejné, vzdělávání dospělých je chápáno jako významný prostředek vývoje, prosperity a sociálního rozvoje na úrovni celé společnosti (Bednaříková, 2012a, str. 59).

Celospolečenský význam a účel vzdělávání dospělých spočívá v tom, že umožňuje druhou vzdělávací šanci pro ty, kteří z nějakého důvodu nezískali takové vzdělání, jaké by si přáli či potřebovali mít. Je prostředkem pro získání odborného vzdělání, zvyšování kvalifikace a kompetencí,

rozvíjení schopností a osobnostního rozvoje. Dokáže vyplnit sociální role a upevňovat sociální citění, solidaritu a etické hodnoty. V neposlední řadě může také sloužit jako zdravotní prevence a sociální péče (Beneš, 2014, str. 26).

V současnosti existují různé definice, které vymezují pojem vzdělávání dospělých. Mezi takovými definicemi můžeme najít například tu od Palána a Langer (2008, str. 40), která říká, že vzdělávání dospělých je obecný pojem zahrnující veškeré vzdělávací aktivity, které jsou absolvované jako řádné školské vzdělávání, tedy s dosažením určitého stupně vzdělání, nebo jako další vzdělávání.

Průcha a Veteška (2014, str. 301-302) tuto definici rozšiřují a uvádí, že vzdělávání dospělých může být za prvé vymezeno jako vzdělávací proces, který se u dospělých odehrává po ukončení školního vzdělávání, po přípravě na povolání a vstoupení na trh práce a za druhé jako vzdělávací systém potřebný pro plnohodnotnou práci a plnění životních a společenských rolí.

Vzdělávání dospělých lze také definovat jako veškeré formy vzdělávání, které dospělí jedinci absolvují po ukončení počátečního vzdělávání a odborné přípravy. Ačkoli existují různé definice vzdělávání dospělých, všechny mají společný hlavní princip, kterým je, že na vzdělávání není nikdy pozdě (Tureckiová a Veteška, 2008, str. 17-18).

1.1.1. Členění a umístění vzdělávání dospělých

Vzdělávání dospělých představuje komplex institucionálně organizovaných i individuálních vzdělávacích aktivit. Tyto aktivity nahrazují, mění, doplňují, inovují, rozšiřují či jinak obohacují již získané vzdělání dospělých jedinců, kteří si vzděláváním záměrně rozvíjejí své vědomosti, dovednosti, postoje, zájmy a další osobní i sociální kvality

potřebné pro hodnotnou a naplňující práci i soukromý život. Mezi vzdělávání dospělých se řadí školní vzdělávání, další profesní vzdělávání, občanské vzdělávání a zájmové vzdělávání. Nejedná se tedy pouze o zkvalitňování člověka jako pracovní síly, ale také o možnost jeho seberealizace a osobního rozvoje (Bočková, 2002, str. 17).

Bednaříková (2012a, str. 56-57) dále rozvádí uvedené členění vzdělávání dospělých, a to na vzdělávání druhé šance jakožto školní vzdělávání, které umožňuje dospělé populaci získat takový druh a stupeň vzdělání, který se jim, ačkoli tomu tak běžně bývá, nepodařil nabýt v mládí. Toto studium se uskutečňuje souběžně se zaměstnáním dospělých jedinců, a to ve formě večerní, dálkové, externí, distanční nebo kombinované.

Další profesní vzdělávání je reakcí na profesní nároky, a jak už je z názvu patrné, souvisí s povoláním a s požadavky na pracovní výkon. Cílem je udržovat soulad mezi nároky na výkon určité profese a kvalifikací jedince. Další profesní vzdělávání může být také dále členěno na kvalifikační vzdělávání, rekvalifikační vzdělávání a normativní školení či kurzy.

Občanské vzdělávání je zejména o kultivaci člověka v jeho roli občana a je zaměřeno na uspokojování nejrůznějších potřeb v sociálních oblastech.

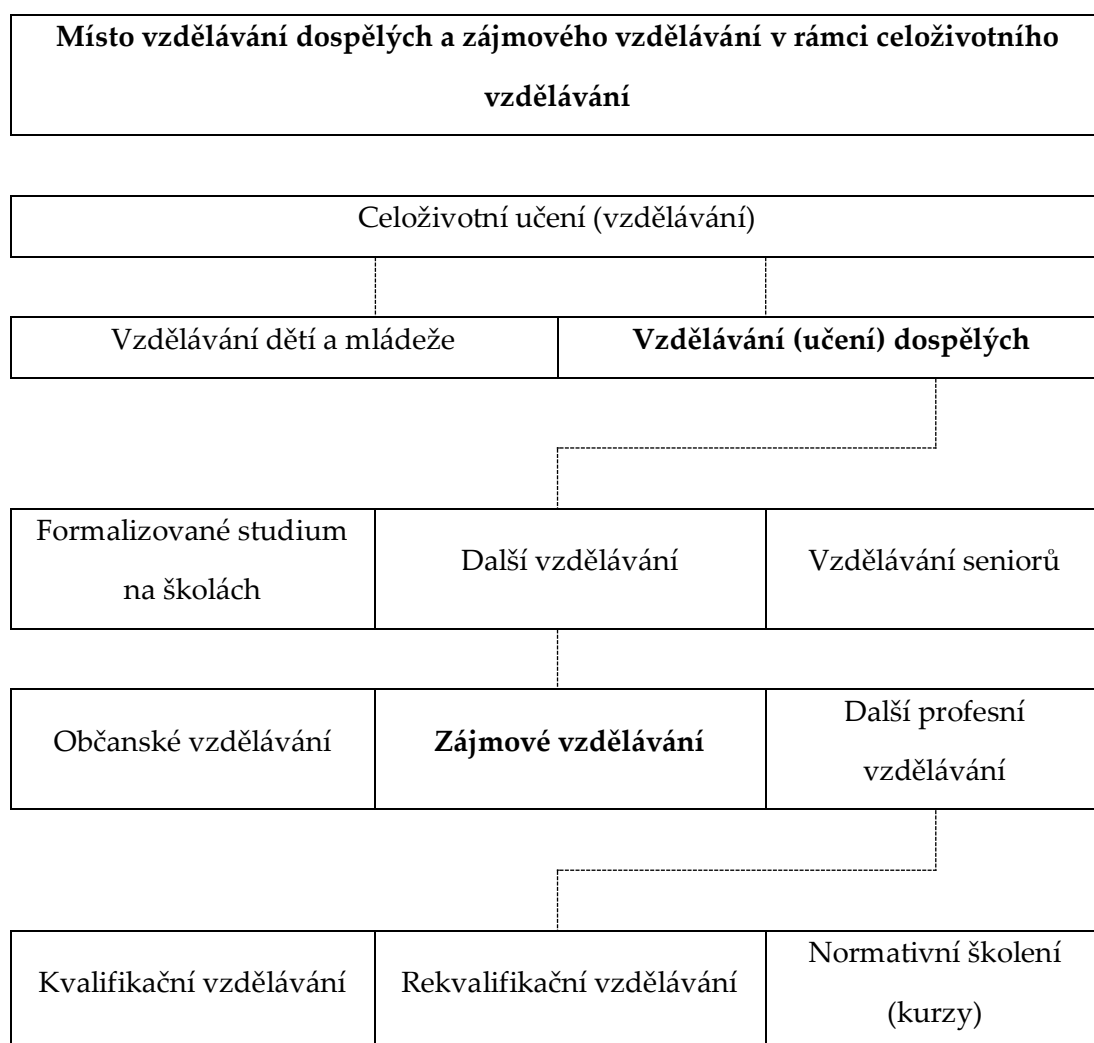
Zájmové vzdělávání je pro jedince důležité kvůli kultivaci skrze své zájmy a koníčky, protože pomáhá naplňovat volný čas, reagovat na postřehy i specifické zájmy dospělého člověka. Jeho obsah je ovlivněn tím, jakou má daný člověk hodnotovou orientaci a zaměření. V rámci tohoto vzdělávání se často dospělí sdružují do různých zájmových organizací, klubů či svazů.

Vzdělávání dospělých, stejně tak jako zájmové vzdělávání, patří mezi subsystém celoživotního vzdělávání. Vzdělávání dospělých v tomto duchu umožňuje všem jedincům ve společnosti participaci se na jejím rozvoji, ale i kontrolu nad změnami ve společnosti. Přináší tak nový trend, bez kterého již současná civilizace nemůže existovat. Vzdělávání již totiž není jen jakýmsi

nástrojem, ale stává se neoddělitelnou součástí života každého jedince i společnosti (Tureckiová a Veteška, 2008, str. 16).

Pro přehlednost lze umístění vzdělávání dospělých, včetně zájmového vzdělávání v rámci celoživotního vzdělávání, uvést v tabulce (Bočková, 2012, str. 18).

Tabulka 1: Místo vzdělávání dospělých a zájmového vzdělávání

1.2. Od celoživotního vzdělávání k celoživotnímu učení

Koncept celoživotního učení je stěžejním teoretickým konceptem pro zkoumání zájmového vzdělávání dospělých. Vyzdvihuje aktivní roli a motivaci učícího se člověka a klade důraz na jeho svobodu, flexibilitu a

osobní rozvoj, čímž směřuje k naplnění individuálně vnímané kvality života (Knotová, 2008, str. 169).

Celoživotní učení je v dnešní době považováno za nezbytný proces, který vede k aktivní zaměstnanosti a uplatnění se na trhu práce. Jak už je z názvu patrné, celoživotní učení a vzdělávání prostupuje celým životem každého jedince a podílí se na jeho permanentní kultivaci. Umožňuje vzdělávání v různých stádiích rozvoje jedince, a to s přihlédnutím k jeho zájmům, potřebám a postojům, a to až do úrovně jeho možností. Dnešní formalizovaný vzdělávací systém vytváří pro celoživotní vzdělávání důležitý základ, ovšem tvoří pouze jednu jeho část (Palán a Langer, 2008, str. 43 a 101).

Zormanová (2017, str. 21) dodává, že celoživotní učení a vzdělávání je tvořeno komplexem možností dalšího vzdělávání, které se může odehrávat jak v tradičních vzdělávacích institucích, tak také mimo ně. Proto sem lze zahrnout také vzdělávací aktivity neorganizovaného charakteru, jakými mohou být například samostatné učení a učení při práci.

Celoživotní učení je otevřeno všem bez rozdílu věku, pohlaví, zájmu, nadání, společenskému postavení a umožňuje, pokud možno co největší využití lidského potenciálu (Tureckiová a Veteška, 2008, str. 16).

V současné době se více inklinuje k označení celoživotní učení na úkor pojmu vzdělávání, a to zejména kvůli zdůraznění zodpovědnosti za znalosti a kompetence na samotného jedince. Zatím co celoživotní vzdělávání je plánované, cílevědomé a institucionalizované a realizuje se v něm to, co společnost považuje za důležité, celoživotní učení více zdůrazňuje propojenost formálního a neformálního vzdělávání a informálního učení (Veteška a kol., 2009, str. 25).

System celoživotního učení zahrnuje tři formy, které se vzájemně prolínají a doplňují a navazují na počáteční a terciální vzdělávání. První

formou je formální vzdělávání, které je prováděno ve vzdělávacích institucích, obvykle ve škole, přičemž jeho celková podoba je přesně legislativně vymezena. Po jeho absolvování je jedinci vydáno příslušné osvědčení o splnění tohoto vzdělávání (Palán a Langer, 2008, str. 101-102).

Zormanová (2017, str. 22-23) dodává, že účelem formálního vzdělávání je zejména budoucí praktické uplatnění na trhu práce. Na toto vzdělávání navazuje další forma, kterou je neformální vzdělávání. Neformální vzdělávání je realizováno mimo formální vzdělávací systém a jeho cílem není dosažení určitého stupně vzdělání, nýbrž získání potřebných kompetencí a doplnění, rozvíjení či prohloubení znalostí, které si vzdělávající se osvojili již ve formálním vzdělávání.

Poslední formou je informální učení, které je na rozdíl od dvou předešlých neorganizované, nesystematické a není nijak institucionálně koordinované. Získávání vědomostí, dovedností a postojů zde vychází z činností v každodenním životě, tedy jak v pracovním prostředí, tak také v rodině či při trávení volného času (Palán a Langer, 2008, str. 101-102).

Zájmové vzdělávání spadá do oblasti neformálního vzdělávání a informálního učení. V současnosti je snaha o to, aby se neformální a informální vzdělávání oficiálně uznávalo, jelikož mají v životě jedince své opodstatnění. Je mnohem důležitější, co člověk umí, zná a dovede a jak to dokáže využít ve svém životě a práci než to, jakou cestou tyto kompetence nabyt (Bednaříková, 2012a, str. 58). Dvořáková a Šerák (2009, str. 24) k tomu dodávají, že informální učení je velmi důležitý prvek v celoživotním učení. Má totiž pro člověka zásadní přínos z hlediska rozvoje osobnosti a zastává téměř až 75 % celkového učení každého jedince.

Celoživotní učení předpokládá komplementaritu a prolínání výše zmíněných forem učení v průběhu celého života, a to vždy a všude. V poslední době se v tomto pojetí více uplatňuje pojem všeživotní učení, který naopak od celoživotního vzdělávání, více zdůrazňuje průběh učení ve všech prostředcích i všech životních situacích člověka. Toto pojetí učení není nijak vázané na životní etapu, místo, čas ani formu učení (MŠMT ČR, 2007, str. 10-11).

1.2.1. Situace v ČR

Požadavek na to, aby se člověk vzdělával po celý svůj život, je zde od nepaměti. Již Jan Ámos Komenský psal o důležitosti vzdělávání všech lidí, a to po celý jejich život. V průběhu vývoje společnosti se požadavky na permanentní vzdělávání měnily. Současné vytvořené koncepce řešící celoživotní učení sledují různorodé cíle, od úpravy či změny vzdělávacích cílů a vzdělávací politiky, až po celkové změny v sociálním, ekonomickém a environmentálním kontextu (MŠMT ČR, 2007, str. 10-11).

Aktuální koncept celoživotního učení má své základy položené v 90. letech 20. století, kdy se zásadně mění postavení člověka ve společnosti, ekonomický i politický systém a přichází změny v technice a technologiích (Tureckiová a Veteška, 2008, str. 14).

Celoživotní učení je v ČR umístěno ve strategických dokumentech, kde se tato oblast řeší buď z hlediska obecnějších otázek společenského a ekonomického rozvoje, trhu práce a lidských zdrojů, nebo přímo z hlediska otázek ve vzdělávání. V těchto dokumentech je vzdělávací soustava základním pilířem rozvoje celoživotního učení (MŠMT ČR, 2007, str. 20).

Koncept celoživotního učení v ČR najdeme například v českém dokumentu zvaném Národní program rozvoje v České republice neboli Bílá

kniha, který se zabývá celkovým rozvojem vzdělávací soustavy s ohledem na celoživotní učení. Bílá kniha hovoří o tom, že je třeba provést zásadní změnu pojetí, cílů a funkcí vzdělávání ve všech vzdělávacích institucích i mimo ně. Mezi hlavní strategické linie vzdělávací politiky v ČR patří realizace celoživotního učení pro všechny (MŠMT ČR, 2001, str. 87).

Novější dokument Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2020 zdůrazňuje potřebu více implementovat celoživotní učení do českého vzdělávacího systému a celkově do společnosti. Školská zařízení a knihovny by měly být centry celoživotního učení a lidé by měli sami aktivně vyhledávat možnosti, jak se rozvíjet (MŠMT ČR, 2013, str. 23).

Veteška a kol. (2009, str. 30-31) uvádí, že stav rozvoje celoživotního učení a vzdělávání je v ČR obtížné zhodnotit. Existuje celá řada dokumentů a studií, které ovšem neposkytují ucelený obraz. Chybí zde jednoznačné vymezení kompetencí a zodpovědností mezi centrálními orgány a úřady, kraji a městy a mezi sociálními partnery. Neexistují žádné realizační strategie a investice do vzdělávání a rozvoje lidských zdrojů jsou ve srovnání s ostatními rozvinutými zeměmi poněkud nízké.

Zásadní snahou v konceptu celoživotního učení je zvýšit účast na dalším vzdělávání a vytvořit finanční i nefinanční podněty v této oblasti. Mezi hlavními podpůrnými prostředky jsou placené volno za účelem vzdělávání, daňové úlevy či poukazy na vzdělávání od zaměstnavatele.

Z výzkumu o účasti dospělých na vzdělávání v ČR provedeného Českým statistickým úřadem z roku 2016 vyplynulo, že převést požadavky strategických dokumentů do praxe nelze ihned. Přestože se ČR z pohledu účasti na dalším vzdělávání v rámci Evropské unie řadí přibližně do průměru, tak zároveň polovina dotazovaných uvedla, že se dalšího vzdělávání neúčastní a ani o něj nemá zájem. Navíc vůle k účasti na dalším

vzdělávání klesá s rostoucím věkem dotazovaných. Podle této statistiky lze soudit, že velká část jedinců nemá potřebu další vzdělávání absolvovat (CZSO ČR, 2016).

2. ZÁJMOVÉ VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH

Zájmové vzdělávání dospělých, spolu s občanským vzděláváním, tvoří tradiční a významnou oblast umožňující rozvoj jedince. Myšlenka vzdělávání oproštěného od nároků každodenního života a pracovní činnosti, tedy založeného na čistém zájmu, prostupuje celou historií lidstva (Šerák, 2009, str. 11).

Lidé začali podstatně více než dříve naplňovat prostor volného času mnoha rozličnými aktivitami. Vzhledem k proměnám životních podmínek a kladení důrazu a nároků na vzdělávání, jsou významnou součástí těchto aktivit také aktivity vzdělávací. Zájmové vzdělávání jako jedna z činností, které se dospělí ve svém volném čase věnují, je v dnešním intenzivně se proměňujícím světě důležitou součástí celoživotního učení (Knotová, 2008, str. 169).

Zájmové vzdělávání nepředstavuje pouze aktivity různě zaměřených spolků, ale jedná se o všechny cílevědomé edukační aktivity, které míří do oblasti práce, zisku a výdělku. V tomto pohledu slouží zájmové vzdělávání jako důležitý prvek umožňující kompenzaci k jednostranně převažující odborné přípravě a pracovní činnosti. Úspěšný rozvoj individuálních zájmů se odráží na kvalitě života jedince, a tím se přenáší také do kvality života celé společnosti (Šerák, 2009, str. 10-11).

Zájmové vzdělávání je obsahově nejpůvodnější součástí celého současného pojetí vzdělávání dospělých a je spojeno zejména s osvětovou činností a lidovýchovou, neboť právě ty vznikly na zájmových aktivitách (Zormanová, 2017, str. 33). V současnosti se stává součástí personální politiky různých společností, a tak mohou zaměstnanci využívat různé typy tohoto vzdělávání jako například pohybové a sportovní aktivity, meditaci či ruční práce. Tyto aktivity pak pozitivně ovlivňují vztah mezi zaměstnanci a

zaměstnavatelem a přispívají k jejich loajalitě. Tím, že se zaměstnanci účastní zájmových aktivit a nabývají různých kompetencí, mohou i snadněji přijmout různé organizační a technologické změny na pracovišti (Knotová, 2011, str. 82-83).

2.1. Definice a charakteristika zájmového vzdělávání

Dle Bílé knihy (2001, str. 54) lze zájmové vzdělávání definovat jako souhrn výchovně vzdělávacích, poznávacích, rekreačních a dalších systematických, ale také jednorázových činností a aktivit, které směřují k záměrnému a účinnému naplnění volného času. Zájmové vzdělávání umožňuje získat vědomosti a dovednosti mimo organizovanou formu výuky. Šerák (2009, str. 50) dodává, že tyto formy výuky mohou být buď krátkodobé či dlouhodobé a individuální či hromadné.

Všechny tyto zájmové aktivity pak souvisí s hodnotovou orientací jednotlivce a vedou ke kultivaci osobnosti na základě jejího vlastního zájmu. Vedou také k osobnostnímu rozvoji a uspokojení vzdělávacích potřeb daného jedince. Vzhledem k jeho významné funkci by mělo být zájmové vzdělávání preferováno stejně jako profesní vzdělávání a měly by se na něm podílet i podniky. Jakákoliv kultivace osobnosti totiž vede obecně také ke zkvalitňování lidských zdrojů ve společnosti (Palán a Langer, 2008, str. 99).

Charakteristickým rysem odlišujícím oblast zájmového vzdělávání od ostatních, je podle Šeráka (2009, str. 52) zejména dobrovolnost a neformálnost, které jedinci umožňují individualizovaný způsob participace, včetně možnosti zvolit si cíle, metody i samotnou dobu edukace podle vlastního uvážení. Mezi další základní charakteristiky zájmového vzdělávání dále řadí zájem, volný čas, svobodu výběru, rozmanitost obsahu, místní příslušnost, uspokojení potřeb, neutilitárnost, otevřenost a aktivitu.

Knotová (2008, str. 173) k charakteristikám zájmového vzdělávání ještě přidávají neorganizovanost, nesystematičnost, institucionální nekoordinovanost a neintencionálnost, ale i intencionálnost.

Zájmové vzdělávání pak může probíhat ve formě sebevzdělávání, a to za podpory informačních zdrojů, kterými mohou být studijní opory, učebnice, publikace, internet či ve formě neformálního vzdělávání prostřednictvím nejrůznějších zájmových kurzů od keramiky, malování, až po kurz první pomoci. Ve formě formálního vzdělávání má zájmové vzdělávání nejbližší například k univerzitě třetího věku, která se specializuje na zájmové vzdělávání seniorů (Palán a Langer, 2008, str. 99).

Zájmové vzdělávání se mnohdy zaměřuje s termínem vzdělávání ve volném čase. Do vzdělávání ve volném čase se však zahrnuje například také rodičovské či občanské vzdělávání. Jedno je ale jisté, zájmové vzdělávání je souhrn svobodně volných činností a aktivit, které směřují k naplnění volného času (Knotová, 2008, str. 171-172).

2.2. Volný čas

Pravidelné střídání oddechu a aktivity, jež je standardním biologickým předpokladem každého živočicha, nabývá u člověka spíše podoby střídání pracovního a školního nasazení a volného času. Volný čas je, společně s rodinou, přátelstvím, partnerským vztahem, zdravím a zaměstnáním, hodnotou, které si lidé nejvíce cení. Přesné vymezení volného času je ale problematické a každá věda ho pojímá svým vlastním způsobem (Šerák, 2009, str. 25-26).

Volný čas může být podle Hájka (2004, str. 28) definován jako doba, která člověku umožňuje svobodně volit činnosti, kterým se hodlá věnovat.

Ačkoli si každý jedinec tuto činnost volí omezeně, individuálními a společenskými povinnostmi omezena není. Aktivity ve volném čase jsou realizovány dobrovolně a člověku poskytují příjemné zážitky a pocit uspokojení. Šerák (2009, str. 27) uvádí stručnou a výstižnou definici, že volný čas je doba, kdy člověk patří sám sobě.

Palán (1997, str. 124) se ve svém Výkladovém slovníku vzdělávání dospělých také věnuje vymezení volného času a uvádí, že volný čas je časem probíhajícím mimo pracovní povinnosti. Člověk s ním může nakládat podle svých vlastních preferencí, a jak jen sám uzná za vhodné. Je to také čas, který člověku zůstane po splnění všech povinností, jenž vyplývají z pracovních i rodinných závazků, tedy čas věnovaný relaxaci, duševnímu, tělesnému či kulturnímu rozvoji jedince.

Podstata těchto vymezení však zůstává u všech stejná, volný čas stojí mimo všechny naše povinnosti, a tím nám umožňuje věnovat se aktivitám, pro které se sami rozhodneme.

Veškerý čas, který může jedinec využít lze rozdělit na čas pracovní (věnování se pracovním činnostem), vázaný či polovolný (objektivní povinnosti, mezi které patří péče o sebe samé, tedy například spánek, úklid domácnosti či péče o děti) a volný. Uvedené členění se však může flexibilně prolínat. Podle druhu činností se pak konkrétně volný čas dělí na odpočinkový (psychicky i tělesně nenáročné aktivity), rekreační (typická je zde pohybová činnost) a zájmový (cílevědomě zaměřené činnosti vedoucí k uspokojení potřeb a rozvoji jedince) (Šerák, 2009, str. 26-27).

Hradečná (1995, str. 66) uvádí, že volný čas vede k uspokojování individuálních potřeb, umožňuje relaxaci, regeneraci, ale také rozvoj osobnosti člověka, což přispívá k osvobození se od automatismu. Tím volný čas tvoří nedílnou součást života každého moderního člověka, tudíž se zájem o něj stává součástí nejen vědeckých úvah, ale i různých politických

konceptů. Postupně se začíná odhalovat multidimenziálnost tohoto fenoménu, která se projevuje ve snaze zaměřené na využití jeho potenciálu (Knotová, 2011, str. 95).

2.3. Typy zájmového vzdělávání

Lidské zájmy a koníčky mohou probíhat v podobě nejrůznějších činností, proto i obsahové členění zájmového vzdělávání je velmi široké a pestré. Zahrnuje problematiku všeobecně vzdělávací, kulturní, technickou, sportovní, náboženskou, zdravotnickou a mnoho dalších (Průcha a Veteška, 2014, str. 307).

Jeden z prvních adekvátních pokusů o členění zájmového vzdělávání, lze nalézt u Vymazala (1990, str. 12), který uvádí, že zájmově-edukační aktivity lze rozdělit na morálně-politické a právní, jazykové, vědecké a světonázorové, pracovní a technické, estetické, tělesné, zdravotní a branné.

Toto členění od Vymazala později upravil a doplnil o více aktuálních společenských oblastí Šerák (2009, str. 137-138), přičemž uvádí, že jednotlivé typy se sférou svého působení vzájemně překrývají. Členění od Šeráka je následující.

Kulturní a estetická výchova, jejíž působení je jednou ze základních funkcí vzdělávání dospělých. Podstatou je uplatnění pozitivního vlivu umění na emocionální část jedince, vytváření estetického vztahu k realitě a hodnotám hmotné i duchovní kultury. Tato výchova má velký význam pro formování kultury myšlení a chování (Palán, 2002, str. 57).

Pohybová a sportovní výchova, což je specifická forma sociálně kulturní aktivity, jenž využívá pohybové aktivity k tělesné přípravě pro život, udržování tělesné kondice a k rozvoji jedince. Ve společnosti je zapojení se do nějaké formy pohybové činnosti již samozřejmostí a téměř každodenní

aktivitou. Co se týče výchovy, je zde sport brán jako významný socializační prvek, který pomáhá k omezení negativních společenských vlivů. V současnosti sportovní činnost plní také funkci módy, prestiže i životního stylu a v neposlední řadě je odpovědí na urbanizaci, nedostatek pohybu a nedostatečné emocionální naplnění jedince (Dvořáková a Šerák, 2009, str. 39).

Cestování a turistika představují pohybové, kulturně poznávací aktivity, které jsou orientované na uspokojování fyzických i duševních potřeb. V současnosti cestovní ruch nabývá na oblíbenosti a stává se masovým jevem. Čím dál tím více populární je cestování, kdy jedinec cestuje sám, případně v malé skupince a má snahu poznat zvyky a kulturu cizího obyvatelstva. Trend doby tkví v hledání rozmanitosti, v důrazu na autenticitu zážitků a vcítění se do kultury a životních stylů cizích zemí (Šerák, 2009, str. 156).

Zdravotní výchova si především klade za cíl motivovat jedince bez ohledu na jejich věk k péči o své vlastní zdraví. Každý by měl mít dostatečné znalosti o tom, jak o sebe pečovat, proto zdravotní výchova zahrnuje činnosti, které zdravotní povědomí jedince i společnosti zvyšují. Zejména poskytuje informace o možnostech, jak předcházet nemocem, motivovat, ovlivnit postoje k osobnímu zdraví a přivést lidi k aktivnímu zájmu a změně chování, které povedou k posílení vlastního zdraví (Čeledová a Čevela, 2010, str. 9).

Jelikož je člověk součástí přírodního a společenského prostředí, které jej významně formuje, a je velmi důležité tomuto prostředí porozumět, je environmentální výchova dalším typem zájmového vzdělávání.

Environmentální výchova má snahu rozšiřovat environmentální gramotnost, tedy schopnost porozumět vztahům mezi člověkem a prostředím, ve kterém žijeme. Zejména je zde snaha o výchovu k odpovědnému a trvale udržitelnému životu v harmonii s přírodou,

k chápání souvislostí, ke kritickému uvažování a nahlížení na důsledky našeho jednání a spolupracovat při řešení problémů (Bendl, 2015, str. 305).

Vědeckotechnické vzdělávání vychází z aktuálních trendů a poznatků moderní vědy. Zájem o toto vzdělávání plyne z neustálého pokroku v přírodních, společenských a technických oborech, díky kterému roste význam a úloha vědy ve společnosti. Cíl tkví v poznávání běžného života prostřednictvím vědy, rozšiřování vědomostí a dovedností, ve výchově ke kritickému a racionálnímu myšlení a v popularizaci a zavádění nových poznatků do praxe (Šerák, 2009, str. 167).

Jazykové vzdělávání obnáší jak výuku mateřského jazyka, tak také výuku jazyků cizích. Ve vzdělávání dospělých se jedná především o jazykové vzdělávání prostřednictvím nejrozličnějších jazykových kurzů, ve kterých je využíváno mnoho metod i forem (Palán, 2002, str. 91). Jazykové vzdělávání má ve všech procesech vzdělávání rozhodující roli a je důležité pro vytvoření čtenářské a funkční gramotnosti i komunikačních kompetencí (Průcha a Veteška, 2014, str. 147-148).

Náboženská a duchovní výchova je posledním typem zájmového vzdělávání. Pro tuto výchovu je z hlediska celé společnosti typická sekularizace, tedy odklon od náboženského života a potlačení jeho vlivu. V České republice se vůči náboženství udržuje spíše skeptický přístup a náboženská výchova v podobě aktivit církve či organizacemi jí zřízené, zde upadájí. Nicméně v současnosti se čím dál tím více jedinců zabývá novou vlnou zájmu o duchovno a spiritualitu. Vznikají různé netradiční církve, náboženská hnutí a církve a roste zájem o kurzy relaxace, duchovního rozvoje osobnosti, meditace, numerologie a mnoho dalších (Šerák, 2009, str. 175-182).

2.4. Funkce a cíle zájmového vzdělávání

Obecně lze říci, že cíl výchovy a vzdělávání tkví v rozvoji potenciálu člověka, v kultivaci jeho znalostí a dovedností, a to jak z hlediska člověka jako jednotlivce, tak také jako biologického druhu (Plamínek, 2014, str. 32).

Také Šerák (2009, str. 54) píše o hlavním cíli výchovy a vzdělávání a spatřuje ho ve všestranně a harmonicky rozvinuté osobnosti, která je relativně samostatná, ale přesto plně začleněná do společenských vztahů. Hlavním smyslem cíle výchovy a vzdělávání je především využití svého volného času tvůrčím způsobem se zaměřením na vlastní rozvoj.

Od vzdělávání dospělých se předpokládá určitý přínos. Tento přínos lze označovat jako funkce vzdělávání dospělých (Beneš, 2014, str. 41). Komplexní vymezení funkcí konkrétně pro zájmové vzdělávání předkládá Vymazal (1990, str. 12), přičemž tyto funkce pak v podobném pojetí přebírají ostatní autoři, jako například Bílá kniha, která uvádí, že zájmové vzdělávání plní funkci vzdělávací, výchovnou, zdravotní, regenerační, relaxační a kulturní. Zájmové vzdělávání zejména vede člověka k vlastní realizaci a sebepoznání, k možnosti objevit vlastní schopnosti a dovednosti a rozvíjet je, čímž se podílí na kultivaci osobnosti (MŠMT ČR, 2001, str. 54).

Dále pak například podle Průchy a Vetešky (2014, str. 280) mezi funkce zájmového vzdělávání patří také funkce kompenzační, popularizační, sociálně integrační a adaptační. Palán a Langer (2008, str. 100) přidávají ještě funkci inovační.

Výše zmíněná Vymazalova obsáhlá formulace funkcí zájmového vzdělávání představuje následující výčet. Patří sem funkce světonázorová, díky které se jedinec může orientovat v chápání světa a celkově v postavení v něm, funkce sociálně adaptační pomáhající ke zvládnutí svých sociálních

rolí, které jsou spjaty s působením jedince ve společnosti a také funkce sociálně integrační a kontrolní, pomocí níž je možné si vytvářet hodnoty důležité pro soudržnost a začlenění jedince do společnosti.

Dále zde Vymazal uvádí funkci komunikativní umožňující navozování a udržování vztahů s ostatními lidmi, funkci kompenzační založenou na překonávání jednostrannosti a nedostatků výchovy, či jednostranně zaměřeného pracovního vytížení a také funkci popularizační a všeobecně vzdělávací, díky které může mít jedinec pozitivní postoj k dalšímu vzdělávání a mít potřebu rozšiřovat své vlastní kompetence.

Zájmovým vzděláváním lze nabýt nových znalostí, dovedností a pomocí nich může člověk lépe fungovat ve svém osobním i pracovním životě, na což reflektuje funkce kvalifikační. Člověk může také uspokojit své cíle a potřeby díky funkci seberealizační. V neposlední řadě sem patří také funkce konzervační, která je založená na udržování vlastních hodnot a funkce propagandistická spjatá s vytvářením postoje jedince k aktuálně řešeným problémům.

Výše uvedené funkce zájmového vzdělávání od Vymazala poté Šerák (2004, str. 55) dále rozšiřuje o funkci profylaktickou, která souvisí s kvalitním a smysluplným využitím volného času a klade důraz na jeho hodnotové naplnění, funkci expresivní jako možnost realizovat kulturní, umělecké aktivity, charitativní a další podobné aktivity a záliby a poslední přidaná funkce je regenerační, která je založena na odpočinku daného jedince.

Všechny uvedené funkce směřují k naplnění jednoho hlavního cíle – výsledkem zájmových vzdělávacích aktivit nejsou nově nabyté znalosti a dovednosti, ale zejména zlepšení kvality života jedince spolu s rozšířením jeho nezávislosti (Knotová, 2011, str. 80).

Jelikož je zájmová činnost vykonávána ve volném čase daného jedince, lze zde zmínit také funkce volného času, které reflektují k výše uvedeným funkcím zájmového vzdělávání. Mezi funkcemi volného času nalezneme funkci výchovnou a rozvojovou, tedy rozvoj vědomostí, schopností, získání nových návyků a dovedností. Dále funkci zdravotní založenou na tělesné i duševní zdraví, funkce sociální jako možnost navozovat vztahy a setkávat se s novými lidmi a poslední funkce preventivní tedy předcházení nežádoucím projevům (Pávková, 1999, str. 41-43).

2.5. Institucionální zajištění zájmového vzdělávání a jeho formy

Zájmové vzdělávání zahrnuje rozsáhlou oblast individuální i organizované edukace, která je založená na zájmech a potřebách daného jedince, jenž lze realizovat následujícími způsoby.

Prvním způsobem je sebevzdělávání pomocí dostupných informačních zdrojů, tedy například pomocí literatury či internetu. Dále v rámci formální nebo neformální organizace specializujících se na edukační služby v konkrétní oblasti (například Akademie volného času). Pak také v rámci nebo za pomoci formální nebo neformální organizace, které se přímo na poskytování vzdělávání nespécializuje, ale svou činností umožňuje jedincům zájem o edukaci uspokojit (například muzea a galerie). Posledním způsobem je pak kombinace všech přístupů (Dvořáková a Šerák, 2009, str. 38).

Jelikož jsou organizace, jenž se angažují v oblasti zájmového vzdělávání svým rysem výrazně odlišné, je těžké určit jejich přesnou kategorizaci. Lze je ale například členit podle šíře jejich nabídky nebo podle typu organizace. Například podle zmiňované šíře nabídky je možné organizace dělit na ty, které se primárně zabývají vzděláváním (například školy, vzdělávací instituce), pak ty, u nichž je vzdělávací činnost dodatkovou (například

knihovny, muzea), a na ty, které mají vzdělávací aktivity pouze jako jednu oblast jejich zájmu (například kroužky a spolky) (Šerák, 2009, str. 96).

Podle typu organizace pak může být zájmové vzdělávání realizováno ve školách, školských institucích, neziskových organizacích, komerčních vzdělávacích institucích a také v jednotlivých podnicích, které tyto zájmové vzdělávací aktivity realizují převážně pro své zaměstnance (Hajerová-Müllerová, 2016, str. 59).

Vzdělávání pak může probíhat v mnoha formách. Průcha a Veteška (2014, str. 115) uvádí členění forem vzdělávání podle délky trvání vzdělávací akce, podle prostředí, podle organizačního uspořádání a podle zaměření vzdělávacího procesu. Dalším běžně využívaným členěním, které je legislativně ukotveno, pak může být na prezenční, distanční a kombinované (Zormanová, str. 117). Šerák (2009, str. 77) k tomuto dodává, že nejčastěji využívanou formou v zájmovém vzdělávání je forma prezenční v podobě kurzů, přednášek a seminářů, naopak nejméně ve formě distanční.

Konkrétní formy zájmového vzdělávání lze nalézt například u Bednaříkové (2012b, str. 55-56), která sem řadí přednášky, diskusní a tématické večery, besedy, debaty a filmová fóra, kvízy a hry a v neposlední řadě i zájmové kroužky.

Nejrozšířenější formou zájmového vzdělávání je vzdělávací kurz a kroužek a dodává, že je zde u všech forem tohoto vzdělávání nutné vyzdvihnout význam sebeřízeného učení, které by se dalo považovat za podstatu a hlavní ideu zájmového vzdělávání (Šerák, 2009, str. 78).

3. DOSPĚLÝ ÚČASTNÍK VZDĚLÁVÁNÍ A UČENÍ

Dospělý jedinec plní v dnešní době daleko více rolí než dříve a je schopný je zastávat i v protichůdné povaze. V současnosti již nelze určitým vývojovým stupňům přiřadit příslušné úkoly, kterých by měl dospělý dosáhnout a stejně tak zde není možnost jednoznačně přiřadit určité životní události k jejich dlouhodobým následkům v životě (Beneš, 2014, str. 103).

V oblasti vědních disciplín zabývajících se člověkem, stál dospělý jedinec dlouhou dobu mimo jejich zájem. Dospělá populace začala být předmětem zájmu až v druhé polovině 20. století. Zjistilo se, že i u dospělých neustále probíhají různé vývojové změny, a že na život dospělého nelze nahlížet jen jako na involuční proces (Veteška a kol., 2009, str. 111).

Veškeré úvahy o dospělosti spolu s různými jevy a událostmi nacházejícími se v této dlouhé životné etapě, jsou ovlivněné dnešní povahou společnosti, ve které došlo v posledních letech k různým změnám (ekonomickým, politickým, kulturním, sociálním a demografickým). Tyto změny se neustále zrychlují, aniž by jednotlivci dokázali jejich rychlost souvislosti a dopady odhadnout (Farková, 2009, str. 7-9).

3.1. Dospělost a její vymezení

Dospělost je velmi široký pojem, který je poněkud složité jednoznačně vysvětlit a vymezit. Lze ji charakterizovat z různých pozic i východisek, jenž vychází z jejího základního kritéria, za které se považuje zralost, a to biologická, citová (emotivní), rozumová (intelektuální) a sociální (Indrák, 2011, str. 21-22).

V širokém slova smyslu lze říct, že se pod pojmem dospělost skrývá celý životní prostor, který navazuje na mládí a vede až ke smrti. Vymezení hranic dospělosti je taktéž obtížné jednoznačně učit, nejčastěji se ale její rozsah

uvádí v rozmezí od 18-23 do 65-70 let (Špatenková, 2016, str. 14). Podle Sociologické encyklopedie (2017) se určení hranic dospělosti liší historicky i teritoriálně. Biologická zralost se neustále posouvá, a to v důsledku kulturních a civilizačních změn.

Za výchozí znak dospělosti je považováno dokončení biologické stavby organismu a naplnění životních sil i schopností. Špatenková (2016, str. 15) mezi charakteristické znaky dospělosti řadí dosažení identity, samostatnost, autoregulaci, schopnost vlastního rozhodování, odpovědnost ve vztahu k druhým i sobě samému a orientaci na budoucnost.

Dospělost se vyznačuje průběhem vývojových fází neboli věkových období, kdy má každé z těchto období svůj charakter, dynamiku, kvalitu, přednosti i omezení. Mezi tyto jednotlivé fáze patří dospělost raná (časná), střední a pozdní (starší) (Novotná, Hříchová a Miňhová, 2012, str. 58).

Podle Indráka (2011, str. 23) každé životní období předpokládá zvládnutí určitých životních úkolů, které vyplývají z biologických podmínek (např. pohlavní dospívání), ze sociálních souvislostí (např. volba povolání) a psychologických aspektů (např. hodnotová orientace). Pokud jedinec tyto životní úkoly plní úspěšně, tak zvládne plnit také úkoly přicházející v dalších životních obdobích. Neúspěch naopak může vést k nespokojenosti nebo až k negativnímu ovlivnění zvládnutí dalších životních úkolů.

Pro účely této diplomové práce je následující kapitola zaměřena pouze na období střední dospělosti.

3.2. Období střední dospělosti

Střední dospělost je obdobím velké rozmanitosti a její vymezení není vždy jednoznačné. Bývá zkoumána v kontextu tzv. středního věku, který pokrývá daleko širší věkové rozmezí života. Oproti střední dospělosti zasahuje i do mladší a pozdní dospělosti a je vymezen mezi 30. a 60. rokem

života. Střední dospělost lze charakterizovat jako období, kdy jedinec mění nahlížení na svůj život z času od narození na zbývající čas života (Blatný, 2016, str. 141).

Žádná jasná hranice oddělující střední dospělost od předchozích vývojových období neexistuje. V literatuře lze nalézt několik věkových rozmezí tohoto období, kdy například Špatenková (2016, str. 34) uvádí období střední dospělosti v rozmezí od 35-50 let. Dále například Indrák (2011, str. 23) vymezuje střední dospělost o dost dříve, a to již od 25-40 let. Novotná, Hříchová a Miňhová (2012, str. 58) píší o střední dospělosti v období od 30-45 let. Zacharová a Šimíčková-Čížková (2011, str. 94) píší o stejném rozmezí, tedy 30-45 let.

Období střední dospělosti je považováno za vrchol života i zralosti, za střed života. Dospělí se po třicátém roku ve svém životě usadí – mají práci, manželství, děti. Nicméně se v tomto období objevuje postupné stárnutí a chátrání organismu (Zacharová, Šimíčková-Čížková, 2011, str. 94).

Jedinec dosahuje plné tělesné zralosti, činnosti mozku se stabilizují a začínají se objevovat první vrásky, čímž se mění vzhled jedince. Období střední dospělosti je fází ještě velmi dobrých intelektuálních i paměťových výkonů a schopnosti se koncentrovat. Schopnost učení se sice mírně snižuje, ale stále je na vysoké úrovni (Novotná, Hříchová a Miňhová, 2012, str. 62-64).

Přestože v tomto období dochází k mírnému poklesu kognitivních schopností, na základě longitudinálních studií bylo zjištěno, že pragmatická dimenze inteligence, založená na zkušenostech z dosavadního života, se rozvíjí. Jedná se zejména o obsahy získané v průběhu socializace jako je čtení, psaní, pracovní kompetence a názory na svět. Naopak mechanická dimenze inteligence, která zahrnuje rychlost, adekvátnost a koordinaci základních operací začíná postupně klesat (Millová, 2016, str. 143-144).

Ačkoli toto období bývá spojeno s krizí středního věku, jeho průběh je jinak poměrně klidný a ustálený. Velká část významných životních změn se totiž uskutečňuje dříve (např. svatba) či později (např. smrt rodičů). Střední dospělost je obdobím posledních šancí a úsilí těchto šancí využít (např. porod dítěte, najít si pravou lásku, profesní naplnění) (Špatenková, 2016, str. 34-35).

Profesní role se stává potvrzením kvality člověka a uspokojením potřeby seberealizace. Dříve uznávané formální cíle, jakými jsou společenská prestiž či vysoké finanční ohodnocení jdou stranou a do popředí se dostává spíše subjektivní hodnota vlastní práce, pohoda a jistota (Zacharová, Šimíčková-Čížková, 2011, str. 95). Velmi často se v tomto životním období jedinec dostává do vedoucí pozice. Na začátku tohoto období je typické budování kariéry souvisejícím s udržováním pracovních kompetencí. Druhá polovina období je poté spojena spíše s udržováním kariéry a zabezpečením rodiny (Millová, 2016, str. 148).

Partnerský vztah již většinou prošel různými fázemi přes adaptaci, krizi až ke stabilizaci. Pokud vztah plní funkce zapadající do stereotypu života, dospělým v tomto období takovýto vztah vyhovuje. Pokud převládá nespokojenost, může dojít k mimomanželskému vztahu nebo až k tzv. krizi manželství, což bývá spojeno s rozchodem názorů, zájmů a celkově odlišným pohledem na svět a odehrává se zejména v období krize středního věku (Zacharová, Šimíčková-Čížková, 2011, str. 94-95).

Bilancování dosavadního života může vyvolat pocity nenaplnění, stereotypu, nespokojení, zužujících se životních šancí, nedostatku energie, únavy a dalších. Člověk si v tomto období začne uvědomovat, že je pravděpodobně více věcí za ním než před ním. Tyto myšlenky pak mohou vést ke krizi středního věku. Krize nám ale dává možnost změny a nalezení nového smyslu pro svou další část života (Špatenková, 2016, str. 35-36).

3.3. Účastník ve vzdělávání dospělých

V neustále se měnících sociálních podmínkách je učení součástí schopností, které člověku pomáhají si v těchto podmínkách udržet svou existenci a aktivní přístup. Cílem učení je jak osvojení vědomostí a dovedností, tak i rozvoj zájmů, postojů a charakterových vlastností. Učení se může uskutečňovat prostřednictvím nejrůznějších činností od pozorování, naslouchání, dotazování, přemýšlení, analyzování až po napodobování a mnoho dalších (Bednaříková, 2012b, str. 11-12).

Pro účast dospělého ve vzdělávání a učení je zejména důležité disponovat schopností učit se. Schopnost dospělého se učit a vzdělávat se dříve zpochybňovala. Nyní psychologové zastávají názor, že způsobilost učit se, se s věkem neztrácí, pouze modifikuje a strukturně mění. Centrum paměti se přesouvá z mechanické na logickou a z krátkodobé paměti na dlouhodobou (Petřková, 2006, str. 18).

Beneš (2014, str. 102-103) uvádí, že učení je u dospělého jedince v různých věkových skupinách rozdílné, což je způsobeno nejen nároky, které jsou na něj kladeny, ale také tím, jaké jsou jeho zájmy a potřeby.

Bočková (2012, str. 19) dělí dospělé do čtyř věkových skupin podle jejich schopnosti učit se. Dospělí ve věku 20-30 let mají velmi dobré předpoklady pro studium, jenž jsou pro ně prostředkem pro dosažení životních cílů. Dospělí ve věku 30-45 let se vyznačují jasně vytčenými cíli a orientací na prakticismus. Zájem o vzdělávání a učení u nich souvisí zejména s jejich funkčním a pracovním postavením. Třetí skupinou jsou dospělí 45-60 let, kteří mají bohaté zkušenosti, a proto požadují hlubší vzdělání. Poslední skupinou jsou dospělí nad 60 let, kteří si studiem udržují duševní svěžest a zájem o nové poznatky.

Petřková (2006, str. 18-20) dodává, že schopnost dospělého učit se není ovlivněna pouze věkem, ale také sociální oblastí, tedy například rodinnou situací, pracovní činností či dosaženým vzděláním. Z této skutečnosti vyplývá, že dospělého v procesu učení nelze chápat izolovaně. Nejen, že se totiž dospělí učí v situacích řízeného a kontrolovaného učení, ale také spontánně. Zřetelně se také rozvíjí a strukturuje motivační sféra člověka, kdy převažuje zejména potřeba seberealizace a sebeuplatnění pomocí dalšího učení a vzdělávání.

Důležitou podmínkou skutečně efektivního učení je to, aby měl jedinec možnost se učit, chtěl se učit a zároveň se uměl učit. Obecně lze říci, že se stoupajícím věkem, je učení obtížnější a obnáší vyšší nároky na čas potřebný pro osvojení poznatků. Dospělý má ale většinou vyšší míru motivace k učení než mladší jedinci, jelikož je spojena s životními potřebami či sociální situací (Šerák, 2009, str. 62).

Charakteristiku účastníka vzdělávání dospělých konkrétně v oblasti zájmového vzdělávání lze odvodit z provedených výzkumných šetření.

Například z výzkumu od Knotové (2011, str. 86-88) vyplývá, že častěji do zájmového vzdělávání vstupují ženy a jedná se především o mladé dospělé v rozmezí od 20-29 let. Převážně se zájmového vzdělávání účastní jedinci, kteří dosáhli vyššího vzdělání. Ze socioekonomického hlediska se pak jedná nejvíce o zaměstnané, studenty a důchodce.

Šerák (2009, str. 131-134) dochází k podobným výsledkům a uvádí, že v zájmovém vzdělávání převažují ženy, které mají zájem zejména o cestování, literaturu, zdravotní problematiku a hudbu. Muži naopak dávají přednost technickým a politickým oblastem. Dále se ho nejčastěji účastní mladí dospělí ve věku 19–25 let. Zájmového vzdělávání se účastní především jedinci s vyšším vzděláním a nejpočetnější skupinou z hlediska socioekonomického jsou zaměstnaní, důchodci a studenti.

Obecně lze říct, že o zájmové vzdělávání mají zájem zejména aktivní a samostatní jedinci s vyšším vzděláním, kteří jsou zvyklí rozvíjet svou osobnost a mají dostatek volného času.

Oblastí zájmů a zájmových činností se zabýval také V. Příhoda, a to v souvislosti se sledováním sociálního vývoje člověka. V jednotlivých etapách dospělosti vymezil, že pro období od 20-30 let je typický nejvyšší stupeň sebeovládání, který se projevuje také v zájmové a rekreační činnosti. Typické je zde zaměření se na menší počet činností, přičemž se jedná zejména o sportovní oblast, ale také vzniká zájem o četbu jiné povahy jako například cizojazyčné knihy a odborná četba (Příhoda, 1974b, str. 161-164).

V období od 30-45 let člověk již získal mnoho zkušeností a vyšší zralost inteligence. Mnoho lidí v tomto věku je součástí různých spolků, klubů a oddílů. Pokud se člověk věnuje umělecké činnosti, jeho tvůrčí schopnost v tomto období rozkvétá (Příhoda, 1977, str. 93-238).

Jedinci ve věku od 45-60 let mají zvýšenou potřebu k realizaci činností ve svém volném čase, ale jejich zájmy se omezují. Zejména klesá zájem o sport a různé soutěže, a naopak zájem o kulturní činnosti stoupá. V období nad 60 let dochází k postupnému chátrání, zejména pak pokud jedinci nemají žádné zájmy. Pokud zájmy mají, jedná se většinou o činnosti na zahradě, psaní, čtení knih, výlety do přírody či hraní společenských her jako jsou například karty a šachy. Někteří mohou být také aktivními členy v různých spolcích či klubech (Příhoda, 1974a, str. 119).

3.4. Kvalita života

Žít kvalitní život, cítit se fyzicky i duševně zdravě, spokojeně, vědět, jaký je náš cíl a tohoto cíle se držet, mít svůj životní příběh – to je cílem nejednoho z nás už po celá staletí. Otázku kvality života lze nalézt již v nejrůznějších

směrech filozofického myšlení, jako například u Aristotela či Kanta, kteří si pokládali otázky na té nejobecnější úrovni – protiklad dobrého a špatného života (Prokešová, 2008, str. 18-20).

Současné pojmání kvality života je složitý myšlenkový proud, který má vliv na lidskou existenci i smysl života. Právě smysl existence člověka je stále více představen samotným životem a neustálými změnami ve společnosti. Pojem kvalita života se objevil v první polovině 20. století a také ve stejném období začala být kvalita života zkoumána v různých vědních disciplínách (Vážanský, 2010, str. 11).

Kvalita života je multidimenzionální pojem, jehož bližší význam závisí na vědním oboru, který ho popisuje. Obecně lze říct, že se jedná o individuální vnímání pozice života každého jedince, a to v kontextu kultury, v níž člověk žije a hodnot, které člověk zastává. Kvalita života vyjadřuje vztah člověka k jeho cílům, hodnotám a zájmům (Průcha, Walterová a Mareš, 2013, str. 139).

Kvalita života je svou povahou téma interdisciplinární, má politický, historický, ekonomický, filozofický, medicínský, sociální psychologický i etický kontext. Vedle odborné sféry je kvalita života používána i v běžném životě, kdy je pro jedince významnou hodnotou a zdrojem motivace. Kvalitu života lze zkoumat ze tří oblastí, kterými jsou sociální ukazatele (např. vzdělání, zdraví, rodina), dále celková životní spokojenost a spokojenost v různých oblastech života (např. vztahy, prostředí či trávení volného času) (Gillernová a kol., 2011, str. 25-27).

Podle Knotové (2011, str. 78) se na přístupy ke kvalitě života dá nahlížet z hlediska dvou základních pojetí. První pojetí obnáší objektivní dimenze kvality života, která zahrnuje materiální a sociální podmínky života. Druhé pojetí je orientováno na subjektivní dimenzi kvality života, k níž patří celková spokojenost se životem a jeho naplněním.

Subjektivní vnímání kvality života velmi souvisí s pozitivním duševním naladěním, emocionalitou a všeobecnou spokojeností se životem. Haškovcová (2010, str. 254) dodává, že v současnosti se většina odborníků shoduje na názoru, že kvalita života je především o subjektivním prožívání. Jedině sám člověk může hodnotit, zda je ve svém životě spokojen, či nikoli. Vnější pohled na tuto problematiku může být zcela povrchní.

Také v definici Světové zdravotnické organizace (WHO) o kvalitě života je zdůrazněna subjektivní složka. Výsledek spokojenosti jedince se životem je závislý na osobních cílech, stylu života, očekáváních i zájmech daného jedince (Škoda, Doulík, Hajerová-Müllerová, 2008, str. 174).

Hnilica (2005, str. 416) uvádí, že subjektivní vnímání kvality života je ovlivněno různými faktory, mezi které patří například práce, zdraví, rodina či přátelé. Například zahraniční výzkum (NCBI, 2015), který se věnoval faktorům fyzických aktivit a jejich vlivu na životní spokojenost napříč všemi obdobími dospělosti, zjistil, že zde souvislost opravdu existuje. Konkrétně v období střední dospělosti byla tato souvislost významná. Čím více se lidé věnovali fyzickým aktivitám, tím více vykazovali vyšší životní spokojenost.

Ve faktorech ovlivňujících kvalitu života má své místo také vzdělávání. Pro účely této diplomové práce je důležitý právě vliv vzdělávání, o němž pojednává následující podkapitola.

3.4.1 Vliv vzdělávání na kvalitu života

V rámci konceptu celoživotního učení je kladen důraz na naplnění kvality života každého jedince. Kvalita života je široce abstraktně vymezena a v obecné rovině zahrnuje mnoho různých faktorů, mezi které patří faktory

sociální, ekonomické, zdravotní i environmentální podmínky, které se vzájemně ovlivňují (Knotová, 2011, str. 78).

Dvořáčková uvádí (2012, str. 59), že již v antickém pohledu na problematiku kvality života, je vzdělání (spolu s účastí na společenském životě, postavením ve společnosti a sociálními vztahy) prostředkem pro dosažení blaženosti v životě.

Výchova a vzdělávání patří mezi významné determinanty ovlivňující kvalitu života i životní styl každého člověka (Vážanský, 2010, str. 54). Role vzdělávání je v současném světě opravdu nezbytnou součástí kvality života. Informace a vzdělání jsou jednou z priorit pro úspěšné postavení států i národů. V popředí zájmu stojí také celoživotní vzdělávání, jehož důležitost narůstá s množstvím nových poznatků napříč všemi obory, na které by se lidé měli naučit efektivně reagovat (Vaňurová a Mühlpachr, 2005, str. 35).

Konkrétně edukace prostřednictvím zájmového vzdělávání může mít podle Špatenkové a Smékalové (2015, str. 37) velký vliv na rozvoj zdravého životního stylu, a to zejména pak, pokud pozitivně přispívá k vyrovnanosti jedinců s měnícími se životními situacemi.

Podle souhrnné zprávy o měření kvality života v České republice je vzdělávání jedním z indikátorů, které kvalitu života ovlivňují. Je třeba mít ohled na to, že s neustále více globalizujícím se světem potřebné znalosti a dovednosti narůstají a vznikají také nové výzvy, ve kterých se lidé musí orientovat (Vláda ČR, 2018).

Prioritní začíná být zejména úloha samotného člověka, a to především jeho snaha prožít smysluplně každodenní život a začlenit se do interpersonálních vztahů, které jsou prospěšné, jak pro daného jedince, tak pro ostatní (Vážanský, 2010, str. 54) Také Gillernová a kol. (2011, str. 228) píše o dnešní neustále se měnící společnosti a v této souvislosti vyzdvihuje zajištění zdravého a bezpečného žití jako důležitou oblast kvality života.

Významnou pozici v tomto ohledu zastává právě vzdělávání, jelikož jako součást celoživotního procesu člověka, pomáhá se zapojováním jedinců do společenských vztahů a získáváním společenského postavení. V tomto ohledu se může pozitivně uplatnit i zájmové vzdělávání, jelikož, jak uvádí Palán a Langer (2008, str. 99) vede k celkové kultivaci člověka a také, jak je uvedeno výše (v kapitole 2.4 Funkce a cíle zájmového vzdělávání), jednou z funkcí zájmového vzdělávání je přijetí sociálních rolí a vytvoření společenského postavení.

Potřeba rozšířit kvalitu života do co možná nejširší části společnosti, vede k potřebě umožnit rovný přístup ke vzdělávání všem bez rozdílu. Podstatná je podpora celoživotního vzdělávání u celé populace, a to zájmového (včetně občanského) i profesního. Kvalitní vzdělání je totiž jednou z klíčových oblastí ovlivňujících dosažení nejvyšší kvality života. Bez kvalitního vzdělávání jedincům hrozí nezaměstnanost, nižší příjmy, vyšší nemocnost a nižší doba dožití. Pro to je, více než cokoli, kvalitní vzdělávání i vzdělání klíčovým předpokladem pro kvalitní život (Vláda ČR, 2018).

Indikátorem vzdělávání v ohledu na kvalitu života, a to konkrétně v Evropě, se zabývá také publikace zvaná Quality of life – Facts and views (Eurostat, 2015). Výsledky průzkumu v této publikaci přinesly zjištění, že lidé, kteří jsou více vzdělaní, mají obvykle lepší pracovní příležitosti, jsou méně sociálně odloučení a více se podílejí na občanském životě. Celkově se ukázalo, že se stoupajícím vzděláním mají lidé nižší sklon propadat depresím, a naopak cítit se psychicky lépe. Také samotné subjektivní hodnocení spokojenosti se svým životem u lidí s vyšším vzděláním bylo daleko příznivější. Tento výsledek může být vysvětlen skutečností, že lepší vzdělávání poskytuje více příležitostí pro osobní rozvoj a vyšší kvalitu života tím, že umožňuje přístup k lépe placeným pracovním místům, lepší porozumění výzvám v dnešním rychle měnícím se světě.

Podle výzkumu v oblasti kvality života a hodnotové orientace, který prováděla Čepelová (2016, str. 50-52), má vzdělávací a ekonomická hodnotová orientace velmi pozitivní vliv na kvalitu života. Bylo zjištěno, že jedinci, kteří subjektivně prožívají vysokou kvalitu života se totiž hodnotově orientují zejména na vzdělávání a poznávání a pak také na ekonomické vztahy. Vzdělávání bylo všemi jedinci označeno za nejdůležitější hodnotu. Dále uvádí, že nejvyšší kvalitu života mají respondenti středního věku, poté skupina mladších dospělých a nejhůře svou kvalitu životu vnímají starší jedinci ve věku 40-44 let.

Otázkou kvality života se zabývala také Křížová (2005, str. 217-224), a to v kontextu všedního dne. Na základě výzkumu stanovila následující domény kvalitního života a jejich vymezení.

Aktivita jako možnost se učit a vzdělávat, poznávat nové věci a cestovat, dbát na svůj osobní rozvoj a profesní seberealizaci a mít pestrý život a stanovené životní cíle. Harmonie jako porozumění sobě i druhým a vnitřní vyrovnanost, žití harmonického, vyváženého a nekonfliktního života, neublížování sobě, druhým, zvířatům ani životnímu prostředí. Propojenost z hlediska kvalitních mezilidských vztahů, sociálního zázemí, společenského uznání. Je to také umění spolupracovat a přinášet uspokojení nejen sobě, ale také druhým. Prostředí ve vztahu k čistému a zdravému životnímu prostředí a pobytu v něm. Autonomie jako soběstačnost a nezávislost, možnost se rozhodovat, rozvíjet a trávit volný čas podle svého vlastního uvážení a brát ohled na své zájmy a potřeby.

Dále sem Křížová (2005, str. 224-227) řadí také city a jejich naplnění láskou, upřímností, důvěrou i vírou, být tělesně i duševně zdravý, snažit se být optimistou a radovat se s maličkostí. Růst a vývoj jakožto rozvíjení se podle vlastních představ, žít život, ve který člověk věří, možnost se

seberealizovat a vyhledávat příležitosti pro další vzdělávání, a tím získat lepší uplatnění v práci. Morální hodnoty ve vztahu mít v životě stanoveny vlastní hodnoty, snažit se, aby byl svět lepší a o to být spokojený, ale soustředit se i na druhé a být jim příkladem, být pro ně užitečný. Řád vyjadřuje dodržování svých stanovených hodnot a dodržování práva. Kořeny z hlediska prokazování vlasteneckého citění, pevného zázemí a vědomí vlastní identity. Kontinuita v sobě zahrnuje životní zkušenosti, které lze předávat druhým, poučit lidi na základě vlastních zkušeností z vlastních chyb. Autenticita jako možnost se seberealizovat a žít šťastně a plnohodnotně. Směřování k něčemu čeho, chceme dosáhnout a být k tomu motivovaný, stanovení vlastních cílů a hodnot. A poslední doménou je fatalismus, který je o nalezení smyslu svého života.

Z výše uvedených teoretických poznatků lze konstatovat, že vzdělávání ovlivňuje život v mnoha směrech, je to jedna z nejdůležitějších hodnot společnosti, protože umožňuje lepší pochopení světa, ve kterém žijeme. Je proto velmi důležité mít odborné znalosti a dovednosti, kterými se lze přizpůsobit měnícím se podmínkám ve společnosti.

II. EMPIRICKÁ ČÁST

Empirická část této diplomové práce vychází z poznatků v části teoretické a je zaměřena na výzkumné šetření provedeného kvantitativní formou pomocí dotazníku, který se zabývá otázkami z oblasti zájmového vzdělávání u dospělých v období střední dospělosti. Tato část diplomové práce obsahuje metodologii výzkumu, definování cílů výzkumu a hypotéz, popis výzkumného vzorku a následně interpretaci a zhodnocení získaných dat.

4. METODOLOGIE VÝZKUMU

Cílem tohoto výzkumného šetření je popsat, jaký má zájmové vzdělávání přínos pro dospělé v období střední dospělosti a jak dospělí v tomto období subjektivně hodnotí jeho vliv na kvalitu života. Hlavním východiskem je prostřednictvím vlastního výzkumu shromáždit poznatky, které jsou potřebné k vyhodnocení stanoveného hlavního cíle i cílů dílčích.

4.1. Výzkumné otázky a stanovené hypotézy

Z hlavní výzkumné otázky, která zní, jaký má zájmové vzdělávání přínos pro dospělé v období střední dospělosti a jak dospělí v tomto období subjektivně hodnotí jeho vliv na kvalitu života, jsou odvozeny další dílčí otázky, z nichž se odvíjí stanovené hypotézy, a to následovně:

Dílčí výzkumná otázka č. 1: Jaký je rozdíl v souhlasu s celkovým přínosem zájmového vzdělávání pro dospělé v období střední dospělosti z hlediska výše dosaženého vzdělání?

H1: Předpokládám, že dospělí v období střední dospělosti s vysokoškolským vzděláním, souhlasí s přínosem zájmové vzdělávání více než ti, kteří mají dosažené vzdělání nižší.

Dílčí výzkumná otázka č. 2: Jaký je rozdíl v souhlasu s celkovým přínosem zájmového vzdělávání pro dospělé v období střední dospělosti z hlediska pohlaví?

H2: Předpokládám, že ženy v období střední dospělosti souhlasí s přínosem zájmového vzdělávání více než muži.

Dílčí výzkumná otázka č. 3: Hodnotí dospělí v období střední dospělosti, kteří zájmové vzdělávání (a vzdělávání obecně) řadí mezi své životní hodnoty, pozitivněji vliv zájmového vzdělávání na kvalitu života?

H3: Předpokládám, že dospělí v období střední dospělosti, kteří řadí zájmové vzdělávání (a vzdělávání obecně) mezi své životní hodnoty, hodnotí pozitivněji jeho vliv na kvalitu života než ti, kteří ho mezi své životní hodnoty neřadí.

Dílčí výzkumná otázka č. 4: Jsou dospělí v období střední dospělosti, kteří se pravidelně věnují zájmovému vzdělávání, více spokojeni se svým životem?

H4: Předpokládám, že dospělí v období střední dospělosti, kteří se pravidelně (každý týden) věnují zájmovému vzdělávání, jsou v životě více spokojeni než ti, kteří se mu věnují nepravidelně.

Dílčí výzkumná otázka č. 5: Ovlivňuje pravidelná účast na zájmovém vzdělávání to, jak dospělí v období střední dospělosti hodnotí vliv zájmového vzdělávání na kvalitu života?

H5: Předpokládám, že dospělí v období střední dospělosti, kteří se pravidelně (každý týden) věnují zájmovému vzdělávání, hodnotí vliv zájmového vzdělávání na kvalitu života pozitivněji než ti, kteří se mu věnují nepravidelně.

pravidelná (každý týden) účast na zájmovém vzdělávání pozitivně ovlivňuje vnímání kvality života dospělých v období střední dospělosti.

Dílčí výzkumná otázka č. 6: Jsou dospělí v období střední dospělosti, kteří souhlasí s vlivem zájmového vzdělávání na kvalitu života, více spokojeni se svým životem než ti, kteří s vlivem zájmového vzdělávání na kvalitu života nesouhlasí?

H6: Předpokládám, že dospělí, kteří souhlasí s vlivem zájmového vzdělávání na kvalitu života, jsou se svým životem spokojeni více než ti, kteří s vlivem zájmového vzdělávání na kvalitu života nesouhlasí.

4.2. Metoda výzkumného šetření

Pro získání požadovaných dat byl využit kvantitativní výzkum, a to konkrétně dotazníkové šetření. Otázky v dotazníku byly sestaveny tak, aby byla zjištěn stanovený cíl této diplomové práce. Dotazník se konkrétně skládal z 18 otázek, z nichž byla převážná většina uzavřená. Vyskytovalo se zde ale také pár otevřených a polootevřených otázek pro možnost volného vyjádření respondentů.

Disman (2008, str. 122) uvádí, že nezbytnou součástí každého výzkumného šetření je předvýzkum, proto byl před samotným spuštěním dotazníku realizován také předvýzkum pro ověření správnosti a srozumitelnosti otázek. Předvýzkum byl uskutečněn 22. – 23. 1. 2019 a zúčastnilo se ho 5 respondentů. Na jeho základě byla pozměněna formulace otázky č. 13 a dále byl přeformulován obsah podotázek v otázce č. 16. Finální podoba dotazníku je Přílohou č. 1.

Samotné dotazníkové šetření bylo provedeno v termínu od 24. 1. 2019 – 7. 2. 2019, a to formou elektronického dotazníku. Po uzavření dotazníku byla

výsledná data zpracována pomocí sestavení tabulek v programu Microsoft Excel. Dále byla získaná data z tabulek znázorněna v grafu tak, aby poskytla přehledný podklad pro potvrzení či vyvrácení stanovených hypotéz.

4.3. Výzkumný vzorek

Pro účely tohoto výzkumného šetření byla vybrána skupina dospělých z období střední dospělosti. Věkové rozmezí období střední dospělosti není v odborné literatuře přesně vymezeno. V tomto výzkumném šetření se vyskytují dospělí ve věku od 35-50 let, tedy podle Smékala (2016, str. 34) viz podkapitola 3.2. Tak jak je uvedeno v úvodu kapitoly o zájmovém vzdělávání v teoretické části, podle Knotové (2011, str. 82-83) je zájmové vzdělávání využíváno také v podnicích.

Pro dané výzkumné šetření byla konkrétně vybrána skupina jedinců z firemního prostředí, kde je zájmové vzdělávání využíváno v podobě nejružnějších přednášek, workshopů a kurzů. Vybraní jedinci se pravidelně nabídky těchto zájmových firemních aktivit zúčastňují, proto se zde dá předpokládat potenciálně vyšší zájem o svůj rozvoj než u ostatních zaměstnanců. Seznam těchto účastníků, pro rozeslání elektronického dotazníku, byl dodán Odborem vzdělávání, který informace o účastnících všech vzdělávacích aktivit spravuje.

4.4. Získaná data

Výzkumného šetření se zúčastnilo 116 respondentů, přičemž návratnost elektronického dotazníku, za pomoci kterého byla data získána, byla 75 %. Dotazník byl respondentům zveřejněn po dobu 14 dní a jeho průměrná doba vyplňování činila 12 minut.

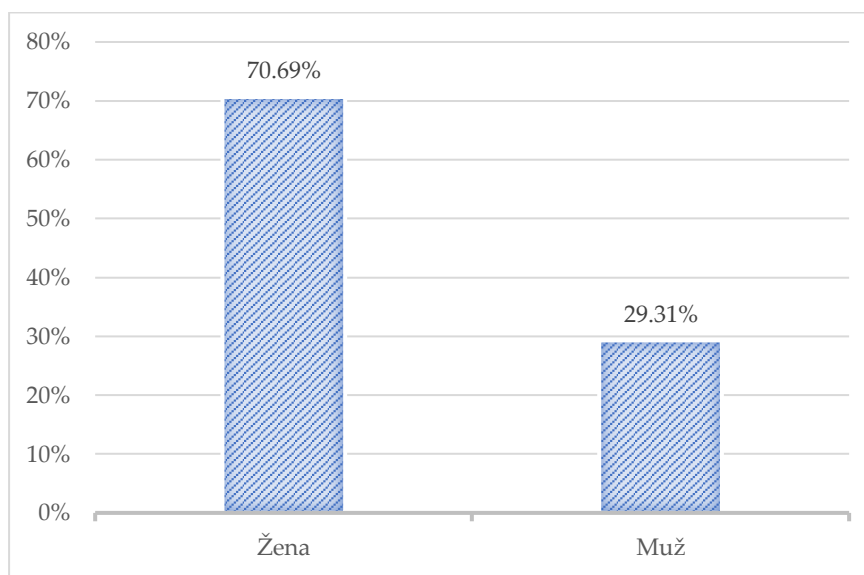
Prvních pět otázek v úvodu dotazníku bylo zaměřeno na zjištění bližších údajů o respondentech. Vyskytovaly se zde proto otázky na pohlaví, věk, rodinný stav, nejvyšší dosažené vzdělání a spolužití v domácnosti. Z těchto otázek vyplynulo, že se dotazníku zúčastnilo 82 žen (70,69 %) a 34 mužů (29,31 %). Převaha žen nad muži vyplývá ze struktury návštěvníků firemních zájmových aktivit, nýbrž ženy jsou pravidelnými účastníky těchto aktivit daleko více než muži.

Tabulka 2: Pohlaví respondentů

Možnosti odpovědí	Absolutní četnost	Relativní četnost	Podíl %
Žena	82	0,71	70,69 %
Muž	34	0,29	29,31 %

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Graf 1: Pohlaví respondentů

Zdroj: Vlastní dotazníkového šetření

Dotazník vyplňovali pouze respondenti v období střední dospělosti, nejčastěji se však tito respondenti pohybovali v rozmezí věku od 41-45 let (37,93 %). Další nejčastěji zastoupená skupina respondentů byla s věkovým rozmezím od 46-50 (31,90 %). Nejméně se zde vyskytovali respondenti ve

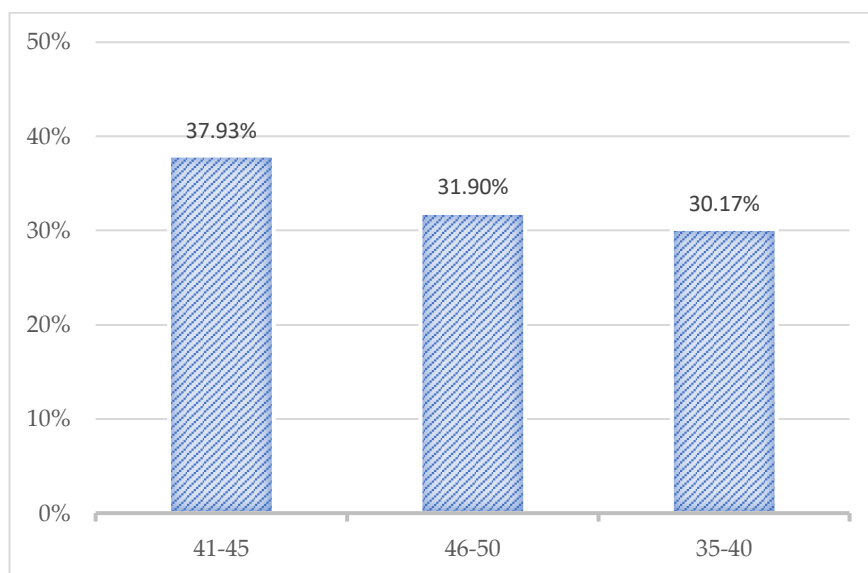
věku od 35-40 (30,17 %). Procentuální výsledek za každé věkové rozmezí je tedy dosti vyrovnaný.

Tabulka 3: Věk respondentů

Možnosti odpovědí	Absolutní četnost	Relativní četnost	Podíl %
35-40	35	0,302	30,17 %
41-45	44	0,379	37,93 %
46-50	37	0,319	31,90 %

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Graf 2: Věk respondentů

Zdroj: Vlastní dotazníkového šetření

Nejvíce odpovídali respondenti, jejichž nejvyšší dosažené vzdělání je vysokoškolské (47,41 %). Téměř se stejným procentuálním výsledkem odpovídali respondenti se středoškolským vzděláním s maturitou (46,55 %). Ostatní respondenti uváděli vyšší odborné vzdělání (3,45 %) a středoškolské vzdělání bez maturity (2,59 %).

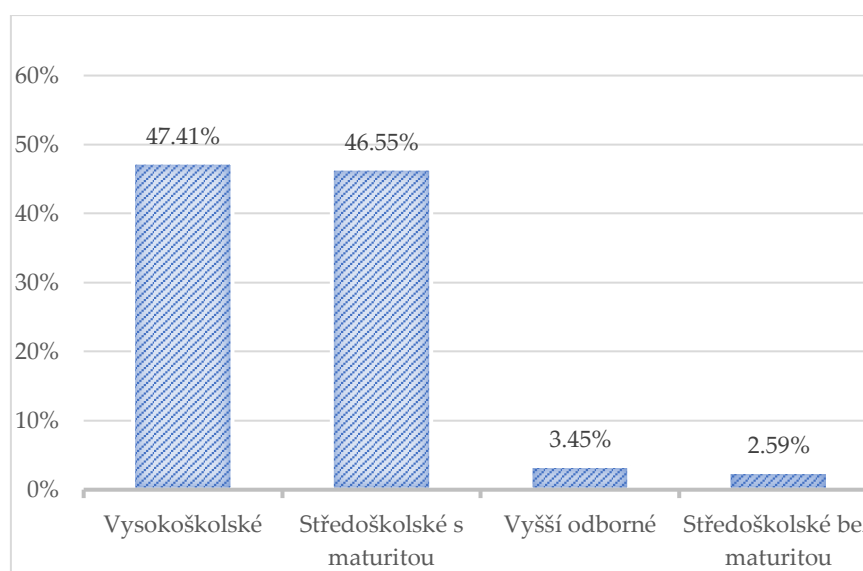

Tabulka 4: Nejvyšší dosažené vzdělání

Možnosti odpovědí	Absolutní četnost	Relativní četnost	Podíl %
Středoškolské bez maturity	3	0,026	2,59 %
Středoškolské s maturitou	54	0,466	46,55 %
Vyšší odborné	4	0,034	3,45 %
Vysokoškolské	55	0,474	47,41 %

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Graf 3: Nejvyšší dosažené vzdělání

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

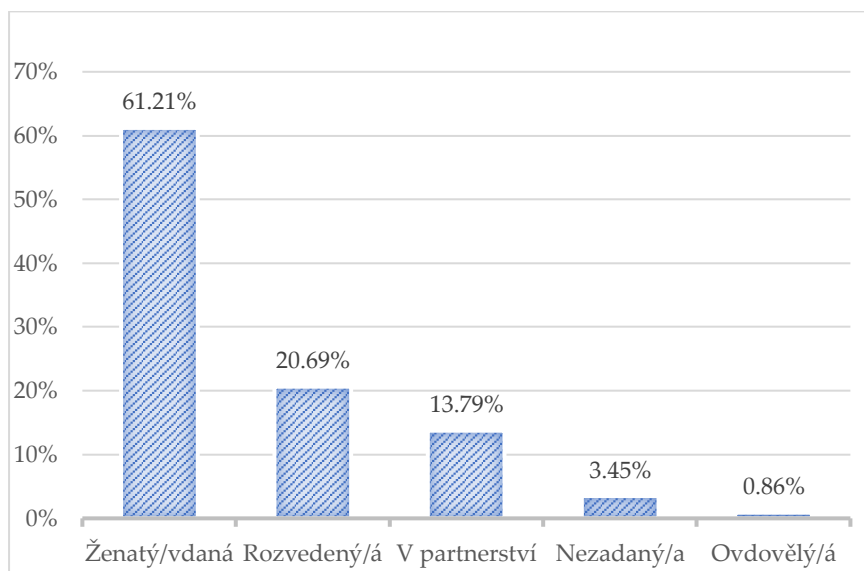
Co se týče otázky na rodinný stav, především se zde vyskytovali respondenti, kteří byli v manželském svazku (61,21 %). Další nejvíce zastoupenou skupinou byli jedinci, kteří uvedli, že jsou rozvedení (20,69 %). Také se zde figurovali jedinci, kteří jsou v partnerském vztahu (13,79 %). Pouze malé množství respondentů spadalo do skupiny nezadaných (3,45 %) a jen jeden respondent uvedl, že je ovdovělý (0,86 %).

Tabulka 5: Rodinný stav

Možnosti odpovědí	Absolutní četnost	Relativní četnost	Podíl %
Nezadaný/a	4	0,034	3,45 %
V partnerství	16	0,138	13,79 %
Ženatý/vdaná	71	0,612	61,21 %
Rozvedený/á	24	0,207	20,69 %
Ovdovělý/á	1	0,009	0,86 %

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Graf 4: Rodinný stav

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

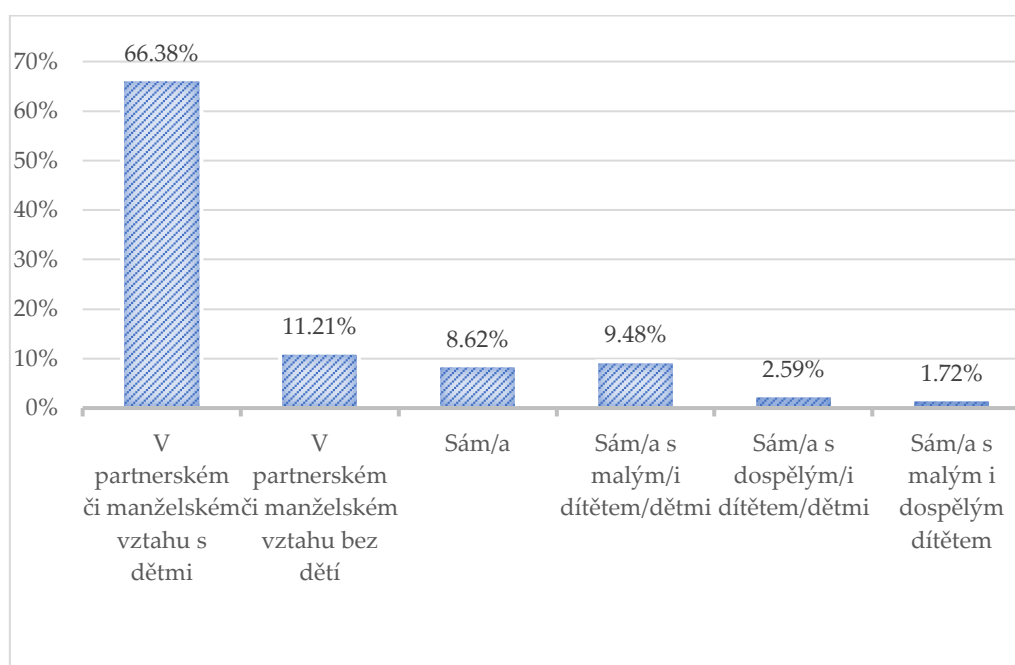
Poslední identifikační otázka zjišťovala, s kým respondenti sdílí domácnost. Nejvíce se zde nacházela odpověď, že respondenti žijí v partnerském nebo manželském vztahu s dětmi (66,38%) a také bez dětí (11,21 %), přičemž zjištění, že největší část respondentů žije s manželem či partnerem odpovídá nejčastějšímu výsledku předešlé otázky. Dále se jednalo o respondenty, kteří jsou sami (8,62 %), s malými dětmi (9,48 %) s dospělými dětmi (2,59 %) či s malými i dospělými dětmi (1,72 %).

Tabulka 6: Sdílení domácnosti

Možnosti odpovědí	Absolutní četnost	Relativní četnost	Podíl %
Sám/a	10	0,086	8,62 %
Sám/a s malým/i dítětem/děťmi	11	0,095	9,48 %
Sám/a s dospělým/i dítětem/děťmi	3	0,026	2,59 %
Sám/a s malým i dospělým dítětem	2	0,017	1,72 %
V partnerském či manželském vztahu s dětmi	77	0,664	66,38 %
V partnerském či manželském vztahu bez dětí	13	0,112	11,21 %

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Graf 5: Sdílení domácnosti

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Z výše získaných výsledků lze při porovnání s teoretickým vymezením střední dospělosti soudit, že zúčastnění respondenti odpovídají charakteristice jedinců nacházejících se ve střední dospělosti. Největší počet zastoupených respondentů jsou totiž ti, kteří jsou v manželském vztahu, žijí s dětmi a mají vysokoškolské vzdělání či středoškolské vzdělání s maturitou.

Následující otázky v dotazníku se již zaměřovaly na problematiku hlavního cíle této diplomové práce.

Otázka č. 6 Účast na oblastech zájmového vzdělávání

Tato otázka měla zjistit, jakým způsobem se respondenti věnují jednotlivým oblastem zájmového vzdělávání. Oblasti, které zde byly uvedené, jsou v souladu s teorií od Šeráka v kapitole 2.3. U všech oblastí mohli respondenti zvolit, zdali se jí věnují aktivně, pasivně, aktivně i pasivně či se jí zcela nevěnují. V každé oblasti je zvlášť hodnocen její procentuální výsledek.

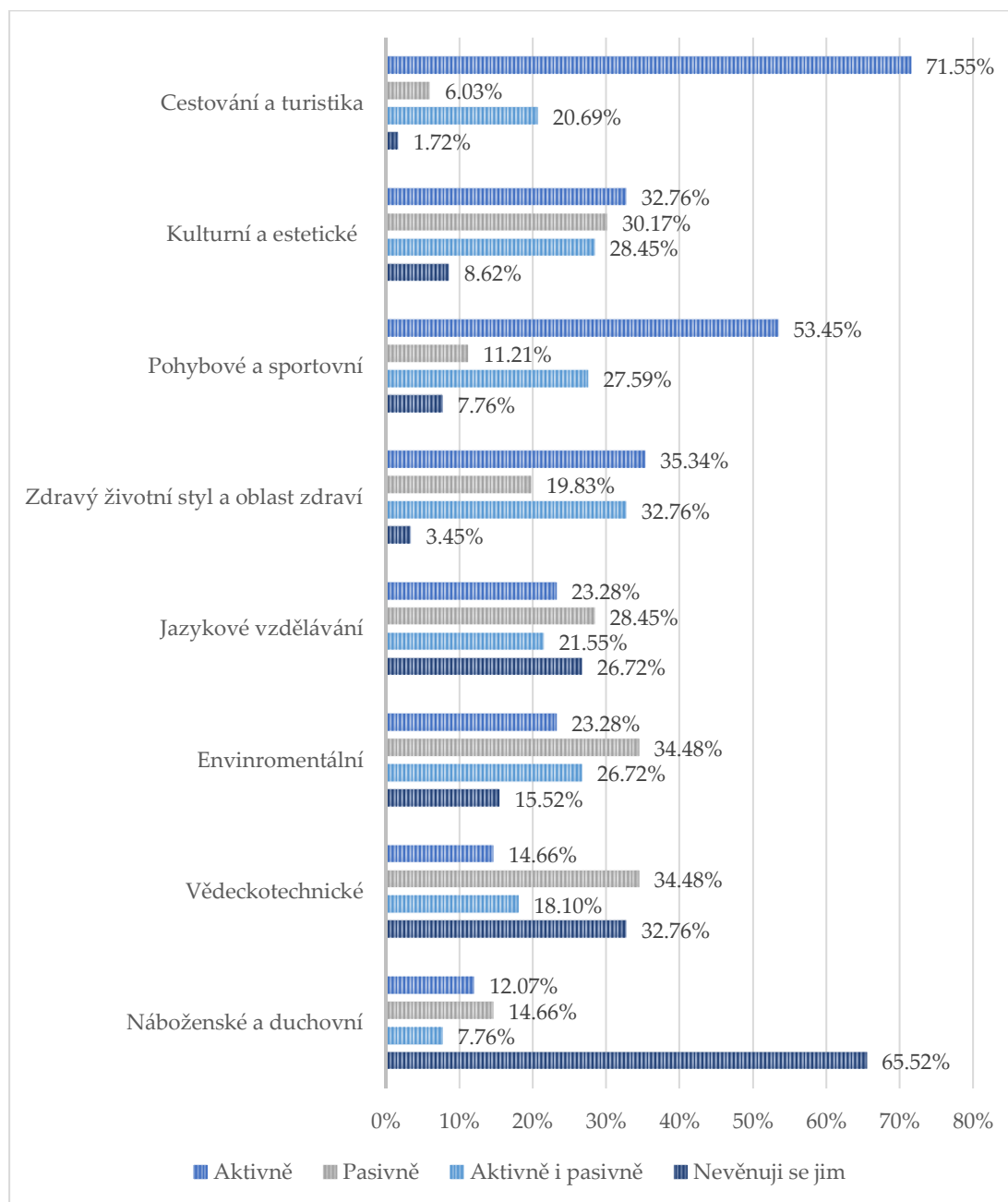
Nejvíce se respondenti aktivně účastní cestování a turistiky (71,55 %), přičemž pouze malá část z nich uvedla, že se těmito aktivitám zcela nevěnuje (1,72 %). Druhou nejvíce navštěvovanou oblastí jsou pohybové a sportovní aktivity. Této oblasti se respondenti věnují převážně aktivně (53,45 %), ale najdou se zde jedinci, kteří se jí věnují pasivně (11,21 %) a taktéž aktivně i pasivně (27,59 %). Další oblastí, která je respondenty hojně využívána, je kulturní a estetická, a její využití z hlediska aktivního či pasivního je dosti vyrovnané (vždy okolo 30 %). O zdravý životní styl a oblast zdraví má aktivní zájem až 35,34 % respondentů, pasivní 19,83 % a 33,34 % respondentů uvedlo obě varianty. Environmentální oblast respondenti využívají především pasivně (34,48 %). Oblast jazykového vzdělávání je taktéž využívána zejména pasivně, a to 28,45 % respondentů. Oblastmi, kterým se respondenti nejméně věnují, jsou vědeckotechnické vzdělávání (33 %) a náboženské a duchovní činnosti (66 %).

Tabulka 7: Účast na oblastech zájmového vzdělávání

Oblasti	Možnosti odpovědí	Absolutní četnost	Relativní četnost	Podíl %
Kulturní a estetická	Aktivně	38	0,328	32,76 %
	Pasivně	35	0,302	30,17 %
	Aktivně i pasivně	33	0,284	28,45 %
	Nevěnuji se jim	10	0,086	8,62 %
Pohybové a sportovní	Aktivně	62	0,534	53,45 %
	Pasivně	13	0,112	11,21 %
	Aktivně i pasivně	32	0,276	27,59 %
	Nevěnuji se jim	9	0,078	7,76 %
Cestování a turistika	Aktivně	83	0,716	71,55 %
	Pasivně	7	0,060	6,03 %
	Aktivně i pasivně	24	0,207	20,69 %
	Nevěnuji se jim	2	0,017	1,72 %
Zdravý životní styl a oblast zdraví	Aktivně	41	0,353	35,34 %
	Pasivně	23	0,198	19,83 %
	Aktivně i pasivně	38	0,328	32,76 %
	Nevěnuji se jim	4	0,034	3,45 %
Environmentální	Aktivně	27	0,233	23,28 %
	Pasivně	40	0,345	34,48 %
	Aktivně i pasivně	31	0,267	26,72 %
	Nevěnuji se jim	18	0,155	15,52 %
Vědeckotechnická	Aktivně	17	0,147	14,66 %
	Pasivně	40	0,345	34,48 %
	Aktivně i pasivně	21	0,181	18,10 %
	Nevěnuji se jim	38	0,328	32,76 %
Jazykové vzdělávání	Aktivně	27	0,233	23,28 %
	Pasivně	33	0,284	28,45 %
	Aktivně i pasivně	25	0,216	21,55 %
	Nevěnuji se jim	31	0,267	26,72 %
Náboženská a duchovní	Aktivně	14	0,121	12,07 %
	Pasivně	17	0,147	14,66 %
	Aktivně i pasivně	9	0,078	7,76 %
	Nevěnuji se jim	76	0,655	65,52 %

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Graf 6: Účast na oblastech zájmového vzdělávání

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Otázka č. 7 Účast na konkrétních zájmových aktivitách

Tato otázka umožňovala respondentům se volně vyjádřit, jakým konkrétním zájmovým aktivitám se nejčastěji věnují. Respondenti mohli uvádět libovolný počet konkrétních aktivit, čímž byl výčet aktivit rozsáhlý,

ale velmi se zde opakovaly. Někteří respondenti se zde vyjádřit nechtěli, a tak místo odpovědi uvedli pouze nějaký znak, aby mohli bez vyplnění této otázky dále pokračovat v dotazníku. Uvedené aktivity jsou rozčleněny do oblastí shodných s předešlou otázkou a také podle pohlaví.

Kulturní a estetická

Ženy v této oblasti nejčastěji uváděly, že navštěvují divadlo a kino (43,33 %) a dále že se věnují četbě (23,33 %). Vyskytovala se zde také obecně odpověď, že se věnují kultuře (7,78 %). Dále zde figurovaly také festivaly a koncerty (8,89 %), výtvarné aktivity (7,78 %), výstavy (4,44 %) a muzea (2,22 %). Zbývající aktivity byly ve výčtu aktivit uvedeny za ženské pohlaví pouze jedenkrát a mezi nimi se vyskytla hra na klavír (1,11 %) a účast na charitativních akcích (1,11 %).

Muži z uvedených aktivit zmínili jen pár kulturních a estetických činností, mezi které patřila návštěva divadla a kina (52,17 %), četba (21,74 %), kultura (13,04 %) a festivaly a koncerty (13,04 %).

Tabulka 8: Konkrétní kulturní a estetické aktivity u žen

Ženy	Relativní četnost	Absolutní četnost	Podíl
Četba	21	0,233	23,33 %
Divadlo a kino	39	0,433	43,33 %
Kultura	7	0,078	7,78 %
Festivaly a koncerty	8	0,089	8,89 %
Výstavy	4	0,044	4,44 %
Výtvarné aktivity	7	0,078	7,78 %
Muzea	2	0,022	2,22 %
Hra na klavír	1	0,011	1,11 %
Charitativní akce	1	0,011	1,11 %

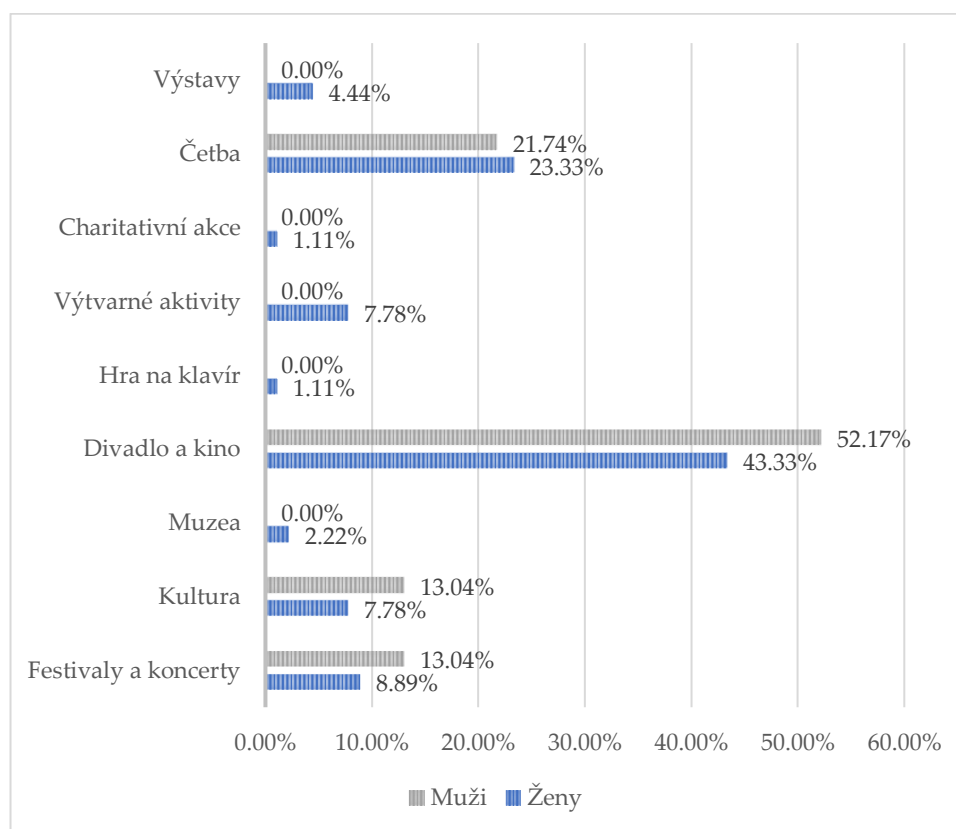
Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Tabulka 9: Konkrétní kulturní a estetické aktivity u mužů

Muži	Relativní četnost	Absolutní četnost	Podíl
Četba	5	0,217	21,74 %
Divadlo a kino	12	0,522	52,17 %
Kultura	3	0,130	13,04 %
Festivally a koncerty	3	0,130	13,04 %

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Graf 7: Konkrétní kulturní a estetické aktivity u žen a mužů

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Pohybová a sportovní oblast

Co se týče pohybových aktivit a sportovních aktivit, tak ženy nejvíce uváděly obecně sport (16,49 %), pak také jógu a pilates (17,53 %) a cyklistiku (11,34 %). Dalšími aktivitami byly fitness (7,22 %), lyže a běžky (8,25 %), brusle (6,19 %), plavání (6,19 %), práce na zahradě (5,15 %), běh (5,15 %), tanec (5,15 %), fotbal (2,06 %), tenis (2,06 %), volejbal (2,06 %) a pohyb se

psem (2,06 %). Zbývající výčet aktivit se vyskytoval pouze po jedné otázce a byl zde uveden crossfit (1,03 %), jezdeckví (1,03 %) a trénování dětí v gymnastice (1,03 %).

Muži, obdobně jako ženy, uváděli obecně sport (23,08 %). Dále zde byly uvedeny již konkrétní aktivity, mezi kterými se vyskytovala cyklistika (9,62 %), běh (9,62 %), práce na zahradě (7,69 %), fitness (5,77 %), plavání (5,77 %), lyže a běžky (5,77 %), střelba (3,85 %), jóga a pilates (3,85 %), sportovní přenosy v TV (3,85 %), rybaření (3,85 %), fotbal (3,85 %) a hokej (3,85 %). Zbývající aktivity byli uvedeny pouze jedenkrát a jednalo se o pohyb se psem (1,92 %), squash (1,92 %), tanec (1,92 %), tenis (1,92 %), volejbal (1,92 %).

Tabulka 10: Konkrétní pohybové a sportovní aktivity u žen

Ženy	Relativní četnost	Absolutní četnost	Podíl
Sport	16	0,165	16,49 %
Cyklistika	11	0,113	11,34 %
Jóga a pilates	17	0,175	17,53 %
Fitness	7	0,072	7,22 %
Běh	5	0,052	5,15 %
Práce na zahradě	5	0,052	5,15 %
Plavání	6	0,062	6,19 %
Brusle	6	0,062	6,19 %
Lyže a běžky	8	0,082	8,25 %
Tanec	5	0,052	5,15 %
Fotbal	2	0,021	2,06 %
Tenis	2	0,021	2,06 %
Volejbal	2	0,021	2,06 %
Crossfit	1	0,010	1,03 %
Jezdeckví	1	0,010	1,03 %
Pohyb se psem	2	0,021	2,06 %
Trénování dětí v gymnastice	1	0,010	1,03 %

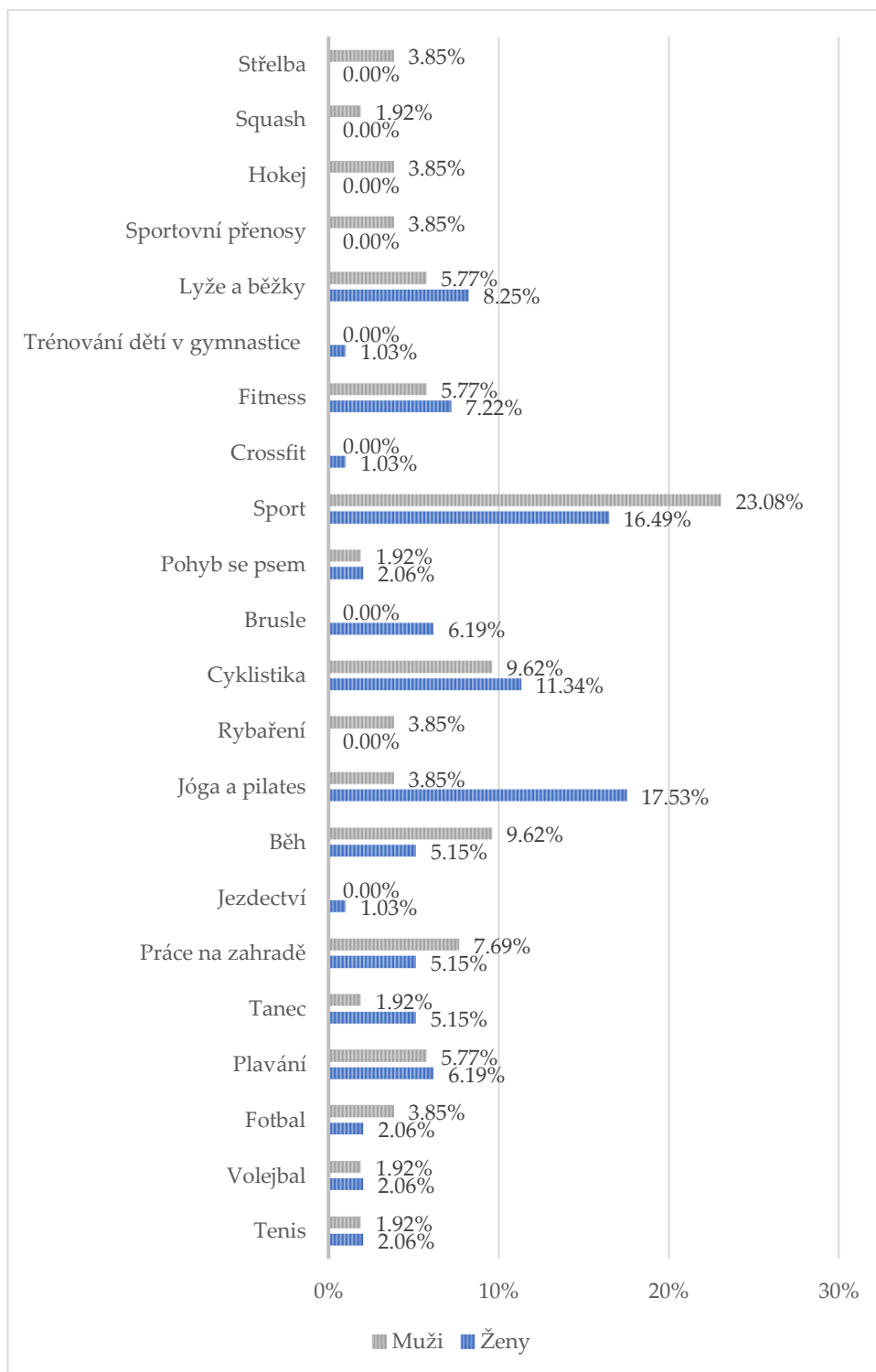
Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Tabulka 11: Konkrétní pohybové a sportovní aktivity u mužů

Muži	Relativní četnost	Absolutní četnost	Podíl
Sport	12	0,231	23,08 %
Běh	5	0,096	9,62 %
Cyklistika	5	0,096	9,62 %
Práce na zahradě	4	0,077	7,69 %
Fitness	3	0,058	5,77 %
Plavání	3	0,058	5,77 %
Střelba	2	0,038	3,85 %
Jóga a pilates	2	0,038	3,85 %
Sportovní přenosy	2	0,038	3,85 %
Hokej	2	0,038	3,85 %
Lyže a běžky	3	0,058	5,77 %
Rybaření	2	0,038	3,85 %
Pohyb se psem	1	0,019	1,92 %
Fotbal	2	0,038	3,85 %
Squash	1	0,019	1,92 %
Tanec	1	0,019	1,92 %
Tenis	1	0,019	1,92 %
Volejbal	1	0,019	1,92 %

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Graf 8: Konkrétní pohybové a sportovní aktivity u žen a mužů

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Cestování a turistika

Co se týče žen, tak za tuto oblast uváděly pouze obecně turistika (78,57 %) a cestování (21,43 %). Stejně tak muži uvedli obecně turistiku (83,33 %) a cestování (16,67 %).

Tabulka 12: Konkrétní cestovní a turistické aktivity u žen

Ženy	Relativní četnost	Absolutní četnost	Podíl
Turistika	33	0,786	78,57 %
Cestování	9	0,214	21,43 %

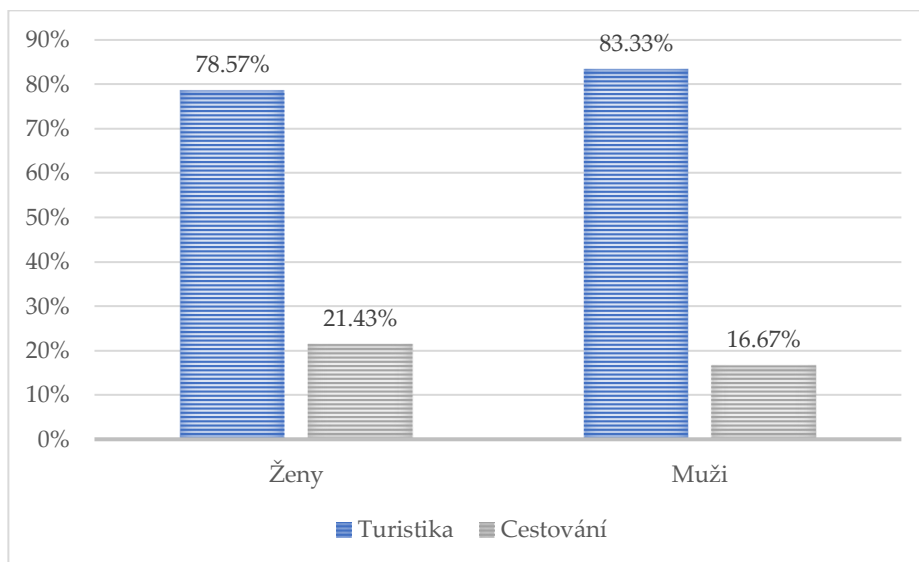
Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Tabulka 13: Konkrétní cestovní a turistické aktivity u mužů

Muži	Relativní četnost	Absolutní četnost	Podíl
Turistika	10	0,833	83,33 %
Cestování	2	0,167	16,67 %

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Graf 9: Konkrétní cestovní a turistické aktivity u žen a mužů

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Environmentální

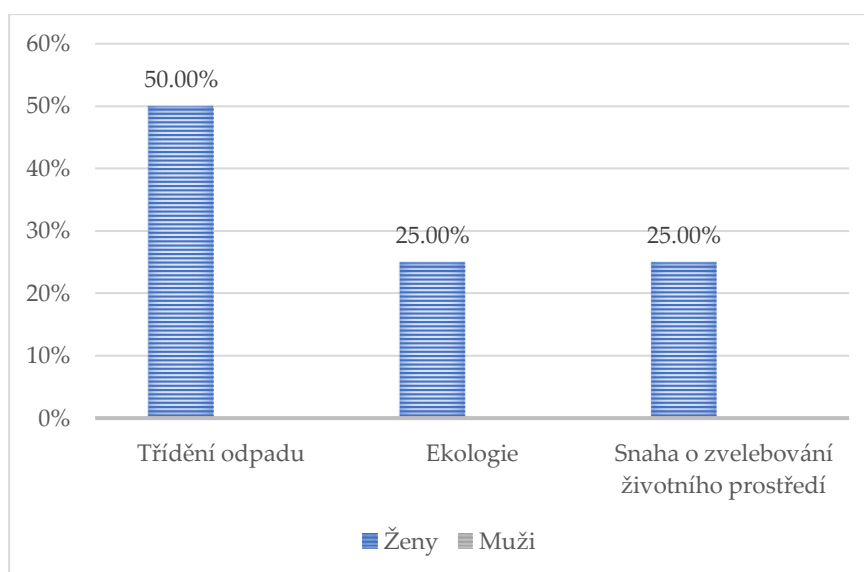
O aktivity v této oblasti projeví zájem pouze ženy, které uvedly, že třídí odpad (50 %), že se věnují ekologii (25 %) a také, že mají snahu o zvelebování životního prostředí (50 %).

Tabulka 14: Konkrétní aktivity v environmentální oblasti u žen

Ženy	Relativní četnost	Absolutní četnost	Podíl
Třídění odpadu	2	0,500	50,00 %
Ekologie	1	0,250	25,00 %
Snaha o zvelebování životního prostředí	1	0,250	25,00 %

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Graf 10: Konkrétní aktivity v environmentální oblasti u žen

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Zdravý životní styl a oblast zdraví

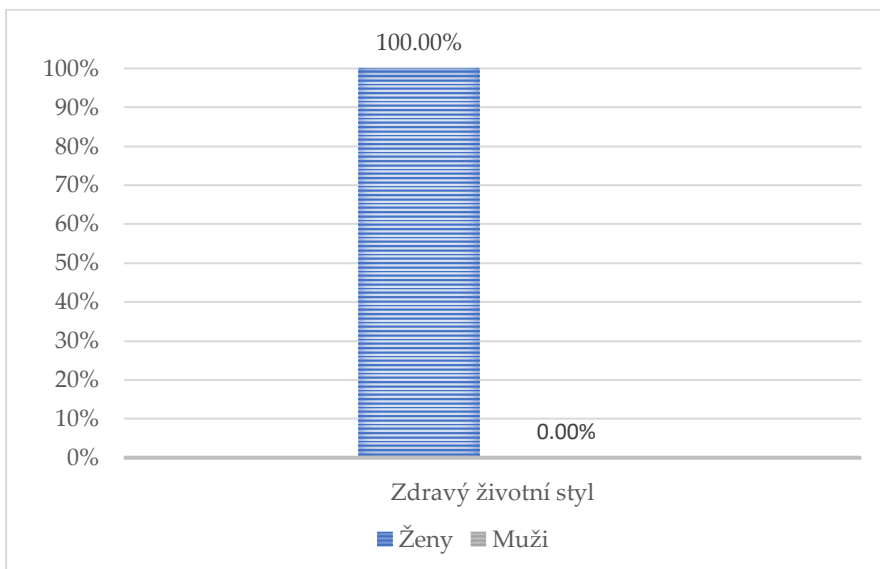
O oblast zdravého životního stylu se zajímají pouze ženy, kdy uvedly pouze obecně zájem o zdravý životní styl (100 %).

Tabulka 15: Konkrétní aktivity v oblasti zdravého životního stylu u žen

Ženy	Relativní četnost	Absolutní četnost	Podíl
Zdravý životní styl	5	1,000	100,00 %

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Tabulka 16: Konkrétní aktivity v oblasti zdravého životního stylu u žen

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Jazykové vzdělávání

Ženy uvedly, že se věnují studiu cizího jazyka (91,76 %), ale také výuce cizího jazyka (8,33 %). Muži se pak účastní pouze výuky jazyka (100 %).

Tabulka 17: Konkrétní aktivity v oblasti jazykového vzdělávání u žen

Ženy	Relativní četnost	Absolutní četnost	Podíl
Studium cizího jazyka	11	0,917	91,67 %
Výuka cizího jazyka	1	0,083	8,33 %

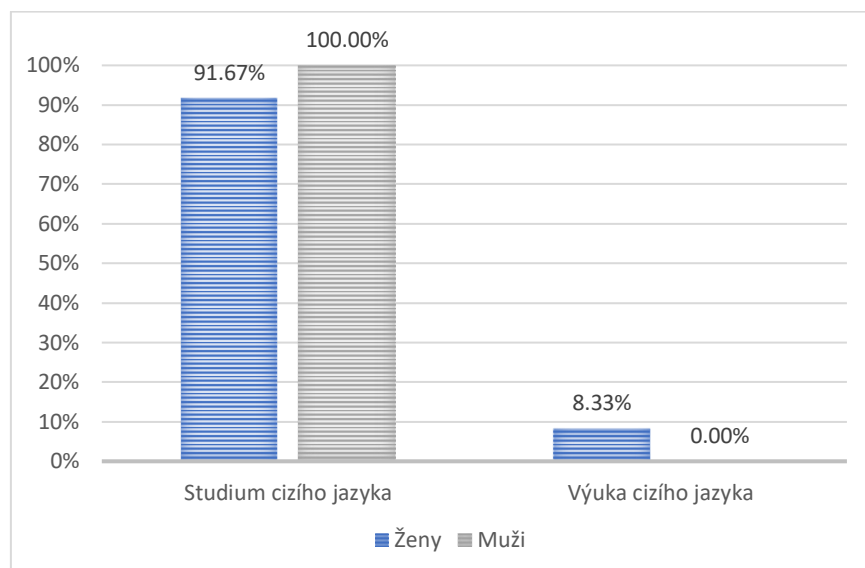
Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Tabulka 18: Konkrétní aktivity v oblasti jazykového vzdělávání u mužů

Muži	Relativní četnost	Absolutní četnost	Podíl
Studium cizího jazyka	2	1,000	100,00 %

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Graf 11: Konkrétní aktivity v oblasti jazykového vzdělávání u žen a mužů

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Vědeckotechnické

Ženy ve vědeckotechnických aktivitách uváděly, že sledují masmédiá, tedy TV a internet (26,47 %), dále také, že se věnují seberozvoji (26,67 %), přičemž některé z nich uváděly, že se vzdělávají konkrétně formou přednášek a kurzů (13,33 %). Dále se zde vyskytovalo fotografování (13,33 %), studium esencí a jejich působení (6,67 %), studium psychoterapie a koučování (6,67 %) a výroba přírodní kosmetiky (6,67 %).

U mužů se pak za tuto oblast jednalo o fotografování (25 %), nová technologie (výpočetní technika) (25 %), věda a technika (25 %) a motocykl (25 %).

Tabulka 19: Konkrétní aktivity v oblasti vědeckotechnické u žen

Ženy	Relativní četnost	Absolutní četnost	Podíl
TV a internet	4	0,267	26,67 %
Seberozvoj	4	0,267	26,67 %
Fotografování	2	0,133	13,33 %
Vzdělávání formou přednášek a kurzů	2	0,133	13,33 %
Esence a jejich působení	1	0,067	6,67 %
Studium psychoterapie a koučování	1	0,067	6,67 %
Výroba přírodní kosmetiky	1	0,067	6,67 %

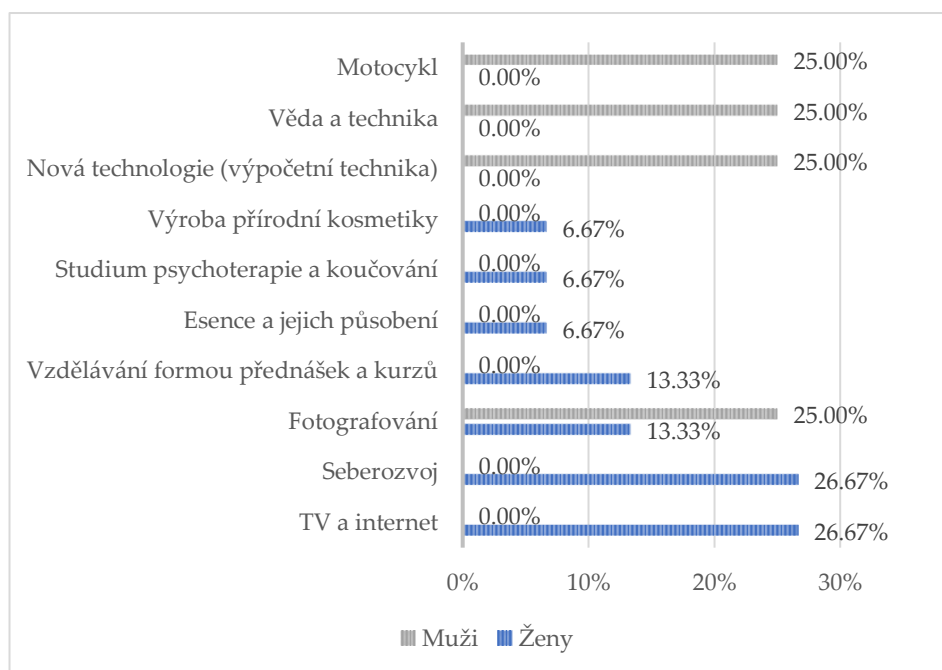
Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Tabulka 20: Konkrétní aktivity v oblasti vědeckotechnické u mužů

Muži	Relativní četnost	Absolutní četnost	Podíl
Fotografování	1	0,250	25,00 %
Nová technologie (výpočetní technika)	1	0,250	25,00 %
Věda a technika	1	0,250	25,00 %
Motocykl	1	0,250	25,00 %

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Graf 12: Konkrétní aktivity v oblasti vědeckotechnické u žen a mužů

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Náboženské a duchovní

V oblasti náboženských a duchovních aktivit byla jak u žen (100 %), tak u mužů uvedena pouze meditace (100 %).

Tabulka 21: Konkrétní náboženské a duchovní aktivity u žen

Ženy	Relativní četnost	Absolutní četnost	Podíl
Meditace	3	1,000	100,00 %

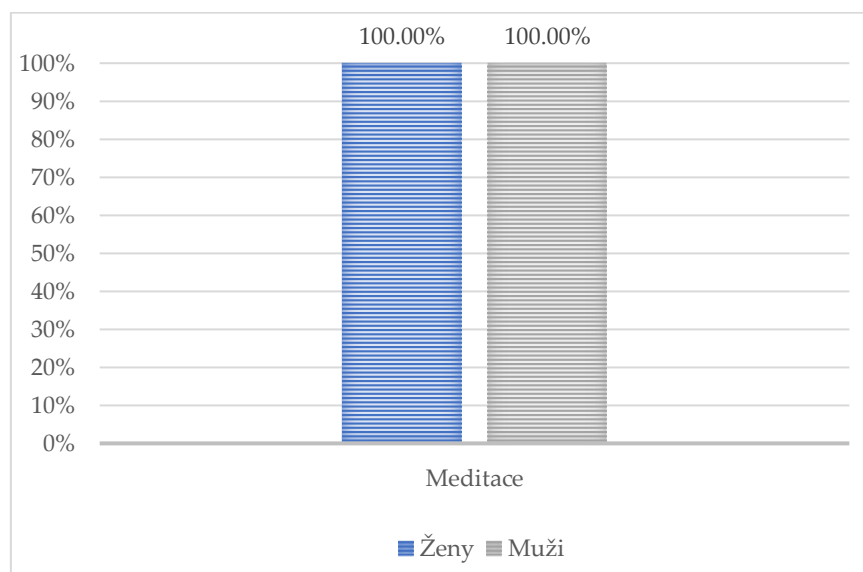
Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Tabulka 22: Konkrétní náboženské a duchovní aktivity u mužů

Muži	Relativní četnost	Absolutní četnost	Podíl
Meditace	2	1,000	100,00 %

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Graf 13: Konkrétní náboženské a duchovní aktivity u žen a mužů

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

I z přehledu těchto aktivit je patrné, že nejvíce uváděné aktivity spadají pod oblasti, které jsou v předcházející otázce uvedené jako nejčastěji využívané, zejména tedy oblast cestování a turistiky, sportu a kultury.

Otázka č. 8 Dostatek volného času na zájmové vzdělávání

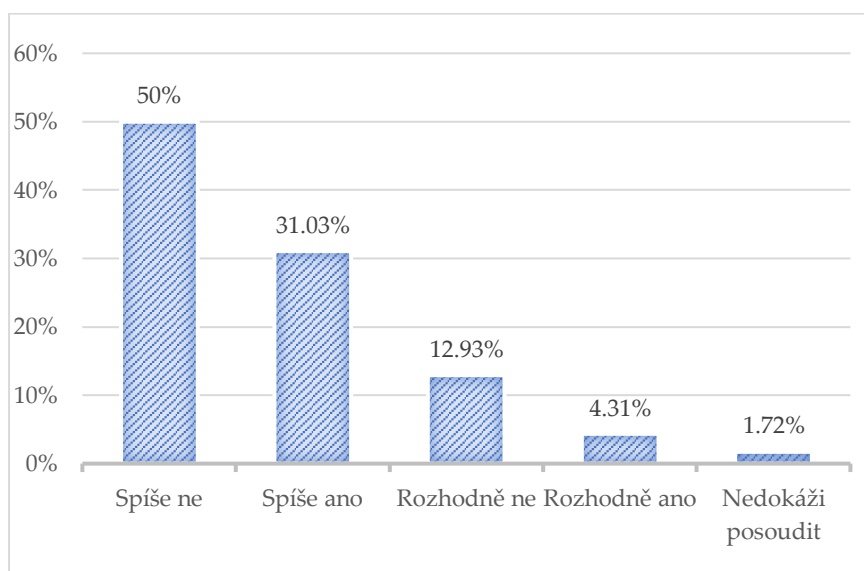
Značná část respondentů (62,93 %) uvedla, že na zájmové aktivity nemají dostatek času. Převážně takto odpovídaly respondenti (51,72 %, a to zejména ženy), kteří mají rodinný život, tedy žijí sami nebo v partnerském či manželském vztahu s dětmi. Tito lidé pravděpodobně věnují více času věnovat péči o své děti než zájmovému vzdělávání. Pouze 2 respondenti (1,72 %) uvedli, že tuto otázku nedokáží posoudit. Zbývající část respondentů si na zájmové vzdělávání čas nalezne (35,34 %).

Tabulka 23: Dostatek volného času na zájmové vzdělávání

Možnosti odpovědí	Absolutní četnost	Relativní četnost	Podíl
Spíše ne	58	0,500	50 %
Spíše ano	36	0,310	31,03 %
Rozhodně ne	15	0,129	12,93 %
Rozhodně ano	5	0,043	4,31 %
Nedokáží posoudit	2	0,017	1,72 %

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Graf 14: Dostatek volného času na zájmové vzdělávání

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Otázka č. 9 Volný čas věnovaný zájmovému vzdělávání

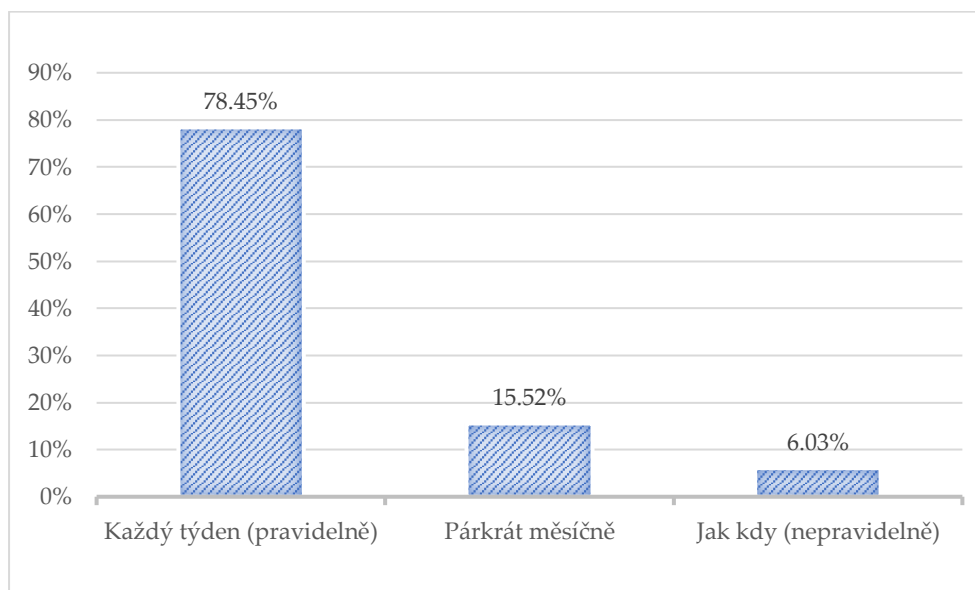
Tento typ otázky byl polootevřený, což znamená, že se zde respondenti mohli také volně vyjádřit. Zájmovému vzdělávání se respondenti nejčastěji věnují pravidelně každý týden (78,45 %). Další část respondentů uváděla párkrát do měsíce (15,52 %) a poslední část respondentů uvedla, že se zájmovému vzdělávání věnuje nepravidelně (6,03 %). Mezi důvody, proč se tito respondenti zájmového vzdělávání účastní pouze nepravidelně se vyskytly odpovědi značící omezené množství času kvůli pracovnímu vytížení či velkému množství času stráveného péčí o děti, dále také z hlediska vhodnosti počasí či podle potřeby.

Tabulka 24: Účast na zájmovém vzdělávání

Možnosti odpovědí	Absolutní četnost	Relativní četnost	Podíl %
Každý týden (pravidelně)	91	0,784	78,45 %
Párkrát měsíčně	18	0,155	15,52 %
Jak kdy (nepravidelně)	7	0,060	6,03 %

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Graf 15: Účast na zájmovém vzdělávání

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Otázka č. 10 Více volného času na zájmové vzdělávání

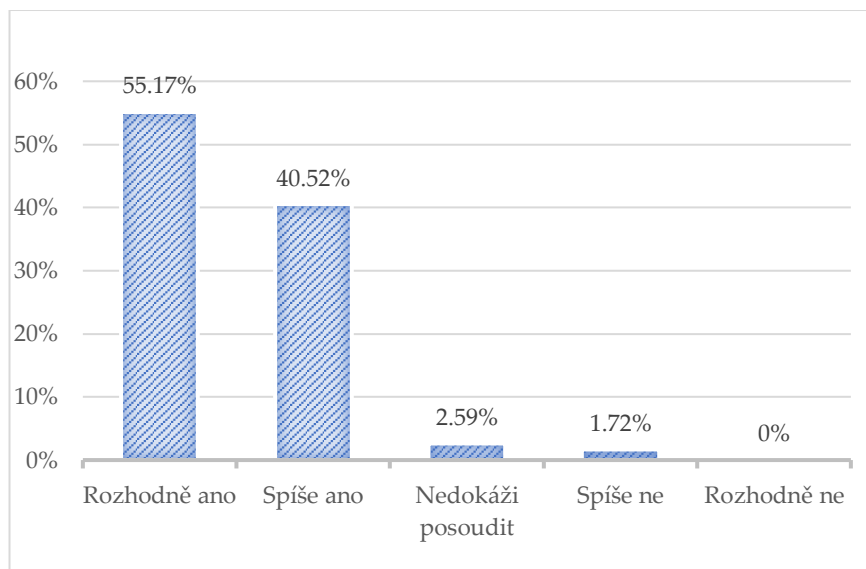
U této otázky je zjevný zájem o zájmové vzdělávání, nýbrž většina respondentů uvedla, že pokud by měli více volného času, rádi by ho věnovali právě zájmovým aktivitám (95,69 %). Ostatní respondenti by svůj volný čas na zájmové aktivity spíše nevyužili (1,72 %) nebo nedokáží tuto otázku posoudit (2,59 %).

Tabulka 25: Více volného času na zájmové vzdělávání

Možnosti odpovědí	Absolutní četnost	Relativní četnost	Podíl %
Rozhodně ano	64	0,552	55,17 %
Spíše ano	47	0,405	40,52 %
Spíše ne	2	0,017	1,72 %
Rozhodně ne	0	0	0 %
Nedokáží posoudit	3	0,026	2,59 %

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Graf 16: Více volného času na zájmové vzdělávání

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Otázka č. 11 a 12 Přínos zájmového vzdělávání

Tyto dvě otázky zjišťovaly přínos zájmového vzdělávání pro respondenty. V první otázce respondenti hodnotili přínos zájmových aktivit, který byl v dotazníku uveden v souladu s funkcemi zájmových aktivit uvedených v kapitole 2.4. Další otázka respondentům umožňovala volně se vyjádřit k tomu, v čem ještě případně vidí přínos zájmového vzdělávání.

Tato otázka dopadla ve všech vymezených přínosech velmi pozitivně. U každého přínosu bylo možné zvolit, zdali s ním respondenti souhlasí, či ne, přičemž každý přínos byl hodnocen zvlášť. Lze vidět, že se všemi uvedenými přínosy (funkcemi) respondenti souhlasili, jelikož odpověď, že „rozhodně souhlasí“ a „spíše souhlasí“ volili respondenti v součtu téměř 100 %. Přínos zájmového vzdělávání vidí respondenti zejména v možnosti se zrelaxovat a zregenerovat, tedy cítit se duševně i fyzicky lépe (98,27 %). Téměř s totožným procentuálním výsledkem, tedy nad 90 % dopadla také možnost seberealizovat se (97,42 %), možnost vytvářet si důležité hodnoty v životě a začlenit se do společnosti (95,69 %), lépe fungovat v soukromém i pracovním životě (93,97 %) a navozovat a udržovat vztahy s ostatními lidmi a potkávat lidi se společnými zájmy (91,38 %).

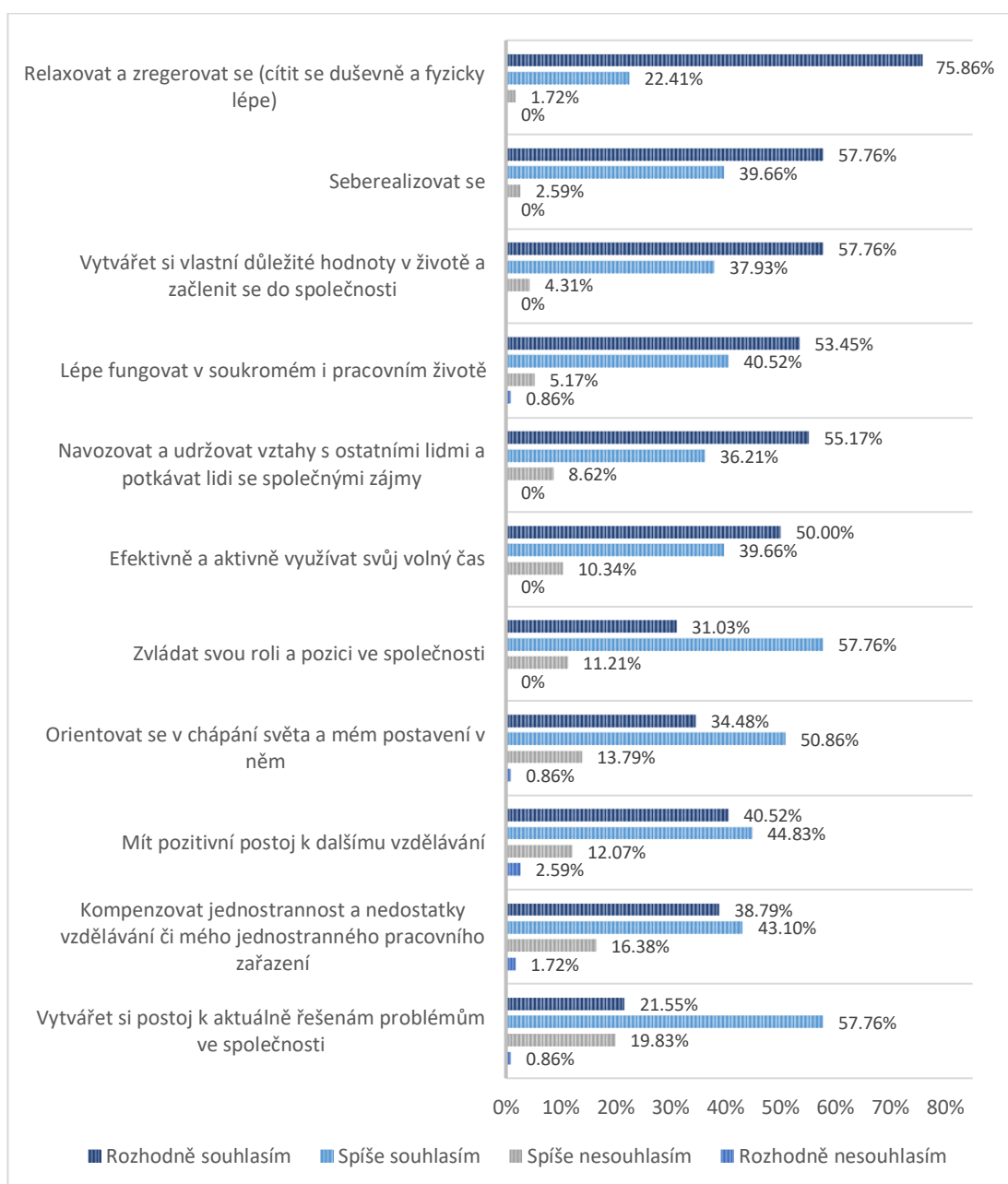
Další skupinou byly přínosy s procentuálními výsledky mezi 80-90 %. Zde podle hodnocení respondentů lze nalézt přínos zájmového vzdělávání efektivně a aktivně využívat svůj volný čas (89,66 %), zvládat svou sociální roli a pozici ve společnosti (88,79 %), orientovat se v chápání světa a v jejich postavení v něm (85,34 %), mít pozitivní postoj k dalšímu vzdělávání (85,34 %) a možnost kompenzovat jednostrannost a nedostatky vzdělávání či jejich jednostranného pracovního zaměření (81,90 %). Nejmenší přínos zájmového vzdělávání respondenti vidí v jeho schopnosti vytvářet si postoj k aktuálně řešeným problémům ve společnosti. Ačkoli je tento přínos respondenty pojímán jako nejméně vnímaný, i tak s ním souhlasili na 79,31 %.

Tabulka 26: Přínos zájmového vzdělávání

Oblasti	Možnosti odpovědí	Absolutní četnost	Relativní četnost	Podíl %
Orientovat se v chápání světa a mém postavení v něm	Rozhodně souhlasím	40	0,345	34,48 %
	Spíše souhlasím	59	0,509	50,86 %
	Spíše nesouhlasím	16	0,138	13,79 %
	Rozhodně nesouhlasím	1	0,009	0,86 %
Zvládat svou roli a pozici ve společnosti	Rozhodně souhlasím	36	0,310	31,03 %
	Spíše souhlasím	67	0,578	57,76 %
	Spíše nesouhlasím	13	0,112	11,21 %
	Rozhodně nesouhlasím	0	0	0 %
Vytvářet si vlastní důležité hodnoty v životě a začlenit se do společnosti	Rozhodně souhlasím	67	0,578	57,76 %
	Spíše souhlasím	44	0,379	37,93 %
	Spíše nesouhlasím	5	0,043	4,31 %
	Rozhodně nesouhlasím	0	0	0 %
Navozovat a udržovat vztahy s ostatními lidmi a potkávat lidi se společnými zájmy	Rozhodně souhlasím	64	0,552	55,17 %
	Spíše souhlasím	42	0,362	36,21 %
	Spíše nesouhlasím	10	0,086	8,62 %
	Rozhodně nesouhlasím	0	0	0 %
Kompenzovat jednostrannost a nedostatky vzdělávání či pracovního zařazení	Rozhodně souhlasím	45	0,388	38,79 %
	Spíše souhlasím	50	0,431	43,10 %
	Spíše nesouhlasím	19	0,164	16,38 %
	Rozhodně nesouhlasím	2	0,017	1,72 %
Mít pozitivní postoj k dalšímu vzdělávání	Rozhodně souhlasím	47	0,405	40,52 %
	Spíše souhlasím	52	0,448	44,83 %
	Spíše nesouhlasím	14	0,121	12,07 %
	Rozhodně nesouhlasím	3	0,026	2,59 %
Seberealizovat se	Rozhodně souhlasím	67	0,578	57,76 %
	Spíše souhlasím	46	0,397	39,66 %
	Spíše nesouhlasím	3	0,026	2,59 %
	Rozhodně nesouhlasím	0	0	0 %
Vytvářet si postoj k aktuálně řešeným problémům ve společnosti	Rozhodně souhlasím	25	0,216	21,55 %
	Spíše souhlasím	67	0,578	57,76 %
	Spíše nesouhlasím	23	0,198	19,83 %
	Rozhodně nesouhlasím	1	0,009	0,86 %
Lépe fungovat v soukromém i pracovním životě	Rozhodně souhlasím	62	0,534	53,45 %
	Spíše souhlasím	47	0,405	40,52 %
	Spíše nesouhlasím	6	0,052	5,17 %
	Rozhodně nesouhlasím	1	0,009	0,86 %
Efektivně a aktivně využívat svůj volný čas	Rozhodně souhlasím	58	0,500	50,00 %
	Spíše souhlasím	46	0,397	39,66 %
	Spíše nesouhlasím	12	0,103	10,34 %
	Rozhodně nesouhlasím	0	0	0 %
Relaxovat a zregenerovat se (cítit se duševně a fyzicky lépe)	Rozhodně souhlasím	88	0,759	75,86 %
	Spíše souhlasím	26	0,224	22,41 %
	Spíše nesouhlasím	2	0,017	1,72 %
	Rozhodně nesouhlasím	0	0	0 %

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Graf 17: Přínos zájmového vzdělávání

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Co se týče celkového přínosu zájmového vzdělávání, tato otázka zde byla vyhodnocena na základě zjištění odpovědí u každé z uvedených přínosů a následně vydělena celkovým počtem těchto přínosů. Z výsledku vyplývá, že respondenti převážně s přínosem zájmového vzdělávání souhlasí (89,73 %), pouze malá část respondentů přínos v zájmovém vzdělávání tolik nespatřuje (10,27%).

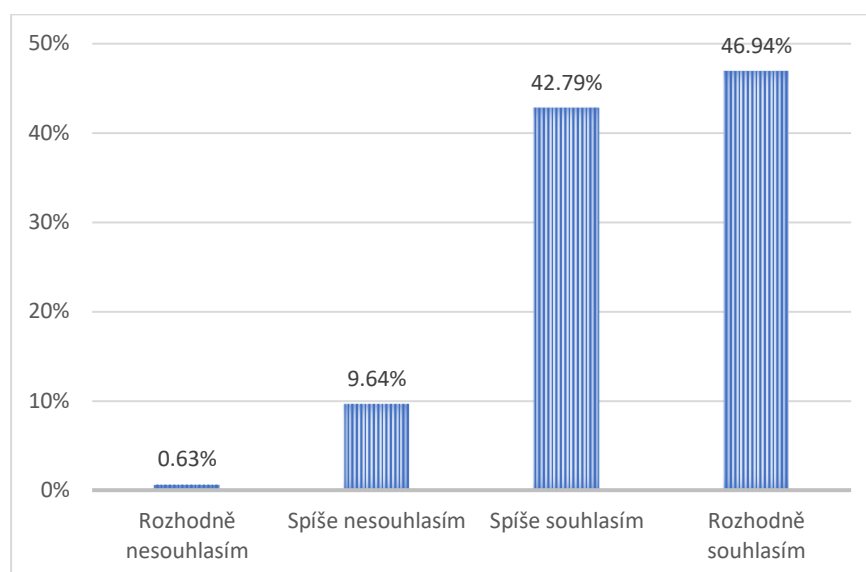
Tabulka 27: Celkový přínos zájmového vzdělávání

Vyjádření ne/souhlasu	Absolutní četnost	Relativní četnost	Podíl %
Rozhodně souhlasím	40	0,345	34,48 %
	36	0,310	31,03 %
	67	0,578	57,76 %
	64	0,552	55,17 %
	45	0,388	38,79 %
	47	0,405	40,52 %
	67	0,578	57,76 %
	25	0,216	21,55 %
	62	0,534	53,45 %
	58	0,500	50,00 %
	88	0,759	75,86 %
			516,38 %
Spíše souhlasím	59	0,509	50,86 %
	67	0,578	57,76 %
	44	0,379	37,93 %
	42	0,362	36,21 %
	50	0,431	43,10 %
	52	0,448	44,83 %
	46	0,397	39,66 %
	67	0,578	57,76 %
	47	0,405	40,52 %
	46	0,397	39,66 %
	26	0,224	22,41 %
			470,70 %
Spíše nesouhlasím	16	0,138	13,79 %
	13	0,112	11,21 %
	5	0,043	4,31 %
	10	0,086	8,62 %
	19	0,164	16,38 %
	14	0,121	12,07 %
	3	0,026	2,59 %
	23	0,198	19,83 %
	6	0,052	5,17 %
	12	0,103	10,34 %
	2	0,017	1,72 %
			106,03 %
Rozhodně nesouhlasím	1	0,009	0,86 %
	0	0,000	0,00 %
	0	0,000	0,00 %
	0	0,000	0,00 %
	2	0,017	1,72 %
	3	0,026	2,59 %
	0	0,000	0,00 %
	1	0,009	0,86 %
	1	0,009	0,86 %
	0	0,000	0,00 %
	0	0,000	0,00 %
			6,89 %

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Graf 18: Celkový přínos zájmového vzdělávání

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

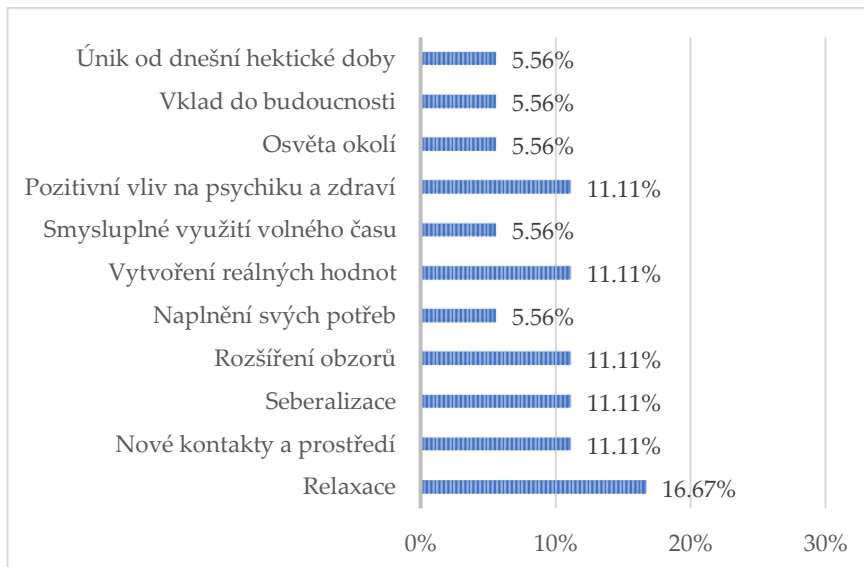
Co se týče druhé otázky, kde měli respondenti možnost doplnit, jaký další přínos v zájmovém vzdělávání spatřují, vyskytovaly se zde vcelku různorodé odpovědi, což ukazuje, že je tato oblast opravdu rozmanitá a nelze přesně vymezit, na jaké všechny aspekty člověka působí. Jelikož se jednalo o nepovinnou otázku, ne každý respondent využil možnost odpovědět.

Respondenti odpovídali, že zájmové vzdělávání jim umožňuje mít radost a relaxovat (16,67 %), poznávat nové lidi i prostředí (11,11 %), možnost se seberealizovat (11,11 %) a rozšiřovat si obzory (11,11 %), vytvořit si reálné hodnoty (11,11 %) a smysluplně využít svůj volný čas (5,56 %). V neposlední řadě respondenti také uvedli, že zájmové vzdělávání pozitivně působí na jejich psychiku a zdraví (11,11 %), že si díky němu mohou naplnit své potřeby (5,56 %), a že je to také osvěta okolí (5,56 %) a vklad do budoucnosti (5,56 %) či únik od dnešní hektické doby (5,56 %).

Tabulka 28: Přínos zájmového vzdělávání vlastními slovy

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost	Podíl %
Relaxace	3	0,167	16,67 %
Nové kontakty a prostředí	2	0,111	11,11 %
Seberealizace	2	0,111	11,11 %
Rozšíření obzorů	2	0,111	11,11 %
Naplnění svých potřeb	1	0,056	5,56 %
Vytvoření reálných hodnot	2	0,111	11,11 %
Smysluplné využití volného času	1	0,056	5,56 %
Pozitivní vliv na psychiku a zdraví	2	0,111	11,11 %
Osvěta okolí	1	0,056	5,56 %
Vklad do budoucnosti	1	0,056	5,56 %
Únik od dnešní hektické doby	1	0,056	5,56 %

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Graf 19: Přínos zájmového vzdělávání vlastními slovy

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Otázka č. 13 Zájmové vzdělávání (a vzdělávání obecně) jako důležitá životní hodnota

Téměř všichni respondenti uvedli, že zájmové vzdělávání (a vzdělávání obecně) řadí mezi své důležité životní hodnoty (95,69 %), čímž se dá očekávat pozitivní vliv na kvalitu života. Pouze 3,45 % respondentů

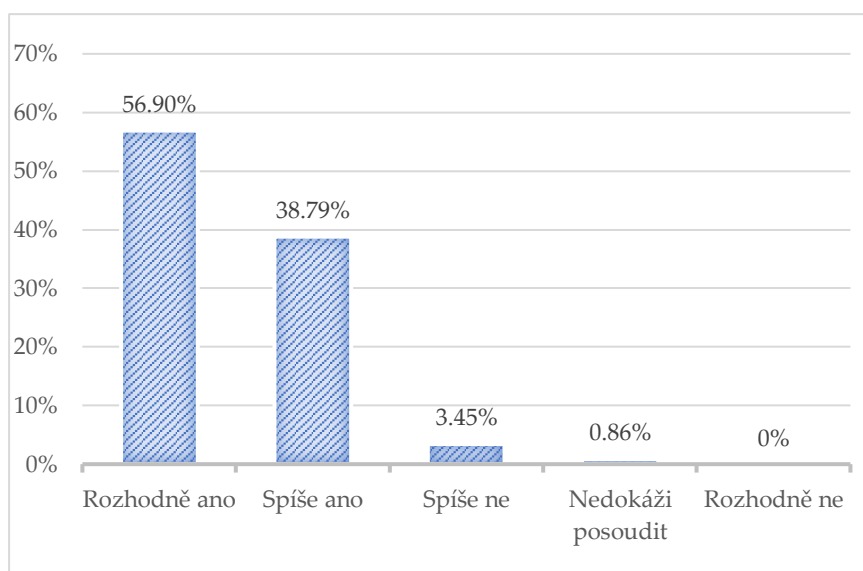
zájmové vzdělávání (a vzdělávání obecně) mezi své důležité životní hodnoty neřadí (3,45 %) a jeden respondent tuto otázku nedokáže posoudit (0,86 %).

Tabulka 29: Vzdělávání jako důležitá životní hodnota

Možnosti odpovědí	Absolutní četnost	Relativní četnost	Podíl %
Rozhodně ano	66	0,569	56,90 %
Spíše ano	45	0,388	38,79 %
Spíše ne	4	0,034	3,45 %
Rozhodně ne	0	0	0 %
Nedokáží posoudit	1	0,009	0,86 %

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Graf 20: Vzdělávání jako důležitá životní hodnota

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Otázka č. 14 Vliv zájmového vzdělávání na kvalitu života

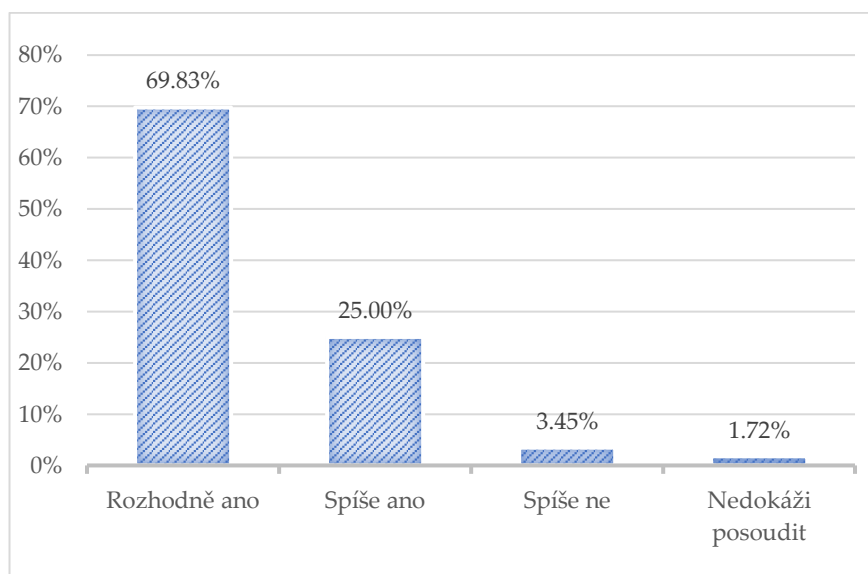
U této otázky opět téměř všichni respondenti (94,83 %) uvedli, že souhlasí s tím, že zájmové vzdělávání pozitivně ovlivňuje kvalitu života a celkovou životní spokojenost. Pouze 3,45 % respondentů s tímto tvrzením spíše nesouhlasí a 1,72 % tuto otázku nedokáže posoudit.

Tabulka 30: Vliv zájmového vzdělávání na kvalitu života

Možnosti odpovědí	Absolutní četnost	Relativní četnost	Podíl %
Rozhodně ano	81	0,698	69,83 %
Spíše ano	29	0,250	25,00 %
Spíše ne	4	0,034	3,45 %
Rozhodně ne	0	0	0 %
Nedokáží posoudit	2	0,017	1,72 %

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Graf 21: Vliv zájmového vzdělávání na kvalitu života

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Otázka č. 15 Zájmové vzdělávání a jeho vliv na duševní a fyzický stav

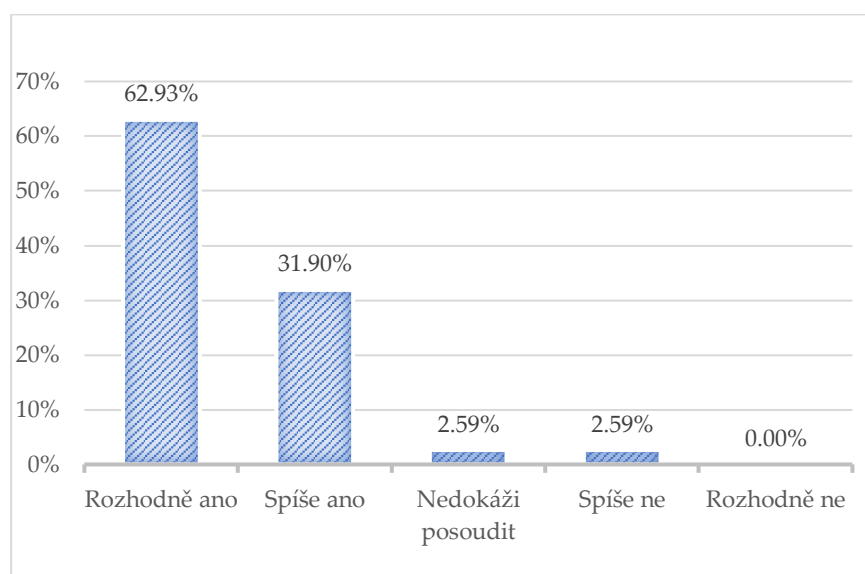
Fyzicky a duševně lépe se díky zájmovému vzdělávání cítí převážná část respondentů (94,83 %). Ostatní vliv zájmového vzdělávání na lepší fyzickou i duševní aktivitu spíše nevnímají (2,59 %) a stejná část respondentů tuto otázku nedokáže posoudit (2,59 %).

Tabulka 31: Zájmové vzdělávání a jeho vliv na duševní a fyzický stav

Možnosti odpovědí	Absolutní četnost	Relativní četnost	Podíl %
Rozhodně ano	73	0,629	62,93 %
Spíše ano	37	0,319	31,90 %
Spíše ne	3	0,026	2,59 %
Rozhodně ne	0	0	0 %
Nedokáží posoudit	3	0,026	2,59 %

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Graf 22: Zájmové vzdělávání a jeho vliv na duševní a fyzický stav

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Otázka č. 16 Spokojenost s životem

Tato otázka měla zjistit, jak jsou respondenti spokojeni se svým životem. Jednotlivé oblasti odpovídaly vymezení domén kvality života, které jsou uvedeny v podkapitole 3.4.1.

Spokojenost respondentů ve všech doménách dopadla velmi pozitivně. Nejlépe respondenti hodnotili oblast kvalitních mezilidských vztahů a sociálního zázemí (98,28 %) a taktéž oblast důležitosti životního prostředí a pobytu v něm (98,28 %). Respondenti žijí aktivně (95,69 %) a celkově svůj život považují za šťastný, plnohodnotný (95,69 %) a harmonický (93,10 %).

Ve svém životě jsou autonomní (94,83 %), žijí podle svých stanovených morálních hodnot (93,97 %) a mají stanovený svůj životní řád, kterým se řídí (93,97 %). Také své tělesné i duševní zdraví hodnotili respondenti velmi dobře (93,10 %). Téměř většina respondentů uvedla, že mohou svými zkušenostmi druhé inspirovat (93,10 %). Nejméně, ačkoli i tak s vysokými hodnotami poté respondenti hodnotili, že jsou si vědomi svého pevného základu a vlastní identity (91,38 %). Dále, že vědí, kam v životě směřují (90,52 %), seberealizují se (89,66 %) a znají smysl svého života (88,79 %).

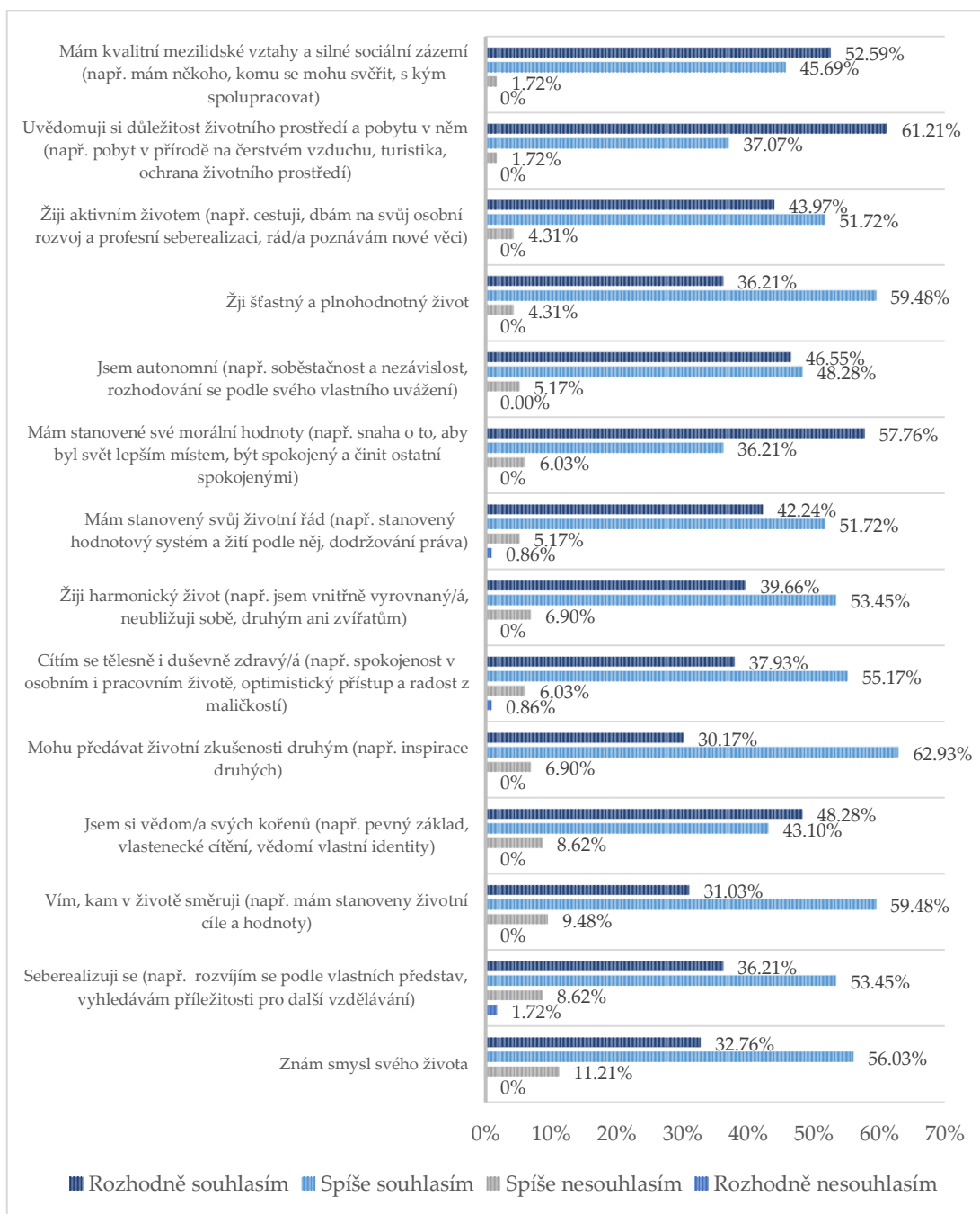
Tabulka 32: Spokojenost s životem za jednotlivé domény

Oblasti	Možnosti odpovědí	Absolutní četnost	Relativní četnost	Podíl %
Žiji aktivním životem	Rozhodně souhlasím	51	0,440	43,97 %
	Spíše souhlasím	60	0,517	51,72 %
	Spíše nesouhlasím	5	0,043	4,31 %
	Rozhodně nesouhlasím	0	0	0 %
Žiji harmonický život	Rozhodně souhlasím	46	0,397	39,66 %
	Spíše souhlasím	62	0,534	53,45 %
	Spíše nesouhlasím	8	0,069	6,90 %
	Rozhodně nesouhlasím	0	0	0 %
Mám kvalitní mezilidské vztahy a silné sociální zázemí	Rozhodně souhlasím	61	0,526	52,59 %
	Spíše souhlasím	53	0,457	45,69 %
	Spíše nesouhlasím	2	0,017	1,72 %
	Rozhodně nesouhlasím	0	0	0 %
Uvědomuji si důležitost životního prostředí a pobytu v něm	Rozhodně souhlasím	71	0,612	61,21 %
	Spíše souhlasím	43	0,371	37,07 %
	Spíše nesouhlasím	2	0,017	1,72 %
	Rozhodně nesouhlasím	0	0	0 %
Jsem autonomní	Rozhodně souhlasím	54	0,466	46,55 %
	Spíše souhlasím	56	0,483	48,28 %
	Spíše nesouhlasím	6	0,052	5,17 %
	Rozhodně nesouhlasím	2	0,017	0 %
Cítím se tělesně i duševně zdravý/á	Rozhodně souhlasím	44	0,379	37,93 %
	Spíše souhlasím	64	0,552	55,17 %
	Spíše nesouhlasím	7	0,060	6,03 %
	Rozhodně nesouhlasím	1	0,009	0,86 %
Seberealizuji se	Rozhodně souhlasím	42	0,362	36,21 %
	Spíše souhlasím	62	0,534	53,45 %
	Spíše nesouhlasím	10	0,086	8,62 %
	Rozhodně nesouhlasím	2	0,017	1,72 %
Mám stanovené své morální hodnoty	Rozhodně souhlasím	67	0,578	57,76 %
	Spíše souhlasím	42	0,362	36,21 %
	Spíše nesouhlasím	7	0,060	6,03 %
	Rozhodně nesouhlasím	0	0	0 %
Mám stanovený svůj životní	Rozhodně souhlasím	49	0,422	42,24 %

řád	Spíše souhlasím	60	0,517	51,72 %
	Spíše nesouhlasím	6	0,052	5,17 %
	Rozhodně nesouhlasím	1	0,009	0,86 %
Jsem si vědom/a svých kořenů	Rozhodně souhlasím	56	0,483	48,28 %
	Spíše souhlasím	50	0,431	43,10 %
	Spíše nesouhlasím	10	0,086	8,62 %
	Rozhodně nesouhlasím	0	0	0 %
Mohu předávat životní zkušenosti druhým	Rozhodně souhlasím	35	0,302	30,17 %
	Spíše souhlasím	73	0,629	62,93 %
	Spíše nesouhlasím	8	0,069	6,90 %
	Rozhodně nesouhlasím	0	0	0 %
Žiji šťastný a plnohodnotný život	Rozhodně souhlasím	42	0,362	36,21 %
	Spíše souhlasím	69	0,595	59,48 %
	Spíše nesouhlasím	5	0,043	4,31 %
	Rozhodně nesouhlasím	0	0	0 %
Vím, kam v životě směřuji	Rozhodně souhlasím	36	0,310	31,03 %
	Spíše souhlasím	69	0,595	59,48 %
	Spíše nesouhlasím	11	0,095	9,48 %
	Rozhodně nesouhlasím	0	0	0 %
Znám smysl svého života	Rozhodně souhlasím	38	0,328	32,76 %
	Spíše souhlasím	65	0,560	56,03 %
	Spíše nesouhlasím	13	0,112	11,21 %
	Rozhodně nesouhlasím	0	0	0 %

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Graf 23: Spokojenost s životem za jednotlivé domény

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Co se poté týče celkové spokojenosti respondentů se svým životem, byla vyhodnocena na základě zjištění odpovědí u každé z uvedených domén a vydělena celkovým počtem těchto domén. Z výsledku vyplývá, že jsou respondenti se svým životem převážně spokojeni (93,6 %), pouze malá část respondentů se svým životem není spokojena (6,41%).

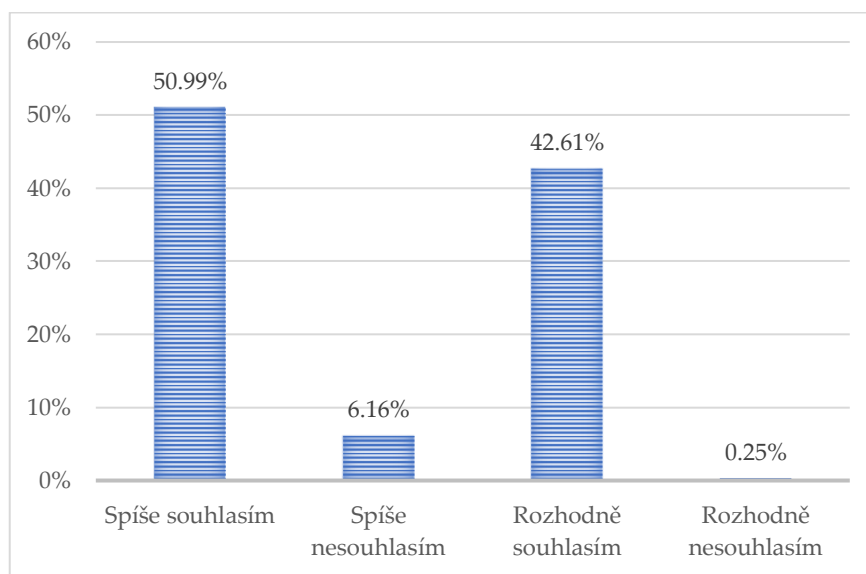
Tabulka 33: Celková spokojenost s životem

Vyjádření ne/souhlasu	Absolutní četnost	Relativní četnost	Podíl %	
Rozhodně souhlasím	51	0,440	43,97 %	
	46	0,397	39,66 %	
	61	0,526	52,59 %	
	71	0,612	61,21 %	
	54	0,466	46,55 %	
	44	0,379	37,93 %	
	42	0,362	36,21 %	
	67	0,578	57,76 %	
	49	0,422	42,24 %	
	56	0,483	48,28 %	
	35	0,302	30,17 %	
	42	0,362	36,21 %	
	36	0,310	31,03 %	
	38	0,328	32,76 %	
			596,55 %	42,61 %
Spíše souhlasím	60	0,517	51,72 %	
	62	0,534	53,45 %	
	53	0,457	45,69 %	
	43	0,371	37,07 %	
	56	0,483	48,28 %	
	64	0,552	55,17 %	
	62	0,534	53,45 %	
	42	0,362	36,21 %	
	60	0,517	51,72 %	
	50	0,431	43,10 %	
	73	0,629	62,93 %	
	69	0,595	59,48 %	
	69	0,595	59,48 %	
	65	0,560	56,03 %	
			713,79 %	50,99 %
Spíše nesouhlasím	5	0,043	4,31 %	
	8	0,069	6,90 %	
	2	0,017	1,72 %	
	2	0,017	1,72 %	
	6	0,052	5,17 %	
	7	0,060	6,03 %	
	10	0,086	8,62 %	
	7	0,060	6,03 %	
	6	0,052	5,17 %	
	10	0,086	8,62 %	
	8	0,069	6,90 %	
	5	0,043	4,31 %	
	11	0,095	9,48 %	
	13	0,112	11,21 %	
			86,21 %	6,16 %
Rozhodně nesouhlasím	0	0,000	0,00 %	
	0	0,000	0,00 %	
	0	0,000	0,00 %	
	0	0,000	0,00 %	

	0	0,000	0,00 %	
	1	0,009	0,86 %	
	2	0,017	1,72 %	
	0	0,000	0,00 %	
	1	0,009	0,86 %	
	0	0,000	0,00 %	
	0	0,000	0,00 %	
	0	0,000	0,00 %	
	0	0,000	0,00 %	
	0	0,000	0,00 %	
	0	0,000	0,00 %	
			3,45 %	0,25 %

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Graf 24: Celková spokojenost s životem

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Otázka č. 17 *Kvalitní a plnohodnotný život vlastními slovy*

Z odpovědí na tuto otázku lze vidět široké vymezení kvality života a multidimenzionalitu této oblasti, jelikož odpovědi respondentů byly různorodé. Převážná část odpovědí od respondentů se týkala rodiny, pevného zázemí a života se svými nejbližšími (20,96 %). Dále se velká část odpovědí zaměřovala na zdraví, a to jak duševní, tak také fyzické (20,96 %). Značná část respondentů také uváděla, že kvalita života je pro ně jejich celková spokojenost, stejně tak jako spokojenost jejich nejbližších (12,23 %).

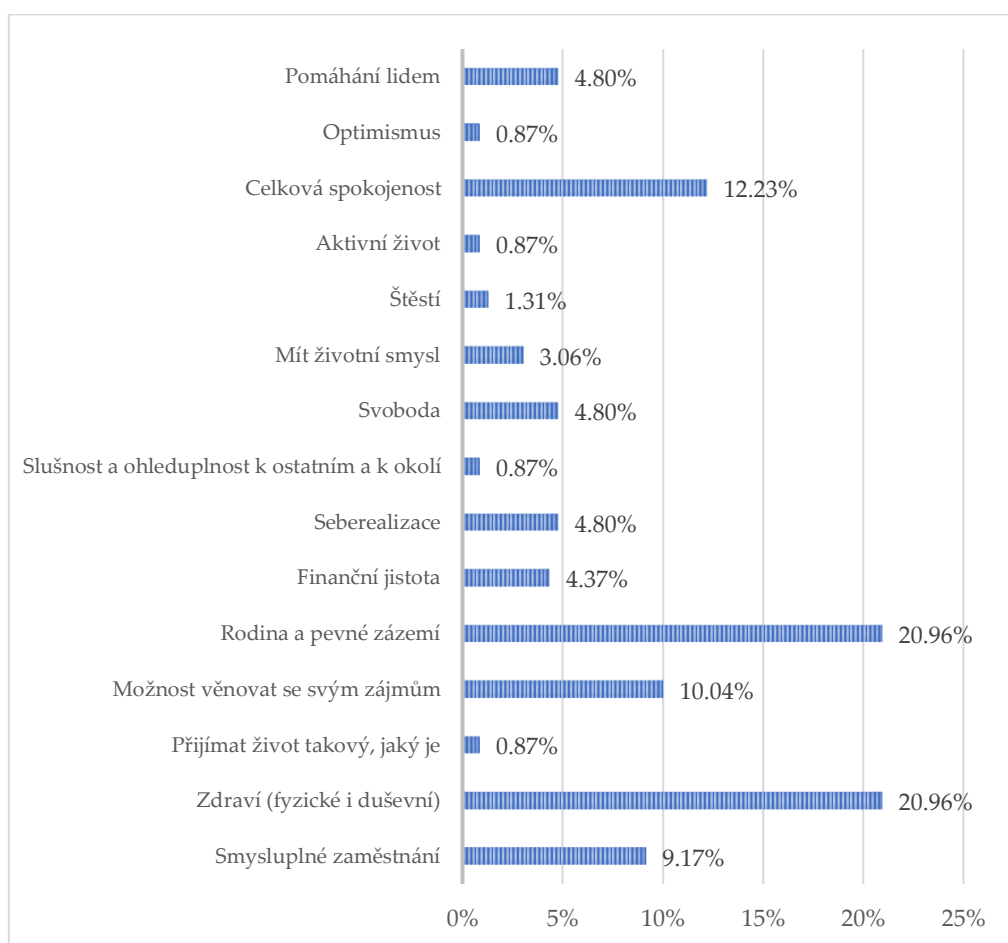
Věnovat se tomu, co respondenty naplňuje, tedy svým zájmům se v odpovědích vyskytlo také velmi početně (10,04 %). Dále se respondenti o kvalitě života vyjadřovali ve smyslu smysluplného zaměstnání (9,17 %) a finanční jistoty (4,37 %). Pro část respondentů je kvalita života ve znamení seberealizace (4,80 %), pomáhání blízkým i neznámým (4,80 %) a svoboda, tedy možnost žít svobodný život podle svého vlastního uvážení (4,80 %). Dále respondenti uváděli, že kvalitní život znamená znát svůj životní smysl (cíl) a naplnit jej (3,06 %), mít štěstí (1,31 %), žít aktivním životem (0,87 %) a přijímat ho takový, jaký je (0,87 %), být optimistický (0,87 %), slušný, tolerantní a ohleduplný k ostatním i k okolí (0,87 %).

Tabulka 34: Kvalitní a plnohodnotný život vlastními slovy

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost	Podíl %
Rodina a pevné zázemí	48	0,210	20,96 %
Zdraví (fyzické i duševní)	48	0,210	20,96 %
Celková spokojenost	28	0,122	12,23 %
Možnost věnovat se svým zájmům	23	0,100	10,04 %
Smysluplné zaměstnání	21	0,092	9,17 %
Finanční jistota	10	0,044	4,37 %
Seberealizace	11	0,048	4,80 %
Pomáhání lidem	11	0,048	4,80 %
Svoboda	11	0,048	4,80 %
Mít životní smysl	7	0,031	3,06 %
Štěstí	3	0,013	1,31 %
Aktivní život	2	0,009	0,87 %
Přijímat život takový, jaký je	2	0,009	0,87 %
Optimismus	2	0,009	0,87 %
Slušnost a ohleduplnost k ostatním a k okolí	2	0,009	0,87 %

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Graf 25: Kvalitní a plnohodnotný život vlastními slovy

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Otázka č. 18 Prostor pro vyjádření respondentů

Prostor pro vyjádření respondentů k řešenému tématu byl nepovinný, tudíž ho využili pouze 4 respondenti. Jednalo se o uvedení poznámky, že některé odpovědi jsou ovlivněny respondentem aktuální životní situací (např. úraz blízkého člověka či péči o malé děti). Jedna z těchto odpovědí se však ještě vztahovala k tématu kvality života, kdy dotyčný respondent zakončil tuto problematiku trefným citátem. „Je zhola zbytečné se ptát, má-li život smysl či ne. Má takový smysl, jaký mu dáme.“ Seneca

4.5. Verifikace hypotéz

Tato diplomová práce se zabývá oblastí zájmového vzdělávání v období střední dospělosti. Hlavní výzkumná otázka byla rozčleněna do dílčích výzkumných otázek, na základě kterých byly stanoveny hypotézy. Hypotézy byly vyhodnoceny pomocí získaných dat z dotazníkového šetření v programu Microsoft Excel v tabulkách a následně znázorněny v grafech.

Pro vyšší přehlednost jsou zde odpovědi uvedeny ve dvou skupinách, a to odpovědi „Rozhodně souhlasím“ a „Spíše souhlasím“ jsou sloučeny do odpovědi „Souhlasím“, zatím co odpovědi „Rozhodně nesouhlasím“ a „Spíše nesouhlasím“ spadají pod odpověď „Nesouhlasím“. Stejně tak toto členění platí u odpovědí „Rozhodně ano“, „Spíše ano“, do skupiny „Ano“ a odpovědi „Rozhodně ne“ a „Spíše ne“ do skupiny „Ne“. Neutrální odpovědi „Nedokáži posoudit“ byly v rámci verifikace hypotéz vyřazeny.

Dílčí výzkumná otázka č. 1: Jaký je rozdíl v souhlasu s celkovým přínosem zájmového vzdělávání pro dospělé v období střední dospělosti z hlediska výše dosaženého vzdělání?

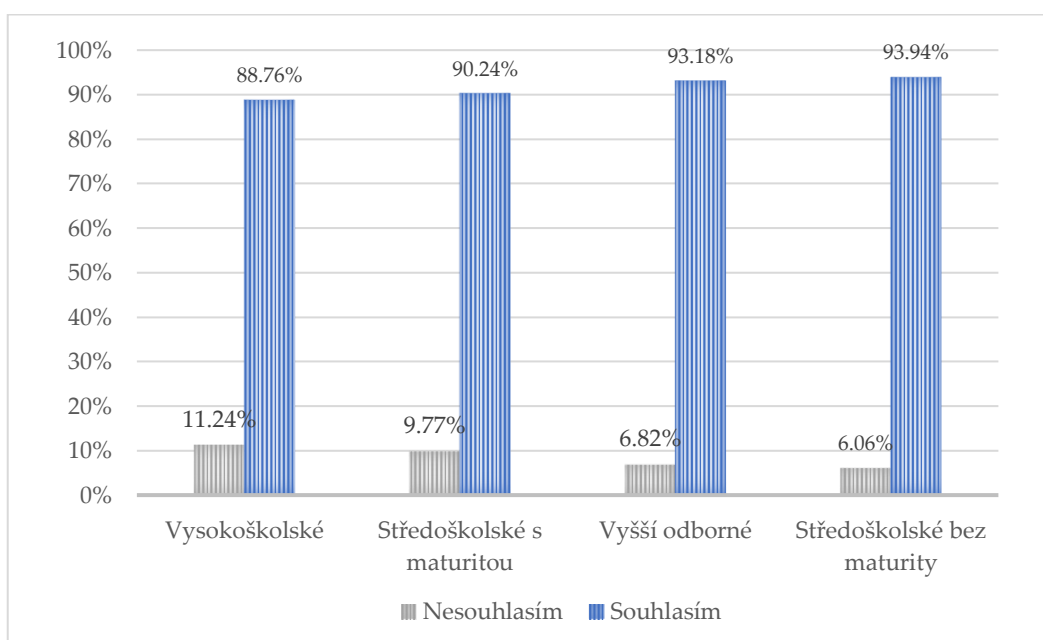
H1: Předpokládám, že dospělí v období střední dospělosti s vysokoškolským vzděláním, souhlasí s přínosem zájmové vzdělávání více než ti, kteří mají dosažené vzdělání nižší.

Tato hypotéza byla zjištěna na základě otázky č. 3 „Vaše nejvyšší dosažené vzdělání“ a otázky č. 11 „Uveďte prosím, jaký má pro Vás zájmové vzdělávání přínos (co Vám umožňuje)“, přičemž podklady pro její vyhodnocení byly zpracovány v programu Excel. Získané údaje z dotazníkového šetření byly v tabulce rozčleněny do jednotlivých úrovní podle dosaženého vzdělání respondentů. K těmto jednotlivým úrovním byl poté uveden počet respondentů, kteří souhlasili a nesouhlasili s

celkovým přínosem zájmového vzdělávání. Následně byl proveden procentuální výpočet za každou úroveň vzdělání. Získaná data byla následně porovnána v grafu.

Z grafu je patrné, že na výši vzdělání při pohledu na přínos zájmového vzdělávání nezáleží, jelikož ho všechny skupiny hodnotí na vysoké procentuální úrovni. Nicméně, skupina respondentů, která s přínosem zájmového vzdělávání souhlasí nejvíce, je středoškolská bez maturity (93,94%), následně se jedná o respondenty s vyšším odborným vzděláním (93,18%) a dále o jedince se středoškolským vzděláním s maturitou (90,24%). Poslední skupina, která souhlasila s přínosem zájmového vzdělávání na nejnižší procentuální úrovni (88,76%) je skupina respondentů s vysokoškolským vzděláním, což znamená, že **hypotéza č. 1 se nepotvrdila**.

Graf 26: Přínos zájmového vzdělávání z hlediska dosaženého vzdělání

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

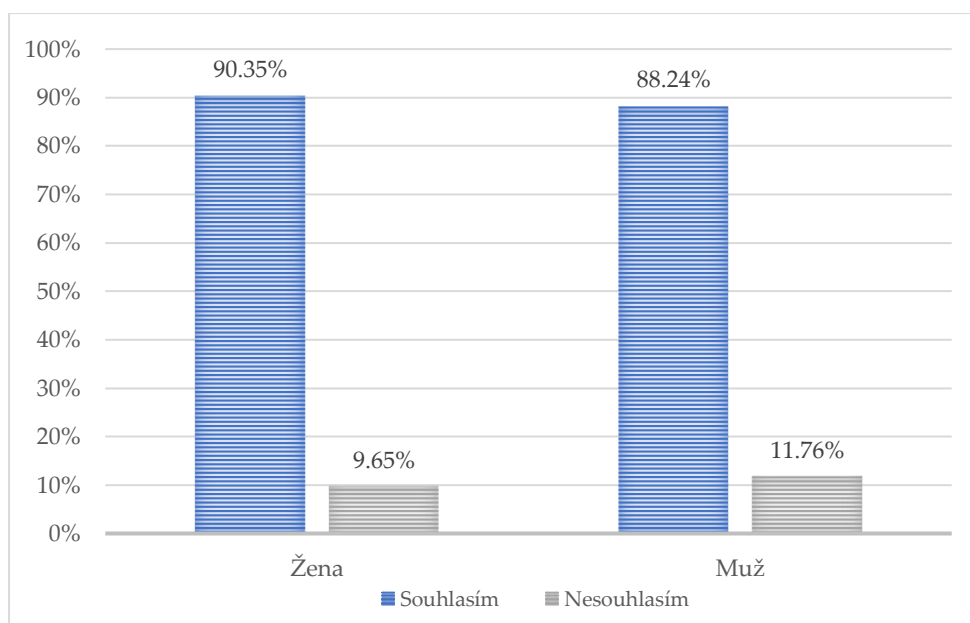
Dílčí výzkumná otázka č. 2: Jaký je rozdíl v souhlasu s celkovým přínosem zájmového vzdělávání pro dospělé v období střední dospělosti z hlediska pohlaví?

H2: Předpokládám, že ženy v období střední dospělosti souhlasí s přínosem zájmového vzdělávání více než muži.

Hodnoty pro tuto hypotézu byly získány z otázky č. 1 „Vaše pohlaví“ a otázky č. 11 „Uvedte prosím, jaký má pro Vás zájmové vzdělávání přínos (co Vám umožňuje)“. Následně byly tyto hodnoty zpracovány v programu Excel. V tabulce byly porovnány odpovědi na celkový přínos zájmového vzdělávání za obě pohlaví a vypočítáno jejich procentuální zastoupení. Výsledná data byla porovnána v grafu.

Z grafu lze vypovídat, že s celkovým přínosem zájmového vzdělávání souhlasí více ženy (90,35 %) než muži (88,24 %), ačkoli se jejich procentuální výsledek liší o pouhých 2,11 %. Tento výsledek znamená, že **hypotézu č. 2 lze potvrdit**, tedy že ženy souhlasí s celkovým přínosem zájmového vzdělávání více než muži.

Graf 27: Přínos zájmového vzdělávání z hlediska pohlaví

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Dílčí výzkumná otázka č. 3: Hodnotí dospělí v období střední dospělosti, kteří zájmové vzdělávání (a vzdělávání obecně) řadí mezi své životní hodnoty, pozitivněji vliv zájmového vzdělávání na kvalitu života?

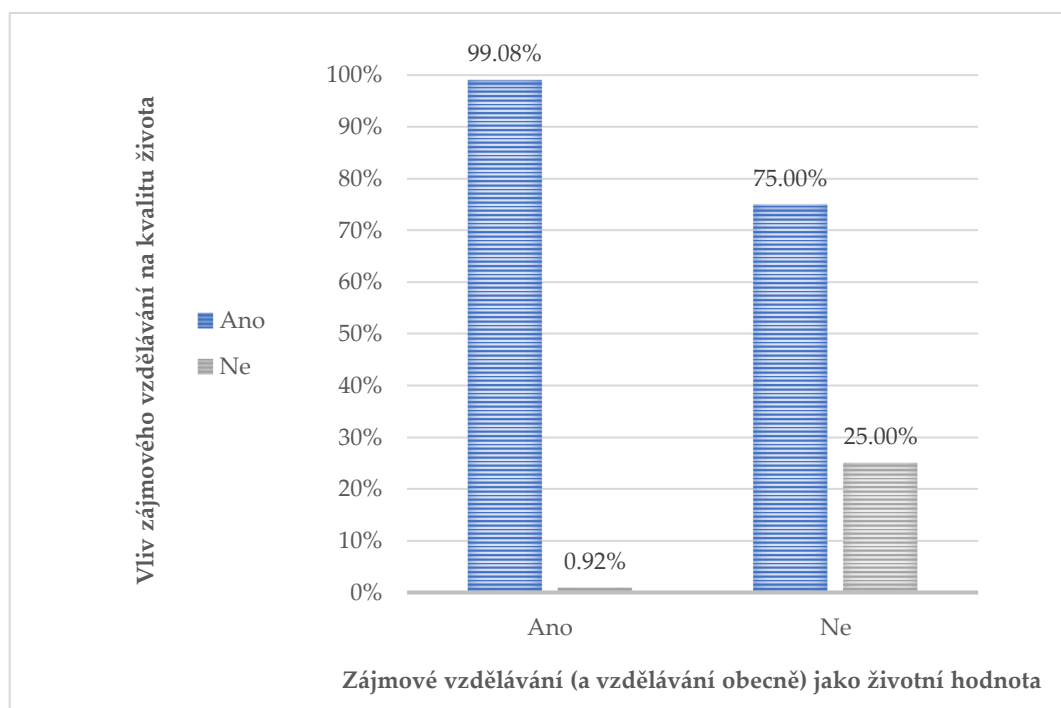
H3: Předpokládám, že dospělí v období střední dospělosti, kteří řadí zájmové vzdělávání (a vzdělávání obecně) mezi své životní hodnoty, hodnotí pozitivněji jeho vliv na kvalitu života než ti, kteří ho mezi své životní hodnoty neřadí.

Na základě zjištěných dat z otázky č. 13 „Je pro Vás zájmové vzdělávání (a vzdělávání obecně) důležitou životní hodnotou?“ a otázky č. 14 „Souhlasíte s tvrzením, že zájmové vzdělávání pozitivně ovlivňuje kvalitu života a celkovou životní spokojenost?“ bylo porovnáváno, jak respondenti, kteří uvedli, že zájmové vzdělávání (a vzdělávání obecně) řadí či neřadí mezi své důležité životní hodnoty, hodnotili vliv zájmového vzdělávání na kvalitu života.

Z grafu je patrné, že jedinci, kteří na zájmové vzdělávání (a vzdělávání obecně) nahlíží jako na svou důležitou životní hodnotu, také pozitivněji vnímají vliv zájmového vzdělávání na kvalitu života. V tomto případě s vlivem zájmového vzdělávání na kvalitu života souhlasí 99,08 %. Naopak respondenti, kteří zájmové vzdělávání (a vzdělávání obecně) neřadí mezi své životní hodnoty, souhlasí s vlivem zájmového vzdělávání na kvalitu života na 75 %. Tímto lze uvést, že **hypotéza č. 3 byla potvrzena.**

Graf 28: Zájmové vzdělávání (a vzdělávání obecně) jako životní hodnota a vliv zájmového vzdělávání na kvalitu života

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

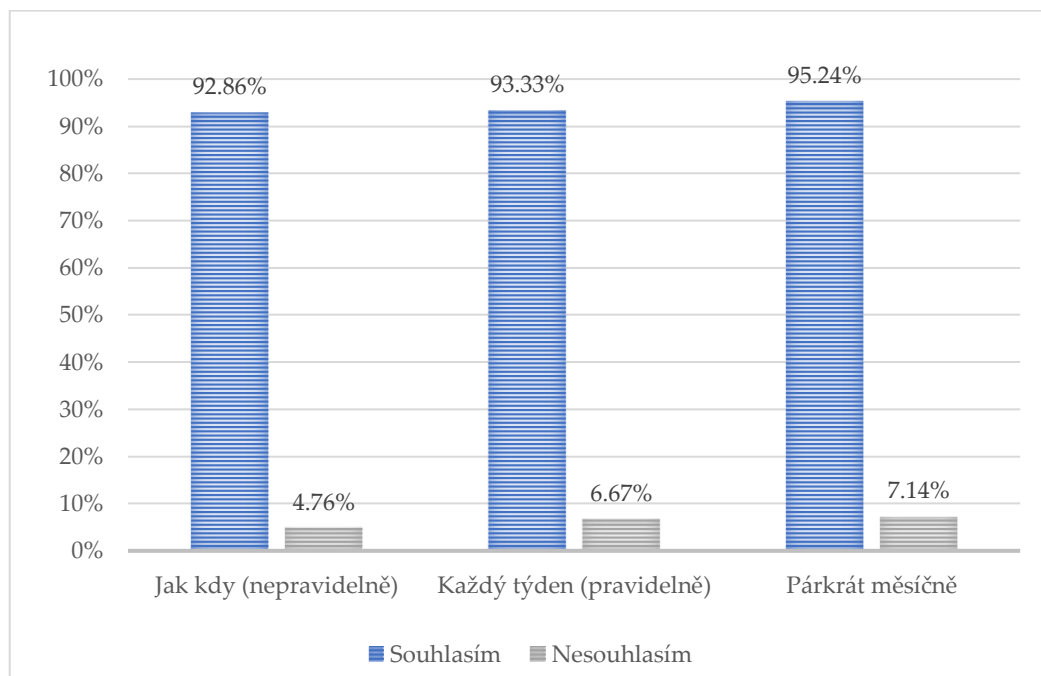
Dílčí výzkumná otázka č. 4: Jsou dospělí v období střední dospělosti, kteří se pravidelně věnují zájmovému vzdělávání, více spokojeni se svým životem?

H4: Předpokládám, že dospělí v období střední dospělosti, kteří se pravidelně (každý týden) věnují zájmovému vzdělávání, jsou v životě více spokojeni než ti, kteří se mu věnují nepravidelně.

Tato hypotéza byla vyhodnocena na základě získaných odpovědí z otázek č. 9 „Jak často věnujete svůj volný čas zájmovým aktivitám?“ a otázky č. 16 „Zhodnoňte, prosím, následující otázky ve vztahu k Vašemu životu“. Výsledné hodnoty byly přepsány do tabulky v programu Microsoft Excel. Jelikož byla otázka č. 16 členěna do několika dimenzí, nejprve byla u všech časových úseků vypočten souhlas či nesouhlas s každou dimenzí zvlášť. Z celkového procentuálního zastoupení byla pak vypočtena celková spokojenost respondentů.

Z grafu lze vidět, že pravidelnost v účasti na zájmových aktivitách nehraje roli. Respondenti, kteří se zájmového vzdělávání účastní pravidelně každý týden, jsou ve svém životě spokojeni méně (93,33%) než respondenti, kteří se účastní zájmového vzdělávání pouze párkrát měsíčně. Ti vykazují ve svém životě vyšší spokojenost (95,24 %). Nepravidelná účast na zájmovém vzdělávání získala nejmenší procentuální zastoupení (92,86%). Tato **hypotéza č. 4** byla tedy na základě získaných dat **vyvrácena**.

Graf 29: Spokojenost s životem z hlediska účasti na zájmovém vzdělávání

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

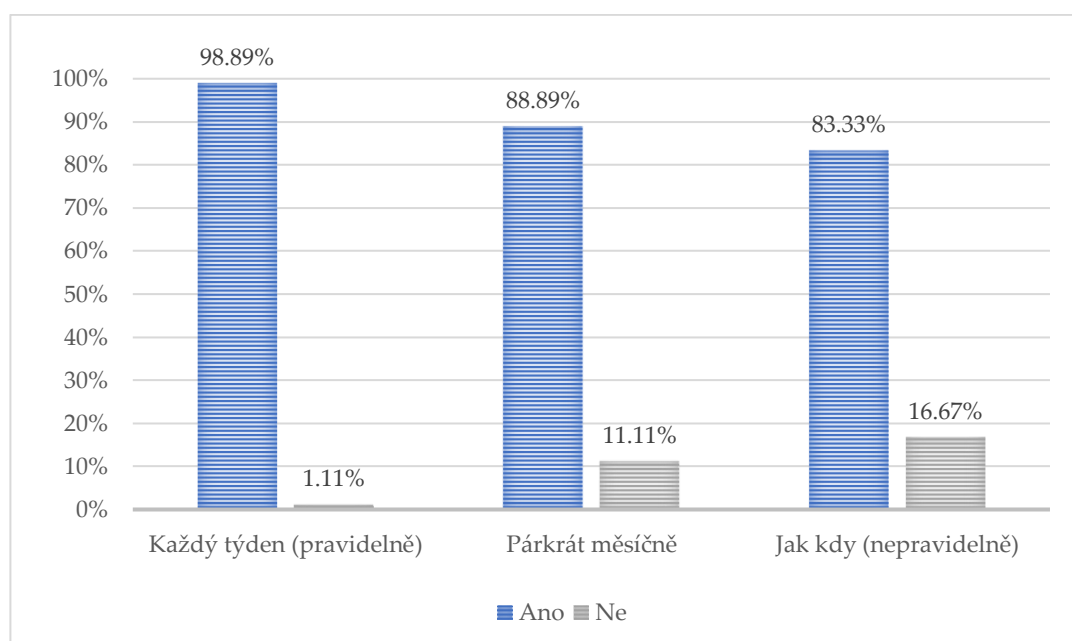
Dílčí výzkumná otázka č. 5: Ovlivňuje pravidelná účast na zájmovém vzdělávání to, jak dospělí v období střední dospělosti hodnotí vliv zájmového vzdělávání na kvalitu života?

H5: Předpokládám, že dospělí v období střední dospělosti, kteří se pravidelně (každý týden) věnují zájmovému vzdělávání, hodnotí vliv zájmového vzdělávání na kvalitu života pozitivněji než ti, kteří se mu věnují nepravidelně.

Hodnoty pro potvrzení či vyvrácení této hypotézy byly získány z otázky č. 9 „Jak často věnujete svůj volný čas zájmovým aktivitám?“ a otázky č. 14 „Souhlasíte s tvrzením, že zájmové vzdělávání pozitivně ovlivňuje kvalitu života a celkovou životní spokojenost?“. Výsledné hodnoty byly přepsány do tabulky v programu Microsoft Excel. Následně bylo porovnáváno, kolik respondentů za daný časový úsek souhlasí či nesouhlasí s vlivem zájmového vzdělávání na kvalitu života. Získaná data byla zobrazena v grafu, ze kterého vyplývá, že jedinci, kteří se pravidelně účastní zájmového vzdělávání, souhlasí s vlivem zájmového vzdělávání na kvalitu života více (98,89 %) než ti, kteří se zájmových aktivit účastní párkrát měsíčně (88,89 %) či nepravidelně (83,33 %).

Z uvedených procentuálních výsledků vyplývá, že **hypotéza č. 5 je potvrzena.**

Graf 30: Účast na zájmových aktivitách a hodnocení vlivu zájmového vzdělávání na kvalitu života

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

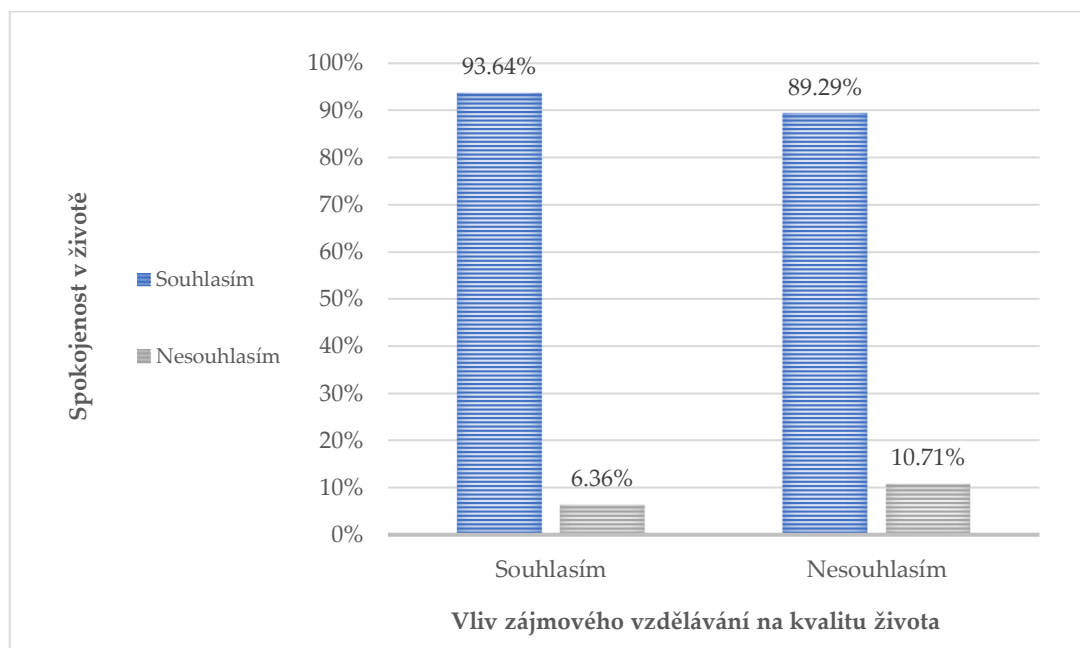
Dílčí výzkumná otázka č. 6: Jsou dospělí v období střední dospělosti, kteří souhlasí s vlivem zájmového vzdělávání na kvalitu života, více spokojeni se svým životem než ti, kteří s vlivem zájmového vzdělávání na kvalitu života nesouhlasí?

H6: Předpokládám, že dospělí, kteří souhlasí s vlivem zájmového vzdělávání na kvalitu života, jsou se svým životem spokojeni více než ti, kteří s vlivem zájmového vzdělávání na kvalitu života nesouhlasí.

Hodnoty pro ověření této hypotézy byly získány z otázky č. 14 „Souhlasíte s tvrzením, že zájmové vzdělávání pozitivně ovlivňuje kvalitu života a celkovou životní spokojenost?“ a otázky č. 16 „Zhodnoťte, prosím, následující otázky ve vztahu k Vašemu životu“, přičemž byly přepsány do tabulky v programu Microsoft Excel. Jelikož byla otázka č. 16 členěna do několika dimenzí značících spokojenost se životem, byly vyčísleny odpovědi respondentů, kteří souhlasili s vlivem zájmového vzdělávání vždy u jednotlivých dimenzí a stejně tak u těch respondentů, kteří s vlivem zájmového vzdělávání na kvalitu života nesouhlasili. Z celkového procentuálního zastoupení bylo pak vypočteno, jaká procentuální část respondentů je se svým životem spokojena a naopak.

Výsledné hodnoty byly přeneseny do grafu, na základě kterého lze konstatovat, že ti kteří souhlasí s vlivem zájmového vzdělávání na kvalitu života, jsou se svým životem více spokojeni (93,64 %) než ti, u kterých je to naopak (89,29 %). Tímto je **hypotéza č. 6 potvrzena**.

Graf 31: Vliv zájmového vzdělávání na kvalitu života a životní spokojenost

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

5. ZHODNOCENÍ VÝSLEDKŮ A DISKUZE

Výzkumné šetření si kladlo za cíl popsat, jaký má zájmové vzdělávání přínos pro dospělé v období střední dospělosti a jak dospělí v tomto období subjektivně hodnotí jeho vliv na kvalitu života. Zájmové vzdělávání je zde pojato v celém jeho širokém vymezení, tedy z hlediska volnočasových aktivit, pravidelnosti i nepravidelnosti, organizovanosti i neorganizovanosti.

Dotazníkového šetření se zúčastnili dospělí v období střední dospělosti, a to ve věkovém rozmezí od 35-50 let. Konkrétně byla vybrána výzkumná skupina, která se účastní firemních zájmových aktivit. Dotazníkové šetření bylo provedeno formou elektronického dotazníku a získaná zjištění jsou následující.

Co se týče samotných respondentů, převážně na toto dotazníkové šetření odpovídaly ženy s vysokoškolským a se středoškolským vzděláním s maturitou. Tato charakteristika účastníka zájmového vzdělávání odpovídá výsledkům z výzkumného šetření Knotové i Šeráka viz teoretická část podkapitola 3.3, kdy uvádí, že nejčastějším účastníkem jsou právě jedinci ženského pohlaví a vyššího vzdělání. Respondenti dále splňovali vymezení střední dospělosti podle teoretické části kapitoly 3.2, jelikož se nejčastěji jednalo o jedince, kteří jsou v partnerském či manželském vztahu, mají děti a maturitu či vysokoškolské vzdělání.

Z výzkumu vyplynulo, že se z hlediska zájmového vzdělávání respondenti nejvíce účastní cestování a turistiky, kulturních a estetických aktivit a také pohybové a sportovní oblasti. Z odpovědí na otázku na konkrétní zájmové aktivity bylo zjištěno, že se ženy převážně věnují oblasti kulturní a estetické, a to konkrétně návštěvě divadla, kina, festivalům a koncertů a četbě. Další oblastí, které se ženy často věnují je pohybová a sportovní, a to nejvíce cyklistice, józe a pilates. V neposlední řadě zde bylo uváděno i cestování a turistika a zájem o zdravý životní styl. U mužů poté

dominovala oblast pohybová a sportovní, konkrétně běh, cyklistika, práce na zahradě a fitness, a také oblast vědeckotechnická. Z těchto výsledků lze opět najít podobnost u již zmiňovaných výzkumů Knotové a Šeráka, a to především u ženského pohlaví, jelikož uvádí, že ženy se nejvíce zajímají o cestování, literaturu, zdravotní problematiku a hudbu a muži zase o technickou a politickou oblast.

Z dotazníku dále vyplynulo, že většina respondentů nemá na zájmové aktivity dostatek času. Nejvíce takto odpovídali respondenti, kteří žijí rodinným životem, tedy mají děti, a proto nejspíš svůj volný čas věnují právě aktivitám s nimi. Zajímavé je, že ačkoli respondenti uvedli, že na zájmové aktivity nemají dostatek času, většina z nich se jich účastní pravidelně každý týden. Jen malá část dotazovaných uvedla, že na tyto aktivity nemají čas, a to z hlediska péče o děti (což reflektuje s předešlou otázkou) a pak také kvůli pracovnímu vytížení. Téměř všichni respondenti uvedli, že pokud by měli více volného času, věnovali by jej právě zájmovému vzdělávání.

Otázka přínosu zájmového vzdělávání je pro tuto diplomovou práci vzhledem k jejímu stanovenému cíli důležitá. Respondenti hodnotili jednotlivé přínosy zájmového vzdělávání, přičemž nejvíce souhlasili s tím, že jim zájmové vzdělávání umožňuje relaxovat a zregenerovat se, tedy cítit se duševně a fyzicky lépe. Již tento výsledek může vypovídat o tom, že má u respondentů zájmové vzdělávání vliv na kvalitu života, jelikož ve volných odpovědích na otázku, co pro dotazované znamená kvalita života, nejvíce z nich odpovídalo, že právě duševní a fyzické zdraví.

Dále je pro respondenty zájmové vzdělávání prostředkem k seberealizaci. Jak již bylo zmíněno v teoretické části v kapitole 3.2., potřeba seberealizace je pro dospělé v období střední dospělosti důležitá zejména z hlediska profesní oblasti. Obecně respondenti s přínosem zájmového vzdělávání v jejich životě převážně souhlasili. Třetím nejčastěji vnímaným přínosem bylo, že zájmové

vzdělávání pomáhá vytvářet vlastní důležité životní hodnoty a začlenit se do společnosti. I tady lze odkázat na teorii, kde je v kapitole 3.4.1 uvedeno, že kvalitní život je o udržování společenských vztahů, vytvoření společenského postavení a zvládnutí sociálních rolí. Také další přínosy zájmového vzdělávání byly hodnoceny na velmi vysoké úrovni, což si lze vykládat pozitivně, protože všechny vedou k naplnění hlavního cíle, kterým je, jak uvádí Knotová (2011, str. 80), zlepšení kvality života daného jedince. Ve volných odpovědích na to, co respondentům zájmové vzdělávání umožňuje, se vyskytovaly odpovědi podobné uvedeným přínosům. Ojedinělými odpověďmi bylo, že zájmové vzdělávání je osvěta okolí, vklad do budoucnosti či únik od dnešní uspěchané doby.

Další část dotazníku se zaměřovala na vliv zájmového vzdělávání na kvalitu života a na spokojenost se životem respondentů. Téměř všichni respondenti zde uvedli, že považují zájmové vzdělávání (a vzdělávání obecně) za jejich důležitou životní hodnotu. Podle výzkumu od Čepelové, viz teoretická část kapitola 3.4.1, jedinci, kteří řadí vzdělávání mezi své životní hodnoty, vykazují vyšší míru spokojenosti se svým životem.

Dále téměř všichni respondenti uvedli, že souhlasí s tím, že má zájmové vzdělávání vliv na jejich kvalitu života a při otázce, zdali se díky zájmovému vzdělávání cítí duševně a fyzické lépe, respondenti odpovídali v kladných odpovědích.

Otázky, které završovaly celé dotazníkové šetření, se respondentů tázaly na jejich životní spokojenost. Spokojenost s životem zde byla rozčleněna do jednotlivých domén a respondenti hodnotili, jak s nimi vzhledem ke svému životu souhlasí či ne. Respondenti vykazovali největší spokojenost s kvalitními mezilidskými vztahy a silným sociálním zázemím. Zde lze opět vidět spojitost se sociálním přínosem zájmového vzdělávání, který byl již

zmiňován výše. Respondenti dále uváděli, že žijí aktivním, šťastným a plnohodnotným životem, a že si uvědomují důležitost přírody a pobytu v ní.

Je zajímavé, že ačkoli respondenti hodnotili, že jim zájmové vzdělávání poskytuje možnost se seberealizovat, tak z hlediska spokojenosti s touto doménou se již tak pozitivně nevyjadřovali. Zájmové vzdělávání jim tedy umožňuje se seberealizovat, nicméně ve svém životě by pravděpodobně chtěli mít ještě větší možnost seberealizace. Ve volných odpovědích, co pro respondenty znamená kvalita života, se nejčastěji nacházelo, že je to funkční rodina, pevné zázemí a život s nejbližšími, dále také dušení i fyzické zdraví a celková spokojenost respondentů a jejich nejbližších.

Podle celkové součtu výsledných hodnot za jednotlivé domény lze konstatovat, že celková spokojenost dotazovaných se svým životem je na vysoké úrovni.

V rámci výzkumného šetření byly také stanoveny hypotézy, jež byly na základě získaných dat z dotazníku verifikovány. Tyto hypotézy byly stanoveny na základě získaných teoretických poznatků.

První hypotéza se týkala přínosu zájmového vzdělávání z hlediska dosaženého vzdělání. Podle výzkumu Knotové a Šeráka v kapitole 3.3 se zájmového vzdělávání účastní nejvíce jedinci s vysokoškolským vzděláním. I v tomto výzkumu tvořili tito jedinci převážnou část, proto bylo zkoumáno, zdali díky vyšší účasti na zájmovém vzdělávání, hodnotí také pozitivněji jeho celkový přínos. Tato hypotéza nebyla potvrzena, naopak bylo zjištěno, že na dosaženém vzdělání nezávisí.

Další hypotéza, která zjišťovala souhlas s celkovým přínosem zájmového vzdělávání z hlediska pohlaví, opět vycházela z výzkumu Knotové a Šeráka, kde bylo uvedeno, že nejčastěji se zájmového vzdělávání účastní ženy. Stejně tak tomu bylo v případě tohoto výzkumu a také kompletně v případě účasti na firemních zájmových aktivitách, ze kterých byla tvořena výzkumná

skupina. Tato hypotéza byla potvrzena, tedy ženy vnímají celkový přínos zájmového vzdělávání více než muži.

Třetí hypotéza byla stanovena na základě výzkumu od Čepelové, kde bylo zjištěno, že jedinci, kteří řadí vzdělávání mezi své důležité životní hodnoty, jsou se svým životem více spokojeni. Hypotéza tedy zjišťovala, zdali jedinci, kteří řadí zájmové vzdělávání (a vzdělávání obecně) mezi své životní hodnoty, vnímají pozitivněji vliv zájmového vzdělávání na kvalitu života. Tato hypotéza byla potvrzena, nýbrž ti, u kterých hraje vzdělávání významnou roli v životě, hodnotili jeho vliv na kvalitu života v pozitivních hodnotách.

Následující hypotézy vyplývaly z teoretických poznatků týkajících se zdůrazňování role vzdělávání v kvalitě života, jako například v souvislosti s vymezením kvality života podle Knotové (2006, str. 68), která ji pojímá jako život, ve kterém člověk může uspokojovat své potřeby díky seberealizaci, může získávat nové poznatky a svůj život zkvalitňovat skrze vzdělávání.

Čtvrtá hypotéza tedy zjišťovala, zdali je vztah mezi pravidelnou účastí na zájmových aktivitách a spokojeností s životem. Ze zjištěných výsledků vyplynulo, že pravidelnost (myšleno každý týden) v účasti na zájmovém vzdělání nehraje roli, tudíž byla tato hypotéza vyvrácena. Nicméně, nejhůře dopadla skupina jedinců, kteří se zájmového vzdělávání účastní pouze jak kdy, tedy nepravidelně, z čehož lze soudit, že samotná účast na zájmovém vzdělávání přispívá k vyšší životní spokojenosti.

Pátá hypotéza zkoumala pravidelnost v účasti na zájmových aktivitách a hodnocení vlivu zájmového vzdělávání na kvalitu života. Tato hypotéza byla potvrzena, protože respondenti, kteří se účastní každý týden zájmových aktivit, hodnotili pozitivněji vliv zájmového vzdělávání na kvalitu života.

Nejméně s tímto tvrzením souhlasili respondenti, kteří se věnují zájmovému vzdělávání nepravidelně.

Poslední hypotéza se zabývala vlivem zájmového vzdělání na kvalitu života a životní spokojenosti. Bylo zjištěno, že jedinci, kteří souhlasí s vlivem zájmového vzdělávání na kvalitu života, jsou ve svém životě spokojenější. Tímto byla hypotéza potvrzena.

Na tomto místě je vhodné uvést, že pozitivní výsledky tohoto výzkumného šetření mohly být ovlivněny tím, že byla oslovena skupina respondentů, která se účastní firemních zájmových aktivit. Již z toho lze tedy předpokládat pozitivní působení zájmového vzdělávání na celkovou kvalitu života dotazovaných. Prostor pro další výzkumné šetření by tedy bylo možné využít u skupiny jedinců, kteří se zájmovému vzdělávání takto nevěnují. Mohlo by to tak přispět ke komplexnějším výsledkům této problematiky.

ZÁVĚR

Tato diplomová práce pojednává o zájmovém vzdělávání v období střední dospělosti. Jejím hlavním cílem bylo popsat, jaký má zájmové vzdělávání přínos pro dospělé v období střední dospělosti a jak dospělí v tomto období subjektivně hodnotí jeho vliv na kvalitu života.

Období střední dospělosti je možné nazvat životním polednem. Bývá spojováno se stereotypním životem, kdy je člověk pevně ukotven v rodinném a profesním životě. Tyto oblasti je důležité nějakým způsobem vyvažovat, a právě zde může svou roli zahrát zájmové vzdělávání, které nabízí smysluplné využití volného času podle svých vlastních preferencí.

Stanovený cíl této diplomové práce byl naplněn. Bylo zjištěno, že přínos zájmového vzdělávání pro dospělé v období střední dospělosti tkví zejména v možnosti cítit se duševně a fyzicky lépe a seberealizovat se. Pak také v možnosti vytvářet si své důležité životní hodnoty, získat společenské postavení a zvládat své sociální role, tedy být schopný efektivně fungovat ve společnosti.

Dospělí v období střední dospělosti v zájmovém vzdělávání spatřují prostředek, který pozitivně ovlivňuje kvalitu života, což vyplývá z výsledků dotazníkového šetření a také z vyhodnocení stanovených hypotéz. Už jen samotná souvislost s tím, že respondenty dotazníkového šetření byli jedinci, kteří se zájmového vzdělávání účastní, a zároveň na otázky o spokojenosti s jejich životem odpovídali především souhlasně, je velmi pozitivní. Z této skutečnosti lze usuzovat propojenost účasti na zájmovém vzdělávání s kvalitou života.

Tím, že žijeme v turbulentním prostředí, je až jednou ze základních existenčních nutností každého z nás se aktivně zapojit do procesu učení po celý život. Již zde neplatí omezení na formální nabývání znalostí a dovedností, můžeme využít neformální i informální formu učení, což nám

dává možnost výběru a možnost se svobodně rozhodnout. K této neformální a informální formě učení se společnost neustále více posouvá, a tím tak tyto formy učení nabývají čím dál tím více na důležitosti.

Každý člověk by se měl vzdělávat na základě toho, jaké jsou jeho vlastní preference. Pokud si jedinci v období střední dospělosti uvědomují důležitost zájmového vzdělání a věnují mu svůj volný čas, může to pozitivně ovlivňovat jejich fyzický stav i duševní naladění.

Závěrem lze konstatovat, že na kvalitu života má pozitivní vliv nespočet věcí, které se v životě každého jedince vyskytují. Nezbytnou součástí těchto věcí je ale také zájmové vzdělávání, neboť umožňuje rozvinout individuální zájmy a potřeby. Účastí na zájmových aktivitách lze přispět ke zkvalitnění života daného jedince, potažmo ale také ke zkvalitnění života celé společnosti.

Seznam použité literatury

Čeledová, L. & Čevela, R. (2010). *Výchova ke zdraví: vybrané kapitoly*. Praha: Grada.

Čepelová, S. (2016). Kvalita života a hodnotová orientácia. *Lifelong Learning – Celoživotní Vzdělávání*, 6(1), 26-56.
<https://doi.org/http://dx.doi.org/10.11118/lifele201606019>

CZSO ČR. (2016). *Vzdělávání dospělých v České republice: Výstupy z šetření Adult Education Survey 2016*. Citováno 01. října 2018. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/76208655/23005318.pdf/9fe2d063-88e8-4205-b643-eac62bb481af?version=1.6>

Bendl, S. a kol. (2015). *Vychovatelství: učebnice teoretických základů oboru*. Praha: Grada.

Beneš, M. (2014). *Andragogika*. 2. Praha: Grada.

Bednaříková, I. (2012a). *Kapitoly z andragogiky 1*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.

Bednaříková, I. (2012b). *Kapitoly z andragogiky 2*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.

Millová, K. (2016). In M. Blatný. *Psychologie celoživotního vývoje* (s 141-153). Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum.

Bočková, V. (2002). *Vzdělávání - průvodní jev života*. Olomouc: Pro Andragogé - Centrum otevřeného a distančního vzdělávání UP vydala Univerzita Palackého.

Dvořáková, D. (2012). *Kvalita života seniorů: v domovech pro seniory*. Praha: Grada.

Disman, M. (2011). *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. Praha: Karolinum.

Eurostat. (2015). *Quality of life: Facts and views*. Citováno 5. února 2019. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/6856423/KS-05-14-073-EN-N/>

Farková, M. (2009). *Dospělost a její variabilita*. Praha: Grada.

Gillernová, I. a kol. (2011). *Psychologické aspekty změn v české společnosti: člověk na přelomu tisíciletí*. Praha: Grada.

Hajerová-Müllerová, L. (2016). *Vzdělávání dospělých*. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu.

Haškovcová, H. (2010). *Fenomén stáří*. Praha: Havlíček Brain Team.

Hájek, B. (2004). *Děti, vedoucí, volný čas*. Praha: Institut dětí a mládeže MŠMT.

Hnilica, K. (2005). Konflikt hodnot a kvalita života. In J. Payne & kol. *Kvalita života a zdraví* (s. 296-319). Praha: Triton.

Hradečná, M. a kol. (1995). *Vybrané problémy sociální pedagogiky*. Praha: Karolinum.

Indrák, A. (2011). *Psychologické základy vzdělávání dospělých*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.

Knotová, D. (2006). Neformální zájmové vzdělávání dospělých ve volném čase. *Studia Paedagogica*, 54(11), 67–78. Dostupné z: <http://www.phil.muni.cz/journals/index.php/studia-paedagogica/article/view/427/583>

Knotová, D. (2008). In M. Rabušicová & L. Rabušic (Ed.). *Učíme se po celý život?: o vzdělávání dospělých v České republice* (s. 169-189). Brno: Masarykova univerzita.

Knotová, D. (2011). *Pedagogické dimenze volného času*. Brno: Paido.

Křížová, E. (2005). Kvalita života v kontextu všedního dne. In J. Payne & kol. *Kvalita života a zdraví* (s. 217-233). Praha: Triton.

MŠMT ČR. (2001). *Národní program rozvoje vzdělávání v České republice: Bílá kniha*, Tauris. Citováno 10. září 2018. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty/bila-kniha-narodni-program-rozvoje-vzdelavani-v-ceske-republice-formuje-vladni-strategii-v-oblasti-vzdelavani-strategie-odrazi-celospolecenske-zajmy-a-dava-konkretni-podnety-k-praci-skol>

MŠMT ČR. (2007). *Strategie celoživotního učení ČR*. Citováno dne 10. září 2018. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/dalsi-vzdelavani/strategie-celozivotniho-uceni-cr>

MŠMT ČR. (2013). *Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2020*. Citováno dne 10. září 2018. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/ministerstvo/strategie-vzdelavaci-politiky-2020>

NCBI. (2015). Daily Physical Activity and Life Satisfaction across Adulthood. Citováno 2. února 2019. Dostupné z: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4579061/>

Novotná, L., Hříchová, M. & Miřhová, J. (2012). *Vývojová psychologie*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni.

Palán, Z. (2002). *Lidské zdroje: výkladový slovník: výchova, vzdělávání, péče, řízení*. Praha: Academia.

Palán, Z. (1997). *Výkladový slovník vzdělávání dospělých*. Praha: DAHA.

Palán, Z. & Langer, T. (2008). *Základy andragogiky*. Praha: UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO.

Pávková, J. a kol. (1999). *Pedagogika volného času: Teorie, praxe a perspektivy mimoškolní výchovy a zařízení volného času*. Praha: Portál.

Petřková, A. (2006). *Psychologie učení a vzdělávání dospělých: studijní text pro distanční studium*. Olomouc: Hanex.

Plamínek, J. (2014). *Vzdělávání dospělých: průvodce pro lektory, účastníky a zadavatele*. Praha: Grada.

Průcha, J. & Veteška, J. (2014). *Andragogický slovník*. Praha: Grada.

Průcha, J., Walterová, E. & Mareš, J. (2013). *Pedagogický slovník*. Praha: Portál.

Prokešová, M. (2008). *Volný čas z hlediska kvality života*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě.

Příhoda, V. (1970). *Ontogeneze lidské psychiky: Příručka pro vys. školy univ. směru. Vývoj člověka od 30 do 45 let*. Praha: SPN.

Příhoda, V. (1974a). *Ontogeneze lidské psychiky: Vysokošk. příručka. Vývoj člověka v druhé polovině života*. Praha: SPN.

Příhoda, V. (1974b). *Ontogeneze lidské psychiky II, Vývoj člověka od patnácti do třiceti let*. Praha: SPN.

Sociologická encyklopedie. (2017). *Dospělost*. Citováno 10. ledna 2019.
<https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Dospělost>

Šerák, M. (2009). *Zájmové vzdělávání dospělých*. Praha: Portál.

Šerák, M. & Dvořáková, M. (2009). *Kapitoly z teorie a praxe vzdělávání dospělých*. Praha: Česká zemědělská univerzita, Institut vzdělávání a poradenství.

Škoda, J., Doulík P. & Hajerová-Müllerová, L. (2008). Genderové diference v subjektivním hodnocení kvality života u mládeže v severočeském regionu. In: J. Mareš. *Kvalita života u dětí a dospívajících III* (s. 173-201). Brno: MSD.

Špatenková, N. & Petřková, A. (2013). *Psychologie dospělých: studijní text pro kombinované studium*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.

Špatenková, N. & Smékalová, L. (2015). *Edukace seniorů: geragogika a gerontodidaktika*. Praha: Grada.

Vaňurová, H. & Mühlpachr, P. (2005). *Kvalita života: teoretická a metodologická východiska*. Brno: Masarykova univerzita.

Vážanský, M. (2010). *Kvalita života starších dospělých a seniorů v kontextu výchovné a sociální pomoci*. Brno: MSD.

Veteška, J. a kol. (2009). *Nové paradigma v kurikulu vzdělávání dospělých*. Praha: Educa Service.

Veteška, J. & Tureckiová, M. (2008). *Kompetence ve vzdělávání*. Praha: Grada.

Vymazal, J. (1990). *Mimoškolská výchova a vzdělávání dospělých a její institucionální systém v ČSR: určeno pro posl. fak. filozof.* Praha: SPN.

Vláda ČR. (2018). *Shrnutí závěrečných zpráv expertních skupin pro identifikaci relevantních identifikátorů kvality života v ČR*. Citováno 10. ledna 2019. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/ppov/udrzitelny-rozvoj/projekt-OPZ/Kvalita-zivota---shrnuti.pdf>

Zacharová, E. & Šimíčková-Čížková, J. (2011). *Základy psychologie pro zdravotnické obory*. Praha: Grada.

Zormanová, L. (2017). *Didaktika dospělých*. Praha: Grada.

Seznam grafů

Graf 1: Pohlaví respondentů	47
Graf 2: Věk respondentů.....	48
Graf 3: Nejvyšší dosažené vzdělání	49
Graf 4: Rodinný stav.....	50
Graf 5: Sdílení domácnosti	51
Graf 6: Účast na oblastech zájmového vzdělávání.....	54
Graf 7: Konkrétní kulturní a estetické aktivity u žen a mužů.....	56
Graf 8: Konkrétní pohybové a sportovní aktivity u žen a mužů.....	59
Graf 9: Konkrétní cestovní a turistické aktivity u žen a mužů.....	60
Graf 10: Konkrétní aktivity v environmentální oblasti u žen.....	61
Graf 11: Konkrétní aktivity v oblasti jazykového vzdělávání u žen a mužů.	63
Graf 12: Konkrétní aktivity v oblasti vědeckotechnické u žen a mužů	64
Graf 13: Konkrétní náboženské a duchovní aktivity u žen a mužů.....	65
Graf 14: Dostatek volného času na zájmové vzdělávání.....	66
Graf 15: Účast na zájmovém vzdělávání	67
Graf 16: Více volného času na zájmové vzdělávání.....	68
Graf 17: Přínos zájmového vzdělávání	71
Graf 18: Celkový přínos zájmového vzdělávání	73
Graf 19: Přínos zájmového vzdělávání vlastními slovy	74
Graf 20: Vzdělávání jako důležitá životní hodnota	75
Graf 21: Vliv zájmového vzdělávání na kvalitu života	76
Graf 22: Zájmové vzdělávání a jeho vliv na duševní a fyzický stav	77
Graf 23: Spokojenost s životem za jednotlivé domény.....	80
Graf 24: Celková spokojenost s životem.....	82
Graf 25: Kvalitní a plnohodnotný život vlastními slovy	84
Graf 26: Přínos zájmového vzdělávání z hlediska dosaženého vzdělání.....	86
Graf 27: Přínos zájmového vzdělávání z hlediska pohlaví.....	87
Graf 28: Zájmové vzdělávání (a vzdělávání obecně) jako životní hodnota a vliv zájmového vzdělávání na kvalitu života	89
Graf 29: Spokojenost s životem z hlediska účasti na zájmovém vzdělávání .	90
Graf 30: Účast na zájmových aktivitách a hodnocení vlivu zájmového vzdělávání na kvalitu života	91
Graf 31: Vliv zájmového vzdělávání na kvalitu života a životní spokojenost	93

Seznam tabulek

Tabulka 1: Místo vzdělávání dospělých a zájmového vzdělávání.....	13
Tabulka 2: Pohlaví respondentů.....	47
Tabulka 3: Věk respondentů	48
Tabulka 4: Nejvyšší dosažené vzdělání.....	49
Tabulka 5: Rodinný stav	50
Tabulka 6: Sdílení domácnosti.....	51
Tabulka 7: Účast na oblastech zájmového vzdělávání.....	53
Tabulka 8: Konkrétní kulturní a estetické aktivity u žen.....	55
Tabulka 9: Konkrétní kulturní a estetické aktivity u mužů	56
Tabulka 10: Konkrétní pohybové a sportovní aktivity u žen	57
Tabulka 11: Konkrétní pohybové a sportovní aktivity u mužů	58
Tabulka 12: Konkrétní cestovní a turistické aktivity u žen	60
Tabulka 13: Konkrétní cestovní a turistické aktivity u mužů	60
Tabulka 14: Konkrétní aktivity v environmentální oblasti u žen.....	61
Tabulka 15: Konkrétní aktivity v oblasti zdravého životního stylu u žen.....	62
Tabulka 16: Konkrétní aktivity v oblasti zdravého životního stylu u žen	62
Tabulka 17: Konkrétní aktivity v oblasti jazykového vzdělávání u žen	62
Tabulka 18: Konkrétní aktivity v oblasti jazykového vzdělávání u mužů	63
Tabulka 19: Konkrétní aktivity v oblasti vědeckotechnické u žen.....	64
Tabulka 20: Konkrétní aktivity v oblasti vědeckotechnické u mužů.....	64
Tabulka 21: Konkrétní náboženské a duchovní aktivity u žen.....	65
Tabulka 22: Konkrétní náboženské a duchovní aktivity u mužů	65
Tabulka 23: Dostatek volného času na zájmové vzdělávání	66
Tabulka 24: Účast na zájmovém vzdělávání	67
Tabulka 25: Více volného času na zájmové vzdělávání.....	68
Tabulka 26: Přínos zájmového vzdělávání	70
Tabulka 27: Celkový přínos zájmového vzdělávání	72
Tabulka 28: Přínos zájmového vzdělávání vlastními slovy	74
Tabulka 29: Vzdělávání jako důležitá životní hodnota	75
Tabulka 30: Vliv zájmového vzdělávání na kvalitu života	76
Tabulka 31: Zájmové vzdělávání a jeho vliv na duševní a fyzický stav.....	77
Tabulka 32: Spokojenost s životem za jednotlivé domény.....	78
Tabulka 33: Celková spokojenost s životem.....	81
Tabulka 34: Kvalitní a plnohodnotný život vlastními slovy	83

Seznam příloh

Příloha 1: Dotazník

Dobrý den,

jmenuji se Nikola Štěpánková a jsem studentkou Univerzity Palackého v Olomouci.

Touto cestou si Vás dovoluji požádat o vyplnění následujícího dotazníku, který bude použit jako podklad pro mou diplomovou práci zabývající se zájmovým vzděláváním dospělých v období střední dospělosti.

Pod zájmové vzdělávání lze zařadit veškeré aktivity, které uspokojují zájmy dospělých a jsou vykonávány v jejich volném čase. Může se jednat o různé kurzy, sportovní činnost, přednášky, spolky, návštěvy divadel a další podobné aktivity.

Účast v tomto dotazníkovém šetření je **anonymní**.

Mockrát Vám děkuji za spolupráci a za ochotu dotazník vyplnit.

1. Vaše pohlaví:

- a) Žena
- b) Muž

2. Váš věk:

- a) 35-40
- b) 41-45
- c) 46-50

3. Vaše nejvyšší dosažené vzdělání:

- a) Základní
- b) Středoškolské bez maturity

- c) Středoškolské s maturitou
- d) Vyšší odborné
- e) Vysokoškolské

4. Váš rodinný stav:

- a) Nezadaný
- b) Ženatý/vdaný
- c) Rozvedený/á
- d) V partnerství
- e) Ovdovělý/á

5. V domácnosti žijí:

- a) Sám/sama
- b) V partnerském nebo manželském vztahu bez dětí
- c) Sám/a s malým/i dítětem/děťmi
- d) Sám/a s dospělým/i dítětem/děťmi
- e) V partnerském nebo manželském vztahu s dětmi
- f) Jiná odpověď:

6. Uveďte prosím, zdali, případně jak (aktivně/pasivně/aktivně i pasivně), se uvedeným zájmovým aktivitám věnujete:

AKTIVITY	Aktivně	Pasivně	Aktivně i pasivně	Nevěnuji se těmto aktivitám
Kulturní a estetické (např. divadlo, muzea, galerie, kino, četba,				

výtvarná tvorba)				
Pohybové a sportovní (např. aerobic, jóga, fotbal, hokej, fitness)				
Cestování a turistika (např. výlety, zájezdy, výšlapy)				
Zdravý životní styl a oblast zdraví (např. fyzická i duševní hygiena, zdravověda)				
Environmentální výchova (např. zájem o životní prostředí, ochrana životního prostředí, ekologie)				
Vědeckotechnické vzdělávání (např. novinky v oblasti vědy)				
Jazykové vzdělávání (např. cizí jazyky, znaková řeč)				
Náboženské a duchovní aktivity (např. meditace,				

náboženské spolky)				
--------------------	--	--	--	--

7. Uveďte prosím, jakým konkrétním zájmovým aktivitám se nejčastěji věnujete?

.....

8. Máte dostatek času se zájmově vzdělávat?

- a) Rozhodně ano
- b) Spíše ano
- c) Spíše ne
- d) Rozhodně ne
- e) Nedokáži posoudit

9. Jak často věnujete svůj volný čas zájmovým aktivitám?

- a) Každý týden (pravidelně)
- b) Párkrát měsíčně
- c) Jak kdy (nepravidelně)
- d) Jiná odpověď:

10. Pokud byste měli více volného času, věnoval/a byste ho zájmovým aktivitám?

- a) Rozhodně ano
- b) Spíše ano
- c) Spíše ne
- d) Rozhodně ne
- e) Nedokáži posoudit

11. Uveďte prosím, co Vám zájmové vzdělávání umožňuje:

ZÁJMOVÉ VZDĚLÁVÁNÍ MI UMOŽŇUJE...	Rozhodně souhlasím	Spíše souhlasím	Spíše nesouhlasím	Rozhodně nesouhlasím
Orientovat se v chápání světa a mém postavení v něm				
Zvládat svou roli a pozici ve společnosti				
Vytvářet si vlastní důležité hodnoty v životě a začlenit se do společnosti				
Navozovat a udržovat vztahy s ostatními lidmi a potkávat lidi se společnými zájmy				
Kompenzovat jednostrannost a nedostatky vzdělávání či mého jednostranného pracovního zaměření				
Mít pozitivní postoj k dalšímu vzdělávání				
Seberealizovat se				

Vytvářet si postoj k aktuálně řešeným problémům ve společnosti				
Lépe fungovat v soukromém i pracovním životě				
Efektivně a aktivně využívat svůj volný čas				
Relaxovat a zregenerovat se (cítit se duševně i fyzicky lépe)				

12. Je pro Vás zájmové vzdělávání (a vzdělávání obecně) důležitou životní hodnotou?

- a) Rozhodně ano
- b) Spíše ano
- c) Spíše ne
- d) Rozhodně ne
- e) Nedokáží posoudit

13. Domníváte se, že žijete plnohodnotný a kvalitní život?

- a) Rozhodně ano
- b) Spíše ano
- c) Spíše ne
- d) Rozhodně ne
- e) Nedokáží posoudit

14. Souhlasíte s tvrzením, že zájmové vzdělávání pozitivně ovlivňuje kvalitu života a celkovou životní spokojenost?

- a) Rozhodně ano
- b) Spíše ano
- c) Spíše ne
- d) Rozhodně ne
- e) Nedokáži posoudit

15. Cítíte se díky účasti na zájmovém vzdělávání duševně i fyzicky lépe?

- a) Rozhodně ano
- b) Spíše ano
- c) Spíše ne
- d) Rozhodně ne
- e) Nedokáži posoudit

16. Zhodnoťte, prosím, následující otázky ve vztahu k Vašemu životu:

	Rozhodně souhlasím	Spíše souhlasím	Spíše nesouhlasím	Rozhodně nesouhlasím
Žiji aktivním životem. (např. cestuji, dbám na svůj osobní rozvoj a profesní seberealizaci, rád/a poznávám nové věci)				
Žiji harmonický život. (např. jsem vnitřně vyrovnaný/á, neubližuji)				

sobě, druhým ani zvířatům)				
Mám kvalitní mezilidské vztahy a silné sociální zázemí. (např. mám někoho, komu se mohu svěřit, s kým spolupracovat)				
Uvědomuji si důležitost životního prostředí a pobytu v něm. (např. pobyt v přírodě na čerstvém vzduchu, turistika, ochrana životního prostředí)				
Jsem autonomní. (např. soběstačnost a nezávislost, rozhodování se podle svého vlastního uvážení)				
Cítím se tělesně i duševně zdravý/á. (např. spokojenost v osobním i pracovním životě, optimistický přístup a radost z maličkostí)				
Seberealizuji se.				

(např. rozvíjím se podle vlastních představ, vyhledávám příležitosti pro další vzdělávání)				
Mám stanovené své morální hodnoty. (např. snaha o to, aby byl svět lepším místem, být spokojený a činit ostatní spokojenými)				
Mám stanovený svůj životní řád. (např. stanovený hodnotový systém a žití podle něj, dodržování práva)				
Jsem si vědom/a svých kořenů (pevného základu). (např. vlastenecké cítění, vědomí vlastní identity)				
Mohu předávat životní zkušenosti druhým, a tím se jim pokusit pomoci.				
Žiji šťastný a plnohodnotný život.				
Vím, kam v životě směřuji.				

(např. mám stanoveny životní cíle a hodnoty)				
Znám smysl svého života.				

17. Co pro Vás znamená kvalitní a plnohodnotný život?

.....

18. Pokud Vám v dotazníku scházel prostor pro vyjádření čehokoli k zájmovému vzdělávání, využijte prosím následující otevřenou otázku:

.....